

Kristus Klosan Lian

Na'i Maromak nameno atu solok Niakaan Kmalar Lulik mai

¹⁻³ Ama Teofilus* mak di'ak. Tabe nosi ha'u Lukas.

Uluk, ha'u kakerek ti'an kosi lia hotu-hotu mak Yesus nalo no nanorin, nahuu nosi uluk fohon to'o Nia namaan aan sa'e nikar baa lale'an. Nia nahuu Niakaan serwisu nodi boi nola Niakaan klosan sia. Nosi ikus, ema nasusar Nia to'o no'o Nia, mais Na'i Maromak nalo Nia moris nikar. Baa oras Nia moris nikar ti'an, Nia natadu aan bei-beik baa Niakaan klosan sia iha loron haat nulu laran. Nia moos nalore baa sia oin nunabee Na'i Maromak sori ema nebee sia bele tama dadi baa Niakaan ema. Hotu, Yesus solok Niakaan klosan sia nodi Maromak Kmalar Lulik beran.

Lia ne'e sia, ha'u kakerek ti'an baa ama iha ha'ukaan hakerek uluk.

⁴⁻⁵ Hotu, baa dala ida, Yesus tuur namutuk no Niakaan klosan sia iha Foho Saitun. Nia katak baa sia na'ak,

"Rona! Uluk Yohanis sarani ema nodi wee. Mais kalo emi hein loron hira tenik, Na'i Maromak atu nalo lia boot liu tenik bodik emi. Tan Nia atu naruka Niakaan Kmalar Lulik tuun baa emi. Tan baa nia, emi keta la'o hela kota Yerusalem ne'e lai. Hein iha ne'e to'o Ha'ukaan Ama naruka Niakaan

* **1:1-3** Tuir lia Yunani, naran *Teofilus* na'ak 'ema mak nadomi Maromak'. Kristus Klosan Lian ne'e, hakerek nomer rua mak Lukas nakerek bodik Teofilus. Uluk Lukas nakerek lia nosi Yesus bodik Teofilus. Haree Lukas 1:1-4.

Kmalar Lulik tuun baa emi. Ha'u katak kedan lia ne'e baa emi, tan Ha'ukaan Ama nameno nunia ti'an."✧

Yesus namaan aan sa'e baa lale'an

⁶ Baa loron ida, Yesus namutuk tenik no klosan sia. Sia nusu baa Nia na'ak, "Ama! Oras ne'e Ama atu sori ita nosi funu nebee itakaan rai Isra'el ukun du'uk aan ka, ita sei hein tenik?"

⁷ Yesus nataa na'ak, "Emi lalika hatene ni-akaan oras! Ha'ukaan Ama mesan mak babilan oras nia. ⁸ Mais kalo Niakaan Kmalar Lulik tuun baa emi ti'an, emi atu hetan beran. Hotu emi musti baa katak lia nosi Ha'u baa ema hotu-hotu iha kota Yerusalem, no leo hotu-hotu iha rai Yudea no rai Samaria, liu to'o raiklaran sikun sia."✧ ⁹ Dale notu nunia, Yesus namaan aan sa'e baa lale'an iha siakaan oin. Hotu kalo'an taka nola Nia, to'o sia la naree Nia tenik.✧

¹⁰ Sia sei titu baa lale'an, teki-teki ema na'in rua nariik iha siakaan klaran. Sia rua tau faru mutin moos. ¹¹ Hotu sia dale baa klosan sia na'ak, "Hei! Ema Galilea sia! Tan saa emi hakaka mana baa lale'an? Yesus namaan aan sa'e baa lale'an ti'an. Nosi ikus, Nia moos namaan aan mai nikar oin nunia."

Kristus klosan sia boi ema ida atu seluk Yudas

✧ **1:4-5** Lukas 24:49; Mateus 3:11; Markus 1:8; Lukas 3:16; Yohanis 1:33 ✧ **1:8** Mateus 28:19; Markus 16:15; Lukas 24:47-48

✧ **1:9** Markus 16:19; Lukas 24:50-51

¹² Nunia hotu, klosan sia tuun nikar nosi Foho Saitun, fila baa kota Yerusalem. Foho nia dook nosi kota, takseer kilo ida.†

¹³ To'o kota, sia tama baa uma mak sia nein, hotu sa'e baa ke'an tetu. Kristus klosan sia naran, mak ne'e:

Petrus,
Yohanis
Yakobus,
Andreas,
Filipus,
Tomas,
Bartolomeus,
Mateus,
Yakobus (Alfeus oan),
Simon (ema partee Selot),‡
no Yudas (Yakobus oan).✧

¹⁴ Sia hotu-hotu namulak nodi neon ida. Sia namulak namutuk no Yesus inan Maria, no ina seluk sia, no fetu nurak sia, no tenik Yesus alin sia.

¹⁵ Baa loron ida, sia namutuk tenik, takseer ema na'in atus ida rua nulu. Hotu Petrus nariik dale na'ak, ¹⁶ "Mamaluk sia! Emi nanis sei hanoin Yudas mak uluk nodi ema baa koho Yesus. Lia hotu-hotu kona baa Yudas nia, nato'o saa mak Maromak Kmalar Lulik naruka Na'i Daud nakerek kedan hori uluk iha Hakerek Moon.

† **1:12** Baa oras nia, manorik ukun Yahudi nalo ukun-badu na'ak, baa loron hanawa serwisu ema la bele la'o baa-mai liu nosi kilo rua. Hakerek Moon lia Yunani na'ak, foho ne'e dook nosi Yerusalem, manesak no ema la'o "baa loron hanawa serwisu." Hodi nunia, ita hatene foho nia dook nosi kota, kilo ida. ‡ **1:13** Partee Selot ne'e, partee politik ida mak nakara te'ur nasai ukunrai Roma nosi rai Isra'el. ✧ **1:13** Mateus 10:2-4; Markus 3:16-19; Lukas 6:14-16

17 Yudas nia, itakaan ema mak serwisu namutuk no ita.”

18 (Baa oras Yudas fa'an Yesus ti'an, nia nola osan kadoor nia, nodi sosa rai rohan ida. Hotu, rai nia dadi baa Yudas mate fatin, tan nia monu tabarakat iha rai nia, to'o kabun taba no teen nakbudi sai. 19 Ema dale lia nia nosi ibun baa ibun, to'o ema hotu-hotu iha kota Yerusalem, rona nola Yudas mamaten nia. Tan lia nia, sia nanaran rai nia nodi siakaan lia Aram na'ak, 'Akeldama'. Lia fuan ne'e na'ak 'Rai Raa').✠

20 Hotu Petrus dale liu tenik na'ak, “Hori uluk, Na'i Daud nakerek kedan nunia iha Hakerek Kananuk na'ak,

'Habusik niakaan hein fatin dadi fuik,
tan ema la nein tenik iha nia ona.'

Na'i Daud moos nakerek na'ak,
'Habusik niakaan serwisu nia, latan baa ema seluk.'✠

21-22 Tan lia nia, ita musti buka ema nebee seluk Yudas. Ita buka ema mak namutuk no ita kleur ti'an. Nia musti tuir kre-re'is no Na'i Yesus baa fatin hotu-hotu, nahuu nosi Yohanis sarani Nia. Nia moos musti naree du'uk Na'i Yesus moris nikar nosi mate, to'o namaan aan sa'e nikar baa lale'an.”✠

23 Petrus dale notu nunia, sia natama naran rua. Ida naran Matias, ida tenik naran Yusuf (nosi Yustus ema uma laran. Ema moos bolu nia, Barsabas). 24-25 Hotu sia namulak na'ak, “Ama iha lale'an! Ita Boot hatene tebe-tebes ema hotu-hotu neon. Yudas monu mate nela niakaan serwisu. Tan nunia, ami husu Ita Boot hatudu baa ami nosi ema na'in rua ne'e, see ida mak Ita

✠ **1:19** Mateus 27:3-8 ✠ **1:20** Kananuk Sia 69:25, 109:8

✠ **1:21-22** Mateus 3:16; Markus 1:9, 16:19; Lukas 3:21, 24:51

Boot boi hola hodi seluk Yudas, nebee ami foti nia dadi baa Kristus klosan.”²⁶ Namulak notu, sia suut liman. Suut liman nia kona baa Matias. Hotu sia foti Matias dadi klosan namutuk no sia na'in sanulu resin ida nia.

2

Maromak Kmalar Lulik tuun baa ema

¹⁻² Kona besik baa ema Yahudi loron di'ak mak 'Loron Pentakosta',* Yesus eman sia hotu-hotu naklibur iha uma ida. Teki-tekis sia rona lia maliak ida mai nosi lale'an hanesan dadurus.✧ Lia maliak nia boot resik, to'o ema iha nia la bele rona malu tenik. ³ Sia moos naree nu'u ha'i lakan nakfa'ek aan, rani baa ida-idak ulun. ⁴ Maromak Kmalar Lulik natiha baa sia, to'o nalo sia dale nodi ema seluk lian, tuir saa mak Kmalar Lulik foo baa sia.

⁵ Baa oras nia, noo ema Yahudi wa'in iha Yerusalem mak mai nosi rai-rai. Sia moos nakara Na'i Maromak. ⁶ Baa oras sia rona nola lia maliak nia, sia mai kabuun malu iha fatin nia. Sia ida-idak rona siakaan lia du'uk sai nosi Yesus eman sia ibun, to'o sia blaar karin. ⁷ Sia dale na'ak, "Ema mak dale ne'e sia, ema Galilea! ⁸ Mais ita rona sia dale nodi ita ida-idak lian! Tan saa bele nunia? ⁹ Ita ne'e mai hosi rai Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Yudea, Kapadokia, Pontus, Asia, ¹⁰ Frigia, Pamflia, Mesir, no nosi Libia kre'is baa kota Kirene. Ita balu moos hosi kota Roma. ¹¹ Balu tenik mai nosi rai Kreta no

* **2:1-2** Ema Yahudi sura loron Pentakosta, nahuu nosi loron Paska tu'an domiku hitu. Hodi nunia, ita hatene ha'ak, baa oras nia, Yesus mate loron lima nulu ti'an. ✧ **2:1-2** Ukun-badu Na'ilulik 23:15-21; Hanoin Hikar Dalan Moris 16:9-11

rai Arab. Ita balu ema Yahudi, balu ema lahoos Yahudi mak tama tuir hanorin Yahudi ti'an. Mais ita hotu-hotu bele rona ema ne'e sia dale nodi itakaan lian ida-idak. Sia dale lia kasalak basuk mak Na'i Maromak nalo ti'an. Hoi! Ita blaar tebes!"

¹² Sia moos nusu baa malu na'ak, "Tan saa bele dadi nune'e? Lia ne'e na'ak saa?"

¹³ Mais ema seluk sia naleuk na'ak, "Hoi! Lalika titu sia! Ema nia sia lanu todan!"

Petrus dale baa ema lear

¹⁴ Baa oras nia, Petrus no Kristus klosan na'in sanulu resin ida seluk iha nia. Oras sia naree ema kabuun malu iha nia, Petrus soruk baa oin, hotu dale maka'as na'ak, "Mamaluk sia! Emi mak ema Yahudi no emi mak hein iha kota Yerusalem ne'e, ta'an tilun rona di'a-di'ak ha'ukaan dalen ne'e, tan ha'u atu katak lia boot ida baa emi. ¹⁵ Keta haneo ami ne'e lanu! La bele nunia, tan oras ne'e, foin tuku siwi. Ema la nemu tua baa seisawan nune'e! ¹⁶ Emi rona ema ne'e sia dale nodi emi ida-idak lian. Tuir loos, Maromak katak kedan ti'an lia ne'e nodi mako'an Yoel na'ak:

¹⁷ 'Kalo raiklaran kre'is falu fila,

Ha'u atu katuun Ha'ukaan Kmalar Lulik baa ema hotu-hotu.

Emikaan oan feto no oan mane sia,

Ha'u kalo baa Ha'ukaan mako'an.

Emikaan ema nurak sia,

bele naree saa mak Ha'u katudu baa sia.

Emikaan matas sia,

bele me'i nola saa mak Ha'u katudu baa sia.

¹⁸ Kalo raiklaran kre'is falu fila,

Ha'u katuun Ha'ukaan Kmalar Lulik baa

Ha'ukaan atan sia hotu-hotu.

Ha'u katuun baa feto,

Ha'u moos katuun baa mane.
 Sia atu dale saa mak Ha'u katak baa sia.
 19-21 Ha'ukaan Loron Kabaas sei la to'o dauk,
 Ha'u kalo kedan tadak blaar iha lale'an.
 Tadak blaar hanesan loro matan
 nakukun,
 no fulan mean laak hanesan raa.
 Ha'u moos kalo lia kasalak basuk iha raik-
 laran.
 Lia hanesan raa no ha'i dubun fu'ak sa'e
 baa leten.
 Mais baa oras nia moos,
 ema mak nahii nusu tulun baa Ha'u,
 Ha'u nanis sori nia.'''[✧]
 Lia nia mak Maromak katak kedan hori uluk
 nodi mako'an Yoel.
 22 Mamaluk Isra'el sia! Ta'an tilun rona di'a-
 di'ak ha'ukaan dalen ne'e. Yesus ema Nasaret
 nia, Nia mak Na'i Maromak boi kedan hori uluk
 atu solok mai sori ita. Tebes! Ami na'in du'uk
 haree Nia nalo lia kasalak basuk no nalo tadak
 blaar nodi Maromak beran. Emi moos haree,
 tan Nia moos nalo tadak blaar iha emikaan oin.
 23 Na'i Maromak solok Nia nunia, mais emi ho'o
 Nia hodi hamaus hola ema aat, nebee sia nedi
 Nia baa ai karuus. Tuir loos, Na'i Maromak
 natene ti'an lia nia sia hotu-hotu, tan Nia nakotu
 kedan nunia hori uluk.[✧] 24 Tebes! Emi ne'e ho'o
 Yesus to'o mate, mais Na'i Maromak nalo Nia
 moris nikar, tan Nia la nakara Yesus nafati iha
 maten fatin.[✧]
 25 Na'i Daud nakerek kedan hori uluk lia nosi
 Yesus nune'e:
 'Ha'u katene Maromak no ha'u nima-nimak.

✧ 2:19-21 Yoel 2:28-32 ✧ 2:23 Mateus 27:35; Markus 15:24;
 Lukas 23:33; Yohanis 19:18 ✧ 2:24 Mateus 28:5-6; Markus 16:6;
 Lukas 24:5

- La noo saa ida moos mak bele naloti ha'u,
 tan Maromak no ha'u nima-nimak.
- 26 Tan baa nia, ha'u neon boot.
 Ha'u moos tonu-kaboot Maromak.
 Ha'u kein Nia kodi neon metin,
- 27 tan baa oras ha'u kmate, Nia la nabusik
 ha'ukaan kmalar nafati iha ema maten
 fatin.
 Nia la nabusik Niakaan Ema Moon maten
 dois iha rate laran.
- 28 Nia natudu dalan moris loos baa ha'u.
 Ha'ukaan neon nanis boot lo-loos,
 tan Nia namutuk no ha'u.'☆
 Na'i Daud mak nakerek nela lia nia ti'an.
- 29 Mamaluk sia! Foo leet baa ha'u kalore lia
 nia. Bei Daud dale nunia, mais ita hatene nia
 la dale nosi niakaan maten du'uk, tan nia mate,
 hotu ema nakoi nia ti'an. Niakaan rate moos
 sei iha itakaan leet to'o oras ne'e. 30 Na'i Daud
 nia, Maromak mako'an. Baa oras nia dale nunia,
 nia natene na'ak Na'i Maromak narai aan ti'an
 nodi nameno na'ak, Nia atu boi Na'i Daud husar-
 binan ida atu kaer ukun.☆ 31 Baa oras nia, Na'i
 Daud natene kedan lia mak sei dook basuk. Nia
 dale nosi Ema mak Na'i Maromak boi kedan hori
 uluk. Ema nia atu mate, mais Nia moos atu moris
 nikar. Hodi nunia, Nia la nafati iha ema maten
 fatin. Niakaan maten moos la dois.
- 32 Rona! Ema mak Na'i Daud dale ti'an nia,
 ne'e mak Yesus! Nia mate, mais Na'i Maromak
 nalo Nia moris nikar. Ami ne'e haree du'uk Nia
 moris nikar ti'an. 33 Oras ne'e Niakaan Ama
 Maromak foti Nia kaer beran mak aas kaliuk.
 Nia nabesi aan iha Na'i Maromak sorin kwana
 iha fatin mak Na'i Maromak nadi'a kedan ti'an

☆ 2:28 Kananuk Sia 16:8-11 ☆ 2:30 Kananuk Sia 132:11; 2
 Samuel 7:12-13

bodik Nia. Niakaan Ama moos foo Kmalar Lulik baa Nia, tuir saa mak Nia nameno kedan hori uluk. Oras ne'e Niakaan Kmalar Lulik nia moos tuun baa ami. Lia mak emi rona no haree ohin nia, ne'e mak Na'i Maromak foo Niakaan Kmalar Lulik.

³⁴ Tuir loos, Na'i Daud la sa'e baa lale'an, mais nia dale nosi lia Yesus sa'e baa lale'an. Lia nia nune'e:

'Na'i Maromak katak baa ha'ukaan Na'in na'ak, "Mai tuur baa fatin hakneter iha Ha'ukaan sorin kwana ne'e.

³⁵ Ha'u atu kalo Okaan funu sia lo'u baa O.'''[☆]

³⁶ Tan lia nia, ema Isra'el hotu-hotu musti natene tebes na'ak, Ema mak emi hedi ho'o baa ai karuus nia, Nia mak Maromak boi ti'an dadi baa itakaan Na'in. Maromak moos foti-nahaas Nia ti'an."

³⁷ Rona Petrus dale nunia, ema nia sia neon monu. Sia moos nusu baa Petrus no klosan seluk sia na'ak, "Mau sia! Kalo nunia, ami musti halo saa?"

³⁸ Petrus nataa na'ak, "Emi ida-idak musti soe lakon emikaan salan, hotu husu hetan sarani, nebee dadi tadak na'ak, emi fila tuir Yesus Kristus no Na'i Maromak kasu mohu emikaan salan ti'an. Nia moos atu foo Niakaan Kmalar Lulik baa emi.

³⁹ Tebes. Na'i Maromak nameno ti'an atu foo Kmalar Lulik baa Niakaan ema hotu-hotu. Hodi nunia, Nia foo baa emi ho emikaan husar-binan sia. Nia moos foo baa ema seluk mak sei dook."

⁴⁰ Petrus moos dale natutan na'ak, "Oras ne'e, ema lear la'o sees ti'an nosi dalan loos. Tan lia nia, emi musti sintidu, keta tuir ema aat dalan.

Musti tuir Na'i Maromak dalan. Hodi nunia, emi bele moris nima-nimak ho Nia."

⁴¹ Rona nola nunia, ema lear nia moos simu Petrus dalen. Sia nakara tuir Yesus dalan moris nodi simu sarani. Sura ema nia sia hotu-hotu, ema rihun tolu. ⁴² Sia hotu-hotu di'a-di'ak malu no Yesus eman seluk sia. Sura loron, sia madinas rona hanorin nosi Kristus klosan sia. Sia hotu-hotu namulak namutuk, naa-nemu namutuk.

Yesus eman moris lala'ok

⁴³ Baa oras nia, Kristus klosan sia nalo tadak blaar to'o ema blaar tebes. ⁴⁴ Ema mak fiar baa Yesus, sia libur malu moris neon ida, laran ida. To'o siakaan sa-saa hotu-hotu, sia tau namutuk.✧

⁴⁵ Nosi sia noo mak fa'an siakaan sasoin, hotu fa'e osan baa mamaluk mak fiar sia mak moris sei la to'o. ⁴⁶ Sura loron sia libur malu iha Uma Hamulak Huun. Sia naa-nemu namutuk nodi neon di'ak nosi uma ida baa uma ida. Sia moos tulun malu. La noo ida mak toos kamoruk.

⁴⁷ Loron-kalan sia tonu-naboot Na'i Maromak. Ema hotu-hotu moos nakara basuk sia. Sura loron Na'i Maromak sori ema. Hodi nunia, Yesus eman sia hetak tu'an, hetak wa'in.

3

Petrus nadi'ak nola ema ai asak ida

¹ Baa loron ida, oras tuku tolu loro malirin, Petrus no Yohanis baa Uma Hamulak Huun atu namulak namutuk no ema seluk sia. ² Sia atu tama tuir odamatan nanokar ida, naran 'Odamatan Kabaas'. Iha nia, sia naree mane ida mak ai asak moris nodi. Sura loron ema nasaan nodi baa fatin nia, nebee nia bele nadidu nosi

✧ **2:44** Kristus Klosan Lian 4:32-35

ema mak tama baa Uma Hamulak Huun. ³ Naree Petrus no Yohanis tama, nia lolo liman nodi nusu na'ak, "Ama sia! Hadomi ha'u lai. Foo saa ida baa ha'u lai."

⁴ Sia rua mana di'a-di'ak nia, hotu Petrus dale na'ak, "Mau! Titu mai lai!"

⁵ Ema nia moos foti oin, titu baa sia rua. Nia naneo na'ak, "Sia rua ne'e nanis atu foo sa-saa baa ha'u."

⁶ Mais Petrus dale na'ak, "Mau! Ha'u la koo osan. Mais saa mak ha'u koo, atu kfoo baa mau. Rona! Kodi Yesus Kristus ema Nasaret nia beran, karuka o mariik, la'o ona!"

⁷ Hotu Petrus kaer nola ai asak nia liman kwana, foti nariik nia. Baa oras nia moos, ain di'ak kedas. ⁸ Teki-tekis nia ni'it aan, nariik naksoit. Hotu nia la'o tuir Petrus no Yohanis baa Uma Hamulak lalawar. Nia la'o so-soit nodi tonu-naboot Na'i Maromak. ⁹ Ema hotu-hotu iha nia naree nia la'o baa-mai nodi tonu-naboot Na'i Maromak.

¹⁰ Mais oras sia natene nola na'ak nia, ema ai asak mak sura loron tuur nadidu iha Odamatan Kabaas, sia blaar karin. Hotu sia dale na'ak, "Nansaa bele nune'e?"

Petrus dale iha Uma Hamulak Huun

¹¹ Hotu ema ai asak mak foin di'ak nia la'o nodi kaer Petrus no Yohanis to'o uma talobon ida iha Uma Hamulak lalawar. Uma talobon nia naran 'Uma Talobon Na'i Salomo'. Ema lear naklibur ti'an iha nia. Naree nola Petrus sia mai, sia blaar karin. ¹² Hotu Petrus katak baa sia na'ak, "Hoi! Ema Isra'el sia! Emi blaar baa saa? Tan saa emi mana ami nunia? Emi haneo ema ne'e bele la'o tan amikaan matenek ka? Amikaan madinas tuir Na'i Maromak ka? Lale! ¹³ Ha'u katak kalore nune'e: Itakaan bei uluk sia mak Bei Abraham,

Bei Isak no Bei Yakob, sia hotu-hotu lo'u-sudur baa Na'i Maromak. Oras ne'e, Na'i Maromak foti-nahaas Niakaan Ema mak Nia boi kedan ti'an. Ema nia, mak Yesus. Nia, mak emi soe hodi latan baa Gubernur Pilatus hori hirak nia. Tuir loos, gubernur nakara nabusik Nia. Mais emi sakar nebee keta nabusik.✧ ¹⁴ Hodi nunia, emi soe Yesus, mak Ema Moon no Laran Di'ak nia. Aat liu tenik, emi sasu'at gubernur nebee nabusik fila ema aat ida baa emi.✧ ¹⁵ Hodi nunia, emi ho'o Yesus, mak itakaan Moris Huun. Nia mate ti'an, mais Na'i Maromak nalo Nia moris nikar. Ami haree lia nia hodi matan du'uk.

¹⁶ Ema ai asak ne'e di'ak ti'an, lahoos tan amikaan beran. Lale! Nia di'ak ti'an, tan Yesus beran. Tan nia fiar baa Yesus, Yesus nadi'ak nola nia iha emikaan oin.

¹⁷ Mamaluk sia! Ha'u katene emi ho emikaan ulun sia halo aat baa Yesus ti'an, mais emi la hatene hahalok nia folin. ¹⁸ Na'i Maromak katak kedan hori uluk nodi mako'an sia na'ak, Ema mak Nia boi nola atu solok mai, Nia musti natiu susar. Lia nia dadi ti'an. ¹⁹ Tan baa nia, emi musti fila hikor baa Na'i Maromak nebee Nia kasu emikaan salan. ²⁰ Hodi nunia emikaan neon biit nikar. Nosi ikus, Na'i Maromak solok nikar Yesus baa emi, tan Nia, Kristus mak Na'i Maromak boi kedan ti'an hori uluk. ²¹ Mais oras ne'e, Yesus musti nein iha lale'an, to'o oras Na'i Maromak nalo foun lia hotu-hotu, tuir saa mak Niakaan mako'an sia dale kedan hori uluk.

²² Uluk Bei Musa dale baa itakaan bei uluk sia na'ak,

✧ **3:13** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 3:15 ✧ **3:14** Mateus 27:15-23; Markus 15:6-14; Lukas 23:14; Yohanis 19:12-15

'Emikaan Na'in, mak Na'i Maromak. Nosi ikus, Nia atu solok Ema ida, dadi mako'an bodik emi, hanesan ha'u ne'e. Emi musti ta'an tilun, nebee rona lia hotu-hotu mak ema nia katak baa emi.✧ ²³ Ema mak la no'uk rona, sia dodok no kona lelen nosi Na'i Maromak.'✧

²⁴ Lahoos Bei Musa mesan mak katak nunia. Mais Maromak mako'an seluk sia nu'u Bei Samuel moos katak kedan lia mak oras ne'e ita haree hodi matan. ²⁵ Tenik, Na'i Maromak namate menon no Bei Abraham na'ak, 'Nosi okaan husar-binan, ema klubun hotu-hotu iha raiklaran netan matak-malirin.'✧

Oras ne'e, lia nia dadi ti'an bodik ita ema Isra'el. ²⁶ Na'i Maromak solok ti'an Niakaan Oan baa ita atu natudu dalam, nebee ita soe lakon itakaan hahalok aat sia. Hodi nunia, Nia natudu laran di'ak baa ita."

4

Ema boot sia kohi Petrus no Yohanis nodi baa moon-metan

¹ Petrus no Yohanis sei dale baa ema lear nia, ema boot na'in hira mai. Sia mak na'ilulik, no makdaka rai ulun iha Uma Hamulak Huun, no ema partee Saduki sia. ² Sia krakat Petrus no Yohanis tan sia katak baa ema na'ak, "Yesus moris nikar, no loke dalam nebee ema mak mate moos bele moris nikar."* ³ Tan lia nia, sia naruka ema kohi sia rua mai nataa iha moon-metan. Mais tan loro atu monu ona, la noo leet ti'an atu

✧ **3:22** Hanoin Hikar Dalam Moris 18:15, 18 ✧ **3:23** Hanoin Hikar Dalam Moris 18:19 ✧ **3:25** Lia Uluk Fohon 22:18 * **4:2** Ema nosi partee Saduki fiar na'ak, ema mak mate ti'an la moris nikar.

leno siakaan lia. Tan baa nia, sia natama Petrus no Yohanis baa bui to'o awan, foin bele leno. ⁴ Mais ema wa'in mak rona Petrus no Yohanis dalen, sia fiar na'ak tebes. Tan baa nia, Yesus eman makfiar sia hetak wa'in tu'an, nare'is ema rihun lima.

⁵ Baa seisawan, ema boot Yahudi sia libur malu iha kota Yerusalem atu nalo moon-metan. Sia mak na'ilulikulun sia, manorik ukun sia, no fukun adat sia. ⁶ Na'ilulikulun boot moos iha nia. Nia naran Hanas. Noo na'ilulik seluk sia, mak Kayafas, Yohanis, no Aleksander. Hanas familin seluk sia moos iha nia. ⁷ Ema boot nia sia tama moon-metan ti'an, sia naruka ema baa nola Petrus no Yohanis atu mai nataa. Sia rua mai ti'an, ema boot sia nakusuk na'ak, "Oin nunabee emi bele hadi'ak hola ema ai asak nia? See mak foo beran nia baa emi?"

⁸ Baa oras nia Maromak Kmalar Lulik babilan Petrus. Hotu Petrus nataa na'ak,

"Ama boot sia no fukun Isra'el sia! Keta krakat kalo ami benar oda. ⁹ Ami horan ama sia atu nalo lia no ami, tan ami hadi'ak hola ema ai asak ne'e. Oras ne'e, emi hakara hatene ami hadi'ak hola ema nia hodi see beran? ¹⁰ Tan nunia, ha'u kataa malorek nune'e: Ama sia nanis sei nanoin Ema Nasaret naran Yesus. Nia, Kristus mak Na'i Maromak natudu kedan hori uluk. Masik emi hedi ho'o Nia baa ai karuus moos, Na'i Maromak nalo Nia moris nikar ti'an. Ha'u kakara nebee ama sia no ema Isra'el hotu-hotu hatene ha'ak, ami hadi'ak hola ema ai asak nia hodi Yesus beran. ¹¹ Maromak mako'an nakerek kedan hori uluk lia nosi Yesus ne'e na'ak,

'Noo fatuk ida mak badaen fatuk sia soe lerek ti'an.

Mais oras ne'e fatuk nia dadi baa uma tatuur fatuk ti'an!'[☆]

¹² Iha raiklaran tomak, la noo dalan seluk mak bele sori ita nosi sala. Dalan mesak dei! Ne'e, mak Yesus. Kalo lahoos Nia, la noo seluk mak bele sori ita."

¹³ Rona Petrus dale nunia, ema boot sia blaar, tan natene na'ak Petrus no Yohanis nia, ema ki'ik mak fatik lalek. Mais sia blaar tuan, tan sia rua matenek basuk dale Hakerek Moon isin. Ema boot sia moos natene sia rua tuir Yesus hori hirak nia. ¹⁴ Mais sia la bele dale wa'in baa Petrus no Yohanis, tan ema ai asak mak di'ak ti'an nia, nariik iha siakaan oin. ¹⁵ Tan lia nia, sia naruka Petrus no Yohanis na'ak, "Sai heik lai!" Petrus no Yohanis sai ti'an, sia ko'a lia buka dalan. ¹⁶ Sia katak baa malu na'ak, "Mamaluk sia! Ita musti halo saa ho ema na'in rua ne'e? Ema hotu-hotu iha Yerusalem natene sia rua mak nalo tadak ne'e. Ita atu heli saa tenik, tan lia kakaer iha ti'an! ¹⁷ Di'ak liu, ita buka dalan nebee lia ne'e keta lema rai. Ita tarata ta'uk sia no hakahik sia, nebee sia keta nanorin tenik lia Yesus. Kalo sia la tuir, sia lei naree!"

¹⁸ Hotu, sia bolu nikar Petrus no Yohanis nodi katak na'ak, "Sintidu! La bele hanorin tenik lia Yesus!"

¹⁹ Mais Petrus no Yohanis nataa na'ak, "Ama boot sia du'uk hanoin kokon baa. Nabee mak di'ak? Tuir ama siakaan ukun ka, tuir Na'i Maromak ukun? ²⁰ Ami na'in du'uk haree hodi matan no rona hodi tilun lia wa'in ti'an. Nansaa ami musti taka ibun?!"

[☆] **4:11** Kananuk Sia 118:22

²¹ Rona nola nunia, ema boot sia tarata nata'uk tenik Petrus no Yohanis. Mais sia la natene taa ukun oin nunabee. Kalo sia taa ukun, sia nata'uk ema wa'in mak iha luan krakat sia. Ema wa'in nia tonu-naboot Na'i Maromak, tan ema ai asak nia di'ak ti'an. Tan sia la bele nalo sa-saa tenik, ema boot sia nabusik Petrus no Yohanis nunia dei. ²² (Ema nia, ain asak tinan haat nulu resin ti'an, foin bele la'o.)

Yesus eman sia namulak nebee nakbiit neon

²³ Ema boot sia nabusik Petrus no Yohanis sai ti'an, sia rua fila nikar baa siakaan mamaluk sia. To'o nebaa, sia dale lia hotu-hotu mak ema boot sia badu baa sia. ²⁴ Rona nola nunia, mamaluk sia libur malu nodi neon ida. Sia namulak na'ak, "Na'i Maromak. Ita Boot mak hase'i lale'an no raiklaran no sa-saa hotu-hotu.✧ ²⁵ Hori uluk, Ita Boot Kmalar Lulik foti Bei Daud nalo baa mako'an, nebee nia nakerek nela lia nosi ema sakar Yesus na'ak:

'Ema nosi rai seluk krakat tan rona lia anin.

Sia tokar lauk tan lia mak la noo huun-dikin.

²⁶ Na'i raiklaran sia nadi'a ro'at-meik atu natuda. Ulun sia moos kabuar lia fuan atu sakar Na'i Maromak no Kristus mak Na'i Maromak boi kedan hori uluk.'✧

²⁷ Baa oras ne'e, ami hatene ti'an Bei Daud niakaan hakerek nia, dadi ona. Lia nia isin moos malorek ti'an. Iha kota ne'e, Na'i Herodes no Gubernur Pontius Pilatus namutuk no itakaan fukun Isra'el sia, no tenik ema ulun seluk sia hotu-hotu kabuar lia atu sakar Yesus.✧ ²⁸ Mais oras ne'e ami hatene siakaan hahalok nia kona

✧ **4:24** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:11; Nehemia 9:6; Kananuk Sia 146:6 ✧ **4:26** Kananuk Sia 2:1-2 ✧ **4:27** Mateus 27:1-2; Markus 15:1; Lukas 23:1,7-11; Yohanis 18:28-29

baa Ita Boot hakaran no Ita Boot lia kakotun hori uluk. ²⁹ Ami hakro'an nebee Ita Boot mana netik ami, tan ema tarata nata'uk ami. Nebee Ita Boot hakbiit amikaan neon nebee ami baa katak Ita Boot Manfatin bodik ema hotu-hotu. ³⁰ Nebee Ita Boot hatuun beran baa ami hodi hadi'ak ema mak moras. No beran hodi halo tadak blaar, nebee ema natene beran nia nosi Ita Boot Eman Lulik, mak Yesus. Aaa Na'i Maromak! Amikaan hamulak, nunia dei."

³¹ Sia sei namulak, uma nia moos nakdoko. Maromak Kmalar Lulik moos tuun baa sia hotu-hotu. Nunia hotu, sia naberan aan baa katak Maromak Manfatin.

Yesus eman sia moris neon ida, laran ida

³² Yesus eman sia hotu-hotu moris neon ida, laran ida. Sia ida-idak babilan nahan du'uk, nodi baa tau namutuk.✧ ³³ Kristus klosan sia nodi Na'i Maromak beran boot, katak lia nosi Na'i Yesus moris nikar nosi mate. Na'i Maromak moos natuun matak-malirin naresin rua-ruan baa sia. ³⁴⁻³⁵ Noo ema mak fa'an niakaan rai, lale, niakaan uma. Sia latan osan nia baa Kristus klosan sia nodi babilan ema wa'in. Hodi nunia, la noo ema ida mak noran la to'o.

³⁶⁻³⁷ Hatete baa Yusuf. Nia ne'e, Lewi husarbinan nosi rai Siprus. Kristus klosan sia temi nia na'ak 'Barnabas', tan naran nia na'ak, 'ema mak nakbiit maluk neon'. Nia baa fa'an rai rohan ida, hotu nodi osan nia latan baa Kristus klosan sia.

5

Ananias no Safira mate

✧ **4:32** Kristus Klosan Lian 2:44-45

¹ Iha Yesus eman sia, noo mane ida naran Ananias. Feen naran Safira. Sia rua fa'an siakaan rai rohan ida. ² Mais sia rua kabuar lia nebee subar osan balu nosi rai folin nia. Hotu Ananias baa katak Kristus klosan sia na'ak, "Ami foin fa'an amikaan rai rohan ida. Oras ne'e ami hakara latan osan hotu-hotu baa Na'i Maromak."

³ Mais Petrus de'an na'ak, "Hoi! Ananias! O ne'e liu basuk! Tan saa o subar osan balu? O aat basuk tan o tuir diabu ulun modi maksakar aan tolek Kmalar Lulik! ⁴ Nune'e! O makara fa'an rai ka lale moos, loos o! Fa'an ti'an, o makara latan mohu osan ka lale moos, loos o! Mais hahalok nune'e, la bele basuk! O bele mabeik ami ema raiklaran, mais la bele mabeik Na'i Maromak nunia!"

⁵ Petrus dale notu nunia, teki-tekis Ananias nakloti baa rai, mate kedas. Rona lia nia, ema nata'uk tebe-tebes. ⁶ Hotu mane nurak na'in hira tama baa, falun nola Ananias maten, nodi baa nakoi.

⁷ Kre'is tuku tolu liu, Ananias feen moos tama mai. Mais nia la natene lia nia. ⁸ Petrus moos nusu nia na'ak, "Nunabee, ina? Ina sia fa'an rai, hotu folin nune'e ka?"

Nia moos nataa na'ak, "Tebes, Ama! Folin nunia tebes!"

⁹ Hotu Petrus de'an nia na'ak, "Tan saa emi rua o la'en kabuar lia atu koko Kmalar Lulik? Maree! Ema foin nodi o la'en baa nakoi. Oras ne'e, sia mai nikar ti'an. La oras tenik, sia natiu nodi okaan maten baa nakoi iha o la'en sorin."

¹⁰ Petrus sei dale, teki-tekis fetu nia nakloti, mate kedas. Mane nurak sia moos tama nikar baa, naree fetu nia mate ti'an. Hotu, sia natiu nola niakaan maten, nodi baa nakoi iha la'en sorin.

¹¹ Rona lia nia, Yesus eman sia nata'uk. Ema seluk mak rona lia Ananias no Safira moos, nata'uk hotu.

Kristus klosan sia nadi'ak nola ema wa'in

¹² Baa oras nia, Kristus klosan sia nalo tadak blaar iha ema lear oin. Yesus eman sia neon ida, laran ida naklibur bei-beik iha Uma Talobon Na'i Salomo iha Uma Hamulak Huun lalawar. ¹³ Masik ema wa'in nakneter Yesus eman sia moos, ema mak la fiar Yesus dauk, la no'uk namutuk no sia.

¹⁴ Mais Yesus eman sia, hetak kleur, hetak wa'in. Feto moos noo, mane moos noo. ¹⁵ Baa oras nia, ema nodi ema moras mai, natoba baa biti, rai baa dalan tehen. Sia naneo na'ak, "Kalo Petrus no Yohanis la'o tuir ne'e, masik ema moras kona siakaan lalatak dei moos, sia bele di'ak." ¹⁶ Baa oras nia, ema lolok mai nosi leo-leo mak kre'is kota Yerusalem. Sia mai nodi siakaan ema moras. Hotu Kristus klosan sia nadi'ak nola sia hotu-hotu. Sia moos mai nodi siakaan ema mak diabu tekak. Hotu klosan sia moos te'ur sai diabu nia sia.

Kristus klosan sia netan susar oi-oik

¹⁷ Baa oras nia, Yesus eman sia hetak wa'in tu'an. Naree nunia, na'ilulik ulun boot no niakaan mamaluk sia nosi partee Saduki, hirus tebe-tebes, ¹⁸ to'o sia kohi nola Kristus klosan sia, natama baa bui.*

¹⁹ Mais baa kalan nia, Maromak Niakaan makbukar lale'an ida mai iha bui nia, hotu loke bui odamatan. Nia nala'o sai sia nodi dale na'ak,

* **5:18** Iha lia Yunani, lia fuan nia bele na'ak, "hatama baa bui mak bodik ema hotu-hotu." Bele noo na'ak, "hatama baa bui, nebee hamoe sia iha ema lear oin."

²⁰ “Oras ne'e, baa kedan Uma Hamulak Huun. Katak baa ema iha nebaa sia, nebee tuir Na'i Maromak Moris Dalan foun.”

²¹ Awan seisawan oras sei nakukun, sia moos nala'ok kedan tuir makbukar lale'an harukan nia. Sia tama baa Uma Hamulak Huun, hotu nanorin ema.

La kleur falik, ulun boot no niakaan ema sia libur malu bele-bele no ema boot nosi rai Isra'el tomak. Sia atu leno lia nosi Kristus klosan sia. Libur malu iha moon-metan ti'an, sia naruka ema baa nola Petrus sia nosi bui.

²² Mais oras ema to'o bui baa, Petrus sia la iha ti'an. Hotu, sia baa nasa'e lia baa ema boot sia iha moon-metan na'ak, ²³ “Ama boot sia, keta krakat. Oras ami to'o bui baa, ami haree bui odamatan hotu-hotu sei kusa mate! Ema makdaka sia moos nariik iha nia! Mais baa oras sia loke odamatan, hotu ami tama baa, ema ida moos la noo!”

²⁴ Rona nola nunia, na'ilulik ulun sia no makdaka ulun nosi Uma Hamulak Huun, neon lakon to'o benar karin.

²⁵ La kleur, ema ida mai nasa'e lia tenik na'ak, “Ama sia! Ema mak emi hatama baa bui nia, sia no'i nanorin ema iha Uma Hamaluk Huun nebaa!”

²⁶ Rona nola nunia, makdaka ulun nia bolu nola niakaan sasi'an, nebee baa kohi nola nikar Petrus no niakaan mamaluk sia. Mais sasi'an sia nata'uk, tan ema wa'in sei rona Petrus dale. Sia naneo na'ak, keta to'o ema wa'in nia krakat, hotu nalatu sia nodi fatuk. Tan baa nia, oras sia baa kohi nikar Petrus sia, sia la kohi nodi maka'as.

²⁷ Kohi nola ti'an, sia nodi Petrus sia baa moon-metan. Hotu na'ilulik ulun boot de'an sia na'ak,

²⁸ “Ami hakahik emi ti'an nebee keta hanorin lia

nosi ema mak nakara nalo moris dalan foun nia! Mais emi ulun fatuk! Emi la halo tuir amikaan ukun, mais halo tuir emikaan hakara dei! Emi baa hasiri kota Yerusalem ne'e, hodi hanorin tokar lauk! Emi moos tula sala baa ami ha'ak, ami mak haruka ema no'o Yesus."✧

²⁹ Rona na'ilulik ulun boot dale nunia, Petrus nariik dadi klosan hotu-hotu ibun-nanaan. Nia katak na'ak,

"Ama sia! Kalo ema raiklaran ukun sakar Na'i Maromak ukun, ami la tuir. Ami tuir Na'i Maromak ukun dei! ³⁰ Ema mak loke itakaan moris dalan foun nia, ne'e mak Yesus! Nia mak emi hedi ho'o baa ai karuus. Mais Na'i Maromak mak itakaan bei uluk sia lo'u-sudur baa, nalo Nia moris nikar nosi mate!

³¹ Hotu Na'i Maromak foti Nia nalo baa Liman Kwana. Oras ne'e Nia kaer beran manesak no na'in boot. Nia loke dalan nebee ema bele kore aan nosi sala. Nia nakara foo dalan baa ita ema Isra'el ne'e, nebee soe lakon itakaan salan. Hodi nunia, Na'i Maromak laran bele malirin, to'o kasu itakaan salan. ³² Ami dale nune'e, tan ami haree hodi matan du'uk Yesus mate, hotu moris nikar. Maromak Kmalar Lulik moos katak lia ne'e baa ema mak tuir Yesus dalan moris."

³³ Rona Petrus dale nunia, ema hotu-hotu mak iha moon-metan nia, krakat tebe-tebes, to'o atu no'o Kristus klosan sia. ³⁴ Mais iha nia moos noo ema ida, naran Gamaliel. Ema wa'in nakneter nia, tan nia manorik ukun mak matenek ida nosi partee Farisi. Ema nakara no'o Petrus sia, mais

✧ 5:28 Mateus 27:25

Gamaliel nariik naruka ema nasai heik sia. ³⁵ Sai ti'an, Gamaliel dale baa ulun nia sia na'ak,

“Mamaluk sia! Ita musti sintidu! Ita keta halobak aan halo aat baa ema ne'e sia. Ita musti hanoin naruk! ³⁶ Emi sei hanoin ka lale, ema mak naran Teudas? Nia mate kleur ti'an, mais oras sei moris, nia naksa'ek aan na'ak, nia ema boot. To'o ema tama atus haat tuir nia. Nosi ikus, ema no'o nia, hotu niakaan maktuir sia nalai keen karin. Lakon to'o oras ne'e, la mosu tenik.

³⁷ Emi musti hanoin lia ida tenik. Oras ukunrai sura ema fuan iha rai ne'e, noo ema ida naran Yudas nosi rai Galilea. Ema wa'in moos tuir nia. Mais ema moos no'o nia. Hotu niakaan maktuir sia moos nalai keen karin, to'o lakon.

³⁸ Dadi mamaluk sia, ha'u kanoin nune'e: lalika ho'o sia. Habusik baa! Tan kalo siakaan hanorin nia mai nosi ema raiklaran, nanis la kleur mohu. ³⁹ Mais kalo siakaan hanorin mai tebes nosi Na'i Maromak, emi la bele hahonu sia. Sintidu! Keta to'o emi du'uk mak sakar Na'i Maromak.”

Rona nola nunia, sia hotu-hotu simu Gamaliel lia tate'an nia. ⁴⁰ Sia natama nikar Kristus klosan sia mai, hotu sia naruka ema ta'e naboba sia. Sia moos nakahik nebee keta temi Yesus naran ona. Hotu, sia nabusik sai sia.

⁴¹ Kristus klosan sia moos sai nela moon-metan nia. Masik sia netan naran aat tan tuir Yesus moos, sia neon di'ak, tan Na'i Maromak nafoli sia bele netan susar nunia. ⁴² Sura lora, sia nanorin na'ak, “Ema mak Na'i Maromak natudu kedan hori uluk nia, Ema nia mak Yesus.” Sia

katak nima-nimak lia nia sura uma no iha Uma Hamulak Huun.

6

Yesus eman sia boi nola ema na'in hitu, nebee naliku tu'an klosan sia

¹ Baa oras nia, Yesus eman sia hetak wa'in. Mais kleu-leur sia moris la kona malu. Sia balu, ema Yahudi mak dale nodi lia Aram. Balu tenik moos ema Yahudi, mais sia dale nodi lia Yunani. Klibur mak dale lia Yunani la nakara klibur mak dale lia Aram. Klibur lia Yunani tula sala baa klibur lia Aram na'ak, "Emi keta fihir oin! Sura emi fa'e haan, amikaan feto faluk sia la netan fafa'ek."

² Tan lia nia, Kristus klosan na'in sanulu resin rua nia bolu libur Yesus eman sia hotu-hotu. Hotu sia katak na'ak, "Mamaluk sia! Kalo ami mak babilan emikaan haa-hemun, nia moos bele. Mais la fatan, tan kalo ami mak babilan, ami la hoo leet hanorin Na'i Maromak Manfatin ona.

³ Tan baa nia, ami haneo nune'e. Di'ak liu, emi boi hola ema na'in hitu nosi emi. Buka ema mak naran di'ak, no ema mak bele moris di'a-di'ak no ema wa'in. Kmalar Lulik moos musti babilan niakaan moris. Kalo emi boi hola ema oin nunia ti'an, ami foti sia nebee babilan lia haa-hemun bodik emi. ⁴ Hodi nunia, ami ho leet atu hamulak no hanorin Na'i Maromak Manfatin."

⁵ Rona nola klosan sia dale nunia, ema lear moos simu. Hotu sia boi nola katuas na'in hitu. Siakaan naran mak ne'e:

Stefanus (Nia ne'e fiar Yesus tebe-tebes.
Kmalar Lulik moos babilan niakaan moris),
Filipus,

Prokorus,
Nikanor,
Timon,
Parmenas,

no Nikolaus (Nia ne'e nosi kota Antiokia. Nia lahoos ema Yahudi isin, mais uluk nia tuir ti'an ukun-badu Yahudi.).

⁶ Boi hotu ti'an, sia nala'o katuas na'in hitu nia baa Kristus klosan sia. Klosan sia moos rai liman baa, nodi namulak foti sia nalo baa ema mak babilan haa-hemun, nebee ema hotu-hotu netan fafa'ek manesak.

⁷ Hodi nunia, Na'i Maromak Manfatin keke lema rai. Ema mak tuir Yesus hetak wa'in iha kota Yerusalem. Na'ilulik ulun sia moos, wa'in fiar baa Yesus no moris tuir Niakaan Moris Dalan.

Em a k o h i n o l a S t e f a n u s

⁸ Nunia hotu, Na'i Maromak natudu laran di'ak baa Stefanus. Nia moos natuun beran baa nia atu nalo tadak blaar, nebee ema wa'in bele naree nodi matan du'uk. ⁹ Baa oras nia, noo ema Yahudi na'in hira iha Yerusalem mak mai nosi rai dook sia. Sia mai nosi kota Kirene, kota Aleksandria, rai Kalikia no rai Asia. Uluk, sia ne'e ema seluk atan, mais nosi ikus sia sai ti'an. Hotu, sia ida-idak lori baa kota Yerusalem. Iha nia, sia nariik uma hamulak du'uk, hotu sia nanaran na'ak 'Uma Libertini' (lia isin na'ak 'Uma Sai Hosi Ata'). Baa oraş sia rona Stefanus dale, sia la nakara. Hotu sia mai toe no nia.

¹⁰ Mais sia la bele nahonu nia, tan Kmalar Lulik babilan nalo Stefanus dale matenek basuk.

¹¹ Tan la bele, sia buka dalan aat. Sia baa seba nola ema na'in hira, nebee dale tolek na'ak, "Ami

rona hodi tilun du'uk ema ne'e dale nahaat Musa no Na'i Maromak!"

¹² Sia sasuku ema to'o fukun Yahudi no manorik ukun sia moos krakat. Hotu sia baa kohi nola Stefanus, dada nodi nia baa nataa iha moon-metan. ¹³ Siakaan saksiin kale'uk sia dale matak lia nosi Stefanus na'ak, "Ema ne'e la nanawa dale nahaat lia Uma Hamulak Huun. Nia moos dale nahaat Na'i Maromak Ukun-badu mak Bei Musa natuun baa ita. ¹⁴ Tenik, ami rona du'uk ti'an nia dale na'ak, Yesus ema Nasaret nia atu naro'on Uma Hamulak Huun ne'e. Nia moos nakara seluk itakaan adat mak Bei Musa natuun baa ita!"

¹⁵ Rona nola saksiin sia dale nunia, ema sia mak tuur iha moon-metan natutuk Stefanus. Sia naree niakaan oin, ilas manesak no Maromak Niakaan makbukar lale'an oin.

7

Stefanus dale iha moon-metan

¹ Hotu ema Yahudi siakaan na'ilulik ulun boot nusu baa Stefanus na'ak, "Lia mak sia tula baa o nia, tebes ka lale?"

²⁻³ Stefanus nataa na'ak, "Ama sia! Rona kokon lai. Itakaan bei uluk Abraham sei la lori dauk nosi niakaan leo huun, Na'i Maromak mak Beran Kaliuk natadu aan baa nia. Nia naruka Bei Abraham na'ak, 'Baa ona! La'o mela rai ne'e mo okaan familin sia. Baa rai ida mak Ha'u atu katudu baa o!' Rona nola nunia, Bei Abraham la'o nela rai Mesopotamia.* ⁴ Hodi nunia, nia la'o nela ema Kasdim rain, lori baa leo ida naran

* **7:2-3** Rai Mesopotamia nia, oras ne'e naran rai Irak. Kota Haran fatin, oras ne'e sei noo fitar iha rai Siria. Haree no Lia Uluk Fohon 12:1.

Haran. Baa oras aman susu mate ti'an, Na'i Maromak nodi nia lori mai rai mak ama sia nein fatin to'o baa oras ne'e. ✧ ⁵ Baa oras nia, Na'i Maromak sei la foo rai rohan ida moos baa Bei Abraham. Mais Nia nameno na'ak, 'Ha'u atu klatan rai ne'e baa o mo okaan husar-binan sia.' Na'i Maromak nameno nunia, mais baa oras nia Bei Abraham la noo oan. ✧ ⁶ Masik nunia moos, Na'i Maromak dale baa nia na'ak, 'Okaan husar-binan atu baa nein iha ema seluk rain. Ema rai nia atu tonan namukit sia nalo baa ata, to'o tinan atus haat laran. ⁷ Tinan atus haat siku ti'an, Ha'u atu kastikar ema rai nia. Hotu okaan husar-binan atu la'o nela rai nia, mai nikar fatin ne'e. Iha ne'e, sia atu namulak nodi lo'u-sudur baa Ha'u.' ✧ ⁸ Na'i Maromak nameno notu nunia, Nia namate menon nia nodi lahan hamane aan, nebee dadi tadak na'ak, Bei Abraham sia dadi baa Niakaan ema ti'an. Hotu, oras Bei Abraham oan Isak otas foin loron walu, Bei Abraham nalo lahan hamane aan baa nia. Nosi ikus Isak moos nalo lahan hamane aan baa oan Yakob. Hotu, Yakob moos nalo lahan hamane aan baa oan mane na'in sanulu resin rua, baa oras ida-idak otas loron walu. Sia nia mak itakaan bei uluk sia. ✧

⁹ Dala ida, itakaan bei uluk nia sia hirus no alin Yusuf, to'o fa'an nia dadi baa ata iha rai Mesir. Mais Na'i Maromak la nabusik nia. ✧ ¹⁰ Na'i Maromak sori nia nosi niakaan susar hotu-hotu. Nia moos foo kakutak matenek baa Yusuf, nebee bele natene lia oi-oik. To'o Na'i Mesir moos

✧ **7:4** Lia Uluk Fohon 11:31, 12:4 ✧ **7:5** Lia Uluk Fohon 12:7, 13:15, 15:18, 17:8 ✧ **7:7** Lia Uluk Fohon 15:13-14; Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 3:12 ✧ **7:8** Lia Uluk Fohon 17:10-14, 21:2-4, 25:26, 29:31—35:18 ✧ **7:9** Lia Uluk Fohon 37:11, 28, 39:2, 21

nadomi nia, hotu foti nia nalo baa gubernur iha rai Mesir tomak. Baa oras nia, Yusuf moos kaer ukun iha na'in tofatik.✧

¹¹ Nosi ikus, rai salaen boot mosu iha rai Mesir no rai Kana'an. Rai salaen nia boot liu resik, to'o ema susar iha fatin hotu-hotu. Baa oras nia, itakaan bei uluk nia sia moos la noo haan.✧

¹² Mais siakaan ama Yakob rona na'ak, noo haan iha rai Mesir. Hotu nia naruka oan sia baa sosa haan iha nebaa. Oan nia sia, mak itakaan bei uluk sia. ¹³ Sosa nola ti'an, sia moos fila. Baa oras haan nia atu mohu ona, Bei Yakob naruka nikar sia baa sosa tenik haan. Foin dala ida ne'e, Yusuf nalore lia na'ak, nia mak siakaan alin susu. Hotu nia natudu maun-alin sia baa Na'i Mesir.✧

¹⁴ Nia moos nusu nebee niakaan aman no ema uma laran hotu-hotu lori baa rai Mesir. Sia hotu-hotu nia, ema na'in hitu nulu resin lima.✧ ¹⁵ Hodi nunia, Bei Yakob lori baa rai Mesir, to'o nia no itakaan bei uluk sia mate iha nebaa.✧ ¹⁶ Mais nosi ikus, sia nodi nikar bei uluk siakaan ruin baa leo Sikem iha rai Kana'an. Hotu, sia nakoi iha rate fatik mak uluk Bei Abraham sosa nosi Hemor husar-binan sia."✧

Stefanus dale nosi lia Bei Musa

¹⁷ Hotu Stefanus dale natutan na'ak, "Itakaan ema Yahudi sia bea iha rai Mesir, to'o kre'is baa loron Na'i Maromak nakotu atu nala'ok Niakaan mamenon baa Abraham. ¹⁸ Oras nia, noo na'i foun ida iha Mesir. Nia la natene lia Yusuf.✧

✧ **7:10** Lia Uluk Fohon 41:39-41 ✧ **7:11** Lia Uluk Fohon 42:1-2 ✧ **7:13** Lia Uluk Fohon 45:1, 16 ✧ **7:14** Lia Uluk Fohon 45:9-10,17-18, 46:27 ✧ **7:15** Lia Uluk Fohon 46:1-7, 49:33 ✧ **7:16** Lia Uluk Fohon 23:3-16, 33:19, 50:7-13; Yosua 24:32 ✧ **7:18** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 1:7-8

19 Na'i nia tonan namukit itakaan ema sia. Nia seten nebee soe siakaan kau mea oan sia to'o mate.✧

20 Baa oras nia, Bei Musa moos moris mai. Niakaan isin lolon kabaas to'o. Tan inan-aman la no'uk nalo tuir na'in ukun, sia subar nia iha uma, to'o otas fulan tolu.✧ 21 Otas fulan tolu ti'an, sia la bele subar tenik. Hotu sia soe nia, mais na'i Mesir oan feto foti nola, nalo baa oan du'uk.✧ 22 Hodi nunia, manorik Mesir sia nanorin siakaan matenek hotu-hotu baa Musa, to'o nia dadi ema mahalok boot ida. Nia dale matenek. Serwisu moos matenek.

23 Baa otas tinan haat nulu, Musa beer natene niakaan ema Isra'el sia. 24 Loron ida, nia sai baa, hotu naree ema Mesir ida ta'e ema Isra'el ida. Nia moos baa tulun niakaan ema Isra'el nia, hotu no'o ema Mesir nia. 25 Musa naneo na'ak niakaan ema sia natene ti'an na'ak, Na'i Maromak solok nia nebee sori sia nosi susar. Mais tuir loos, sia sei dauk natene lia nia. 26 Baa awan, Musa sai tenik baa naree niakaan ema Isra'el sia. Nia naree ema na'in rua tuku malu. Hotu nia baa atu nalo sia rua dame malu nodi na'ak, 'Hoi! Emi rua ne'e, maun-alin. Tan saa emi hakaat malu nune'e?'

27 Mais ema ida nosi sia rua nia dudu sees Bei Musa nodi na'ak, 'See mak foti o baa amikaan ulun? See mak foti o baa amikaan makotu lia? 28 O maneo o bele mo'o ha'u, hanesan o mo'o ema Mesir hori sehik nia ka?' 29 Rona nola nunia, Bei Musa noran ema natene nia no'o ema ti'an. Tan baa nia, nia la'o nela rai Mesir, baa nein iha

✧ 7:19 Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 1:10-11, 22 ✧ 7:20 Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 2:2 ✧ 7:21 Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 2:3-10

ema Midian rain. Iha nia, nia nola feto, hotu netan oan mane na'in rua.✧

³⁰ Tinan haat nulu liu ti'an, Bei Musa baa rai leet ida kre'is baa foho ida, naran Foho Sinai. Iha nia Maromak Niakaan makbukar lale'an mai natadu aan baa nia nosi ha'i lakan laran. Ha'i lakan nia no'i naa ai huun ki'ik ida, mais la namotuk. ³¹ Naree nunia, Bei Musa benar karin. Nia nare'is aan baa, atu nodi natene saa mak nia. Mais teki-tekis, nia rona Na'i Maromak dale nosi ha'i laran nia na'ak, ³² 'Ha'u ne'e, okaan bei uluk siakaan Maromak. Sia, mak okaan Bei Abraham, Bei Isak, no Bei Yakob.' Rona nola nunia, Bei Musa nata'uk to'o kiki. Nia la bele foti oin atu naree ai huun mak laka nia.

³³ Hotu Na'i Maromak dale tenik na'ak, 'Musa! Kolu okaan kaso, tan o mariik iha fatin lulik!
³⁴ Keta maneo Ha'u kalu'a ti'an Ha'ukaan ema Isra'el sia iha Mesir. Lale! Ha'u ksei kanoin sia. Ha'u katene siakaan susar. Ha'u krona sia nakro'an no nahii nusu tulun. Tan baa nia, Ha'u kamaan aan tuun mai atu sori sia. Oras ne'e, Ha'u ksolok o baa Mesir. Baa ona!✧

³⁵ Hodi nunia, Na'i Maromak natadu aan iha ha'i laran nodi naruka Bei Musa fila baa Mesir tan Na'i Maromak boi nia ti'an atu sori ema Isra'el nosi susar. Musa ne'e, mak uluk ema nusu na'ak, 'See mak foti o baa amikaan ulun?' Mais baa oras ne'e, Na'i Maromak du'uk mak foti nia baa ulun!✧ ³⁶ Rona nola Na'i Maromak naruka nunia, Bei Musa fila nikar baa Mesir. Iha nebaa, Na'i Maromak nalo tadak blaar. Nosi ikus, nodi ema Isra'el sai nosi Mesir, la'o liu Tasi Mean.

✧ **7:29** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 2:11-15, 18:3-4 ✧ **7:34** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 3:1-10 ✧ **7:35** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 2:14

Hotu, nala'o sia nasiri fatin fuik sia, iha tinan haat nulu laran.✧

³⁷ Bei Musa moos katak baa ema Isra'el sia na'ak, 'Nosi ikus, Na'i Maromak atu foti ema ida nosi emi, dadi baa Niakaan mako'an hanesan ha'u ne'e.'✧ ³⁸ Oras nia, Bei Musa namutuk no itakaan ema Isra'el sia iha fatin fuik. Nia dadi ailalete bodik itakaan bei uluk no Maromak Niakaan makbukar lale'an, oras nia natuun Na'i Maromak Manfatin baa Bei Musa iha Foho Sinai. Hotu, Bei Musa natutan Manfatin nia baa itakaan bei uluk sia. Manfatin nia mak natudu dalam moris baa ita.✧

³⁹ Masik nunia moos, itakaan bei uluk sia la no'uk rona baa Musa. Sia dudu sees nia, tan sia nakara fila nikar baa Mesir. ⁴⁰ Sia baa namaus Harun na'ak, 'Okaan alin Musa nodi ami sai nosi rai Mesir ti'an. Mais oras ne'e, ami la hatene nia iha rai kuak nabee. Tan nunia, ami husu o malo ai'oi lulik bodik ami, nebee ai'oi lulik nia mak nala'o nodi ami baa.'✧ ⁴¹ Namaus nola Harun ti'an, sia nalo ai'oi lulik ida mak ilas karau baka oan. Hotu sia natetu sera tunun baa ai'oi lulik nia. Sia nadahur bele-bele, tan neon di'ak baa ai'oi lulik mak sia nalo nodi liman du'uk.✧ ⁴² Naree nunia, Na'i Maromak se'i kotuk baa sia. Sia moos nahuu lo'u baa sa-saa mak iha lale'an, nu'u loro matan, fulan, no fitun. Mais Na'i Maromak nabusik lerek sia. Hahalok nia, tuir saa mak Maromak mako'an sia nakerek kedan hori uluk na'ak,

✧ **7:36** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 7:3, 14:21; Sura Renu Isra'el 14:33 ✧ **7:37** Hanoin Hikar Dalam Moris 8:15, 18 ✧ **7:38** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 19:1—20:17; Hanoin Hikar Dalam Moris 5:1-33 ✧ **7:40** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 32:1 ✧ **7:41** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 32:2-6

'Hoi! Emi, ema Isra'el sia!
 Oras emi la'o hasiri fatin fuik sia tinan haat
 nulu laran,
 emi hatetu sera tunun nia
 hodi lo'u-sudur baa Ha'u ka, baa see?
⁴³ Emi la lo'u-sudur baa Ha'u!
 Emi lo'u-sudur baa emikaan ai'oi lulik.
 Emi tama-sai diabu ida naran Molok
 uman lulik.
 Emi lo'u-sudur baa fitun diabu ida naran
 Refan.
 Emi lo'u-sudur baa buat mak emi halo hodi
 liman du'uk!
 Tan nunia, Ha'u atu ksoe lakon emi baa
 Babel sorin balu baa.'''[✧]

Stefanus dale nosi lia Uma Hamulak

⁴⁴ Hotu Stefanus dale natutan tenik na'ak, "Baa oras nia, Na'i Maromak natudu baa Bei Musa uma hamulak ida ilas. Hotu Bei Musa sia nariik Batane Hamulak[†] ida tuir ilas nia. Batane nia, sia nalo nosi tais no kulit. Itakaan ema Isra'el sia mai namulak baa Na'i Maromak iha batane nia. Kalo sia lori nosi fatin ida baa fatin ida, sia sobu, hotu loi nodi baa nariik nikar iha fatin foun nia.[✧]

⁴⁵ Nosi ikus, Yosua sia natuda no ema rai Kana'an, to'o Na'i Maromak te'ur sai ema Kana'an sia. Hotu Na'i Maromak fa'e rai nia, foo baa itakaan bei uluk sia. Baa oras bei uluk sia tama baa nadau nola rai nia, sia moos loi nodi Batane nia. Batane nia nariik nafati iha nia, da-dau to'o Na'i Daud kaer ukun.[✧] ⁴⁶ Na'i Daud

[✧] **7:43** Amos 5:25-27 [†] **7:44** Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'Batane Saksiin'. Ema Isra'el sia temi Ukun Sanulu na'ak 'Saksiin'. Tan sia rai Ukun Sanulu nia iha Batane Hamulak, sia moos temi Batane Hamulak nia na'ak, 'Batane Saksiin'. [✧] **7:44** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 25:9, 40 [✧] **7:45** Yosua 3:14-17

nalo Na'i Maromak neon di'ak. Na'i Maromak moos natuun matak-malirin baa nia. Na'i Daud namulak baa Maromak mak uluk Bei Yakob lo'u-sudur baa. Na'i Daud nusu nebee nia mak nariik Uma Hamulak bodik Na'i Maromak.✧ ⁴⁷ Mais Na'i Maromak la nakara nunia. Nosi ikus, Na'i Daud oan Salomo mak nariik Uma Hamulak nia.✧

⁴⁸ Masik nariik Uma Hamulak bodik Na'i Maromak moos, ita hatene Na'i Maromak la nein iha uma mak ema raiklaran nalo. Tan uluk Maromak mako'an ida nakerek nela ti'an na'ak, ⁴⁹ 'Lale'an nia, Ha'ukaan tuur fatik.

Raiklaran nia, Ha'ukaan ain leut.

Emi hanoin emi bele hariik uma ida mak fatan bodik Ha'u kein ka?

⁵⁰ La bele! Tan lale'an no raiklaran sasoin hotu-hotu, Ha'u mak kase'!' "✧

Stefanus tula lia baa ema boot sia na'ak, sia mak no'o Na'i Maromak Eman Moon

⁵¹ Hotu Stefanus de'an ema boot sia iha moon-metan na'ak, "Etuk oin, emi ne'e ulun fatuk! Emi nu'u ema mak la natene Maromak no ema mak la no'uk rona baa Nia. Emi sakar Na'i Maromak, hanesan emikaan bei uluk sia! Oras ne'e, emi sei hakara sakar tenik Niakaan Kmalar Lulik ka?✧ ⁵² Emikaan bei uluk sia nasusar bei-beik Maromak mako'an sia. Emi katak kokon mako'an see mak sia la nasusar. La noo! Uluk, sia katak bei-beik na'ak, Na'i Maromak atu solok Niakaan Ema Moon mai. Mais emikaan bei uluk sia no'o mako'an nia sia. To'o baa oras ne'e moos, emi fa'an Ema Moon nia, hotu ho'o Nia

✧ **7:46** 2 Samuel 7:1-16; 1 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 17:1-14

✧ **7:47** 1 Na'i Isra'el Sia 6:1-38; 2 Lia Rai Isra'el no Rai Yahuda 3:1-17 ✧ **7:50** Yesaya 66:1-2 ✧ **7:51** Yesaya 63:10

baa ai karuus. ⁵³ Emi simu Na'i Maromak Ukunbadu mak Niakaan makbukar lale'an foo baa itakaan bei uluk sia, mais emi la halo tuir."

Em a nitak no'o Stefanus nodi fatuk

⁵⁴ Rona nola Stefanus lia fuan nia sia, ema iha moon-metan nia natene Stefanus tula sala baa sia. Sia laran moras to'o ruun ne'an.

⁵⁵ Baa oras nia moos, Maromak Kmalar Lulik babilan Stefanus. Nia tanaat baa lale'an, naree Na'i Maromak ahar maksinak. Nia moos naree Yesus nariik iha Na'i Maromak sorin kwana, iha fatin kneter kaliuk. ⁵⁶ Hotu nia dale na'ak, "Nune'e, ama sia. Ha'u karee lale'an nakloke. Ema Raiklaran Isin no'i nariik iha fatin kneter kaliuk iha Na'i Maromak sorin kwana."

⁵⁷ Rona nola nunia, ema mak leno lia nia sia taka tilun nodi nakanas Stefanus nebee taka ibun. Sia moos naksoit bele-bele, baa sira lisuk nia. ⁵⁸ Hotu, sia dada sarat nia baa kota luan. Ema saksiin sia mak ohin dale tolek nia, kolu siakaan faru, nakaer baa mane nurak ida mak sasuat teen, naran Saulus. Hotu, sia baa nitak lisuk Stefanus nodi fatuk.

⁵⁹ Sia nitak nunia, Stefanus moos nakrake na'ak, "Na'i Yesus! Simu mola ha'u!" ⁶⁰ Hotu, nia nakloti tuur nodi nakrake tenik na'ak, "Ama, keta kastikar sia tan baa sala ne'e!" Dale notu nunia, nawan moos kotu.

8

¹ Oras Stefanus mate nia, Saulus moos iha nia. Nia neon di'ak tan Stefanus mate ti'an.

Saulus nasusar Yesus eman sia

² Baa oras Stefanus mate, noo ema mak fiar Yesus na'in hira iha nia. Stefanus mate ti'an, sia

nola maten nia, hotu nodi baa nakoi. Sia moos tanis Stefanus maten.

Nahuu baa loron nia, ema nasusar tebe-tebes Yesus eman sia iha kota Yerusalem, to'o sia nalai keen karin malu baa rai Yudea no rai Samaria. Hela mesan Kristus klosan sia iha Yerusalem.

³ Saulus moos buka dalan bei-beik atu nadodok Yesus eman sia iha fatin hotu-hotu. Nia tama-sai uma, dada sarat feto no mane, natama baa bui.✧

Filipus katak Lia Di'ak iha rai Samaria

⁴ Masik ema nasusar Yesus eman sia to'o nalai keen karin malu moos, sia la nanawa katak nalore Lia Di'ak nosi Yesus baa ema iha fatin hotu-hotu. ⁵ Hatete baa Filipus. Baa oras nia, nia baa kota ida iha rai Samaria atu katak lia nosi Yesus, nebee ema natene Yesus nia Kristus mak Na'i Maromak natudu kedan hori uluk. ⁶ To'o baa, Filipus nalo tadak blaar oi-oik. Ema lear naree saa mak nia nalo, sia moos libur malu atu rona niakaan dale.

⁷ Baa oras nia, ema mak diabu tekar sia moos iha nia. Diabu sia sai nela ema nia sia, nodi nakrake maka'as. Ema kma'as no ema ai asak moos dadi di'ak. ⁸ Naree nunia, ema iha kota nia neon di'ak tebe-tebes.

⁹ Iha kota nia moos noo ema ida naran Simon. Nia matenek aitahuan kukun. Kleur ti'an, nia nalo ema Samaria sia fiar niakaan matenek. Nia loko aan na'ak, "Ha'u ne'e, ema maka'as!"

¹⁰⁻¹¹ Tan nunia, ema ki'ik-boot, feto-mane, hotu-hotu fiar baa nia. Sia dale niakaan naran iha kota nia na'ak, "Ema ne'e, maka'as tebes! Saa mak nia nalo, nanis mai nosi Maromak beran!"

✧ **8:3** Kristus Klosan Lian 22:4-5, 26:9-11

¹² Mais oras Filipus to'o iha siakaan kota nia, nia nanorin Lia Di'ak nosi Yesus baa sia. Nia moos natudu dalan, nebee sia bele tama dadi baa Na'i Maromak eman. Rona nola nunia, ema lear feto-mane fiar baa Yesus, hotu sia nusu simu sarani. ¹³ Simon moos fiar baa Yesus, hotu nusu simu sarani. Sarani hotu ti'an, Simon tuir Filipus baa fatin hotu-hotu. Oras nia naree Filipus nalo tadak blaar no lia kasalak basuk sia, nia kaku ulun nodi na'ak, "Maka'as tebes!"

¹⁴ Baa oras nia, Kristus klosan sia iha Yerusalem rona nola ema iha rai Samaria sia, simu ti'an Na'i Maromak Manfatin. Hotu sia solok tenik Petrus no Yohanis baa nebaa. ¹⁵⁻¹⁷ To'o nebaa, foin sia rona ema Samaria sei la simu dauk Maromak Kmalar Lulik. Sia simu loos sarani nodi Yesus naran dei. Hotu Petrus no Yohanis rai liman baa ema nia sia ulun nodi namulak nusu nebee, ema nia sia moos bele simu Maromak Kmalar Lulik. Namulak notu ti'an, sia moos simu.

¹⁸ Oras Simon naree nunia, nia lolo osan baa Petrus no Yohanis nodi nusu na'ak, ¹⁹ "Ama sia! Foo beran nia baa ha'u, nebee ha'u kraai liman baa ema, sia moos bele simu Maromak Kmalar Lulik."

²⁰⁻²³ Mais Petrus nakanas na'ak, "O atu kona kastikar mo okaan osan nia! O manoin o bele sosa Na'i Maromak beran modi osan ka? La bele! O la fatan serwisu mo ami, tan okaan neon la loos! Ha'u katene o ne'e, ema mahirus ema. Lia aat wa'in moos kesi o! Di'ak liu, soe lakon okaan a'aat, hotu mamulak baa Na'i Maromak, nebee Nia kasu okaan neon dois nia."

²⁴ Rona nola nunia, Simon nakro'an na'ak, "Adeei, ama sia! Tulun hamulak lai, nebee

kastikar nia keta kona ha'u!"

²⁵ Hotu, Petrus no Yohanis katak nalore Na'i Yesus Manfatin iha kota nia. Hotu, sia fila nikar baa Yerusalem. Iha dalan, sia tuli leo-leo iha rai Samaria atu keke Lia Di'ak nosi Yesus.

Filipus nasoru ema boot Afrika ida

²⁶ Baa loron ida, Maromak Niakaan makbukar lale'an ida katak baa Filipus na'ak, "Filipus! Baa lorokbelan, mais la'o tuir dalan tuan mak nosi kota Yerusalem borut sai rai Gasa." ²⁷⁻²⁸ Rona nola nunia, Filipus moos la'o kedan. Iha dalan, nia naree ema boot ida.* Ema nia mai nosi rai Etiopia. Baa oras nia, rai Etiopia noo na'i feto ida naran Kandake. Ema boot ne'e mak babilan Na'i Feto Kandake sasoin hotu-hotu iha na'in tofatik. Nia foin tuir namulak iha kota Yerusalem. Oras ne'e, nia fila nikar baa niakaan rai. Oras Filipus naree nia, nia no'i sa'e kareta nodi leno hakerek. ²⁹ Maromak Kmalar Lulik katak baa Filipus nebee nare'is aan baa kareta nia, hotu nasoru ema boot nia. ³⁰ Kre'is ti'an, nia rona ema boot nia leno Yesaya niakaan hakerek. Hotu nia nusu na'ak, "Ama! Ita hatene hakerek mak ita leno nia ka lale?"

³¹ Ema boot nia nataa na'ak, "Lale! Musti noo ema nalore baa ha'u lai, foin bele katene. Sa'e mai, tuur mo ha'u iha ne'e." ³² Hakerek mak ema boot leno nia, lian nune'e:

"Nia hanesan bibi malae

mak ema dada nodi atu sona no'o.

Nia hanesan bibi malae oan mak ema teri rahun,
mais Nia la nakmee kois.

* **8:27-28** Hakerek Moon lia Yunani moos na'ak ema boot ne'e, kona ku'it ti'an. Natoon baa oras nia, ema mak serwisu naliku na'i feto iha tofatik, musti kona ku'it.

Nia la loke ibun.

Nia la nataa lia fuan rohan ida.

³³ Ema de'an nahaat Nia.

Ema nakotu Niakaan lia la nodi moon.

Masik Nia la noo sala moos,
ema no'o luku.

See mak bele dale nosi Niakaan husar-binan?

La noo, tan ema no'o Nia iha raiklaran
ti'an."☆

³⁴ Leno hotu ti'an, ema boot nia nusu Filipus na'ak, "Nu'unabee? Bei Yesaya dale nosi niakaan isin lolon du'uk ka, nosi ema seluk?"

³⁵ Rona nunia, Filipus moos nanorin lia Yesus baa ema boot nia nosi Yesaya niakaan hakerek ohin nia, nebee nia bele natene dalan moris atu tuir Yesus. ³⁶ Sia sei no'i la'o, ema boot nia naree wee iha mota ida. Nia dale teri Filipus na'ak, "Ama! Maree! Noo wee iha nebaa. Kalo la noo saseni, ita tuun ona nebee ama sarani ha'u."

³⁷ [Filipus nataa na'ak, "Di'ak! Kalo ama fiar tebe-tebes baa Na'i Yesus, la noo saa ida mak saseni! Mai tuun ona, nebee ha'u ksarani ama."

Hotu, ema boot nia katak na'ak, "Ha'u kfiar tebe-tebes ka'ak Yesus nia, Na'i Maromak Oan mak Nia natudu kedan hori uluk."]†

³⁸ Hotu, ema boot nia naruka kareta nanawa. Sia tuun baa wee, Filipus moos sarani kedas nia.

³⁹ Oras sia rua sai nosi wee laran, Kmalar Lulik foti nola Filipus baa fatin seluk. Ema boot nia la naree Filipus ona, mais nia la'o liu nodi neon di'ak lo-loos. ⁴⁰ Hotu Filipus mosu iha leo

☆ **8:33** Yesaya 53:7-8 † **8:37** Lia tohar ne'e la noo iha Hakerek Moon lia Yunani mak tuan basuk.

ida naran Asotus.‡ Hotu nia la'o liu baa katak Lia Di'ak nosi Yesus iha leo hotu-hotu, to'o kota Kaisarea.

9

Saulus fiar baa Yesus

(Kristus Klosan Lian 22:6-16, 26:12-18)

¹ Baa oras nia, Saulus nasusar bei-beik Yesus eman sia. Nia moos buka dalam atu no'o sia. Nia baa nasoru na'ilulik ulun boot ² atu nusu hakerek latan beran. Nia beer nodi hakerek nia foo baa uma hamulak ulun sia iha kota Damsik. Hodi nunia, kalo nia nasoru ema mak tuir Yesus dalam moris iha Damsik, nia bele koho sia, hotu kesi nodi baa Yerusalem, nebee sia netan kastikar iha nia. Feto ka, mane ka, nia koho luku.

³ Simu nola hakerek latan beran nia, Saulus no niakaan mamaluk sia baa Damsik. To'o kota luan, teki-teki kroman maksinak ida tuun nosi lale'an, kona besik baa Saulus. ⁴ Nia nakloti baa rai. Hotu nia rona lia maliak ida bolu na'ak, "Saulus! Saulus! Tan saa o masusar Ha'u nune'e?"

⁵ Rona nola nunia, Saulus nusu na'ak, "Ita Boot mak dale ne'e, see?"

Lia maliak nia moos nataa na'ak, "Ha'u ne'e, Yesus mak o masusar! ⁶ Madeer, tama baa kota ona! Iha nia foin Ha'u atu katak saa mak o musti malo."

⁷ Baa oras nia Saulus niakaan mamaluk sia moos rona lia maliak nia. Mais sia la naree saa ida. Sia neon lakon, to'o la bele dale sa-saa.

‡ **8:40** Iha lia Yunani, leo nia naran Asotus. Uluk, baa oras ema Filistin kaer ukun iha rai Isra'el, leo nia naran Asdod.

⁸ Hotu Saulus nadeer nariik. Nia loke kokon matan, mais la bele naree ti'an. Niakaan mamaluk sia kaer nola liman, nadaek tama baa kota Damsik. ⁹ Loron tolu laran, nia la bele naree sa-saa. Nia moos la naa-nemu sa-saa.

¹⁰ Iha kota nia, noo Yesus eman ida naran Ananias. Na'i Maromak natadu aan baa nia tuir me'i, nodi bolu nia na'ak, "Ananias!"

Ananias nataa na'ak, "He'e, Na'i Maromak!"

¹¹ Na'i Maromak katak na'ak, "Mai lai! Baa buka mola Ha'ukaan ema ida. Nia nein no ema ida naran Yudas. Yudas uman nia iha dalam ida naran Dalam Loos. Iha uma nia, noo ema Tarsus ida naran Saulus. Oras ne'e, nia no'i namulak.

¹² Ha'u katudu baa nia ti'an ka'ak, mane ida naran Ananias atu mai baa nia. O musti baa rai liman baa nia, nebee nia bele naree nikar."

¹³ Mais Ananias nataa na'ak, "Keta nunia, Ama Boot! Ami rona ema dale karuk-kwana nosi ema nia. Nia ema aat basuk mak nasusar tebe-tebes Yesus eman sia iha Yerusalem. ¹⁴ Oras ne'e, nia mai iha Damsik ne'e ti'an. Ami rona ha'ak na'ilulik ulun sia foo hakerek latan beran baa nia, atu nodi kohi mohu ema mak tuir Yesus dalam moris iha ne'e."

¹⁵ Mais Na'i Maromak nataa na'ak, "Keta sakar Ha'u! Baa ona! Tan Ha'u kboi nia ti'an atu loke dalam bodik Ha'u. Nia atu keke Ha'ukaan Manfatin baa ema Isra'el sia no ema nosi klubun seluk sia. Nia moos atu katak no baa na'i sia.

¹⁶ Ha'u du'uk atu kalore baa nia nosi susar oi-oi mak nia atu netan, tan tuir Ha'u."

¹⁷ Rona Na'i Maromak dale nunia, Ananias baa kedan uma nia. Nia rai liman baa Saulus nodi na'ak, "Mau Saul. Na'i Yesus mak o maree iha dalam klaran oras mai iha Damsik ne'e, Nia mak naruka ha'u kmai atu kamulak kodi rai liman

baa o, nebee o bele maree mikar. Nia moos nakara o simu Niakaan Kmalar Lulik.”

¹⁸ Ananias dale notu nunia, Saulus noran buat ida hanesan na'an tasi klalanus naklu'as sai nosi matan. Sai ti'an, matan moon kedas. Nia nadeer, hotu nia simu sarani. ^{19a} Simu sarani ti'an, nia naa-nemu to'o isin moos biit nikar.

Saulus katak Lia Di'ak nosi Yesus iha kota Damsik

^{19b} Nunia hotu, Saulus sei nein loron hira tenik no Yesus eman sia iha kota Damsik. ²⁰ Nia moos tama baa uma hamulak Yahudi nodi katak na'ak, “Rona! Yesus nia, tebe-tebes Na'i Maromak Oan!”

²¹ Mais ema mak rona Saulus dale nunia, sia blaar no benar. Sia dale baa malu na'ak, “Nia ne'e, ema aat nia mak nasusar Yesus eman sia iha Yerusalem! Nia mai ne'e atu kohi sia nodi baa na'ilulik ulun sia. Tan saa oras ne'e, nia nanorin lia nosi Yesus! Aaa! Nunabee ti'an?”

²² Mais Saulus beran hetak kleur, hetak maka'as. Sura loron nia foo lia kakaer na'ak, Yesus nia, tebe-tebes Kristus mak Na'i Maromak nameno kedan hori uluk. Nia nanorin kabaas nunia, to'o ema Yahudi sia la bele nataa sa-saa.

²³ La kleur, ema Yahudi sia ko'a lia atu no'o nia. ²⁴ Loron-kalan ema daka iha kota nanokar atu no'o nia. Mais Saulus natene nola siakaan kakutak dois nia. ²⁵ Hotu, baa kalan ida, niakaan mamaluk na'in hira natama nia baa ko'e boot ida, natuun nia tuir kota kadidin. Hodi nunia, nia sai nela kota Damsik.✧

Saulus baa Yerusalem

²⁶ Saulus niakaan mamaluk sia nasai nia nosi Damsik ti'an, nia baa Yerusalem. To'o nebaa, nia

nakara namutuk no Yesus eman sia. Mais sia nata'uk, keta-keta nia asu fanu tuir Yesus, nebee nia bele kohi tenik sia. ²⁷ Mais iha nia, noo ema ida naran Barnabas. Nia namalu Saulus, hotu nodi nia baa nasoru Kristus klosan sia. Barnabas katak baa klosan sia na'ak, Saulus nasoru Yesus ti'an iha dalan baa Damsik. Yesus moos dale du'uk no Saulus. Hotu Saulus la nata'uk katak lia nosi Yesus baa ema iha Damsik.

²⁸ Rona nola nunia, sia moos simu Saulus. Hotu Saulus nein namutuk no sia iha Yerusalem. Nia la nata'uk katak lia Yesus baa se-see dei. ²⁹ Nia moos toe no ema Yahudi na'in hira mak dale lia Yunani. Mais sia la no'uk simu niakaan dalen, to'o sia buka dalan atu no'o nia. ³⁰ Yesus eman seluk sia rona ema buka dalan aat nunia baa Saulus, sia nodi Saulus baa kota Kaisarea. Hotu, sia solok nikar nia baa niakaan kota Tarsus.

³¹ Nunia hotu, Yesus eman sia iha rai Galilea no rai Samaria moris mamatek. Sia moos hetak wa'in. Sia moris tuir Na'i Maromak hakaran. Kmalar Lulik moos nakbiit siakaan neon.

Petrus nadi'ak nola mane ida iha leo Lida

³² Baa oras nia, Petrus la'o nasirin fatin hotu-hotu atu naree Yesus eman sia. Dala ida nia baa leo ida naran Lida. ³³ To'o baa, nia nasoru mane ai kma'as ida naran Eneas. Ema nia la nadeer nosi toba fatin tinan walu ti'an.

³⁴ Naree nunia, Petrus katak baa ema nia na'ak, "Eneas! Oras ne'e, Yesus Kristus nadi'ak nola o ti'an. Madeer ona! Mahulin toba fatik."

Rona nola nunia, Eneas moos nadeer, hotu nahulin toba fatin. ³⁵ Oras ema leo Lida no leo Saron naree nia di'ak ti'an, sia hotu-hotu moos fiar baa Yesus.

Petrus nalo Ina Tabita moris nikar

³⁶ Iha kota Yope tasi tehen, noo feto ida naran Tabita. (Tuir lia Yunani, naran Tabita na'ak, Dorkas.)* Feto nia moos fiar baa Yesus. Loron-loron nia nalo di'ak baa ema no tulun ema susar sia. ³⁷ Baa loron ida, Tabita moras, hotu mate. Ema nariis nia, hotu falun niakaan maten, natoba iha ke'an tetu leten. ³⁸ Oras nia moos, sia rona Petrus iha leo Lida. Leo nia dook nosi kota Yope, la'o rai kre'is loron baluk ida. Sia solok ema na'in rua baa bolu nola Petrus. Nasoru ti'an, sia katak na'ak, "Ama! Ami hakara ama mai lai-lais baa kota Yope lai."

³⁹ Rona nola nunia, Petrus baa kedan no sia. To'o nebaa, nia tama liu baa ina Tabita ke'an. Ke'an nia nakonu no fetu faluk mak no'i tanis Tabita maten. Sia moos natudu baa Petrus faru no tais mak Tabita lita bodik sia.

⁴⁰ Hotu Petrus naruka sia sai. Nia moos nakni'a namulak. Hotu nia mana baa maten nia nodi dale na'ak, "Tabita! Madeer ona!" Teki-tekis fetu nia loke matan. Titu-naree Petrus, nia moos nadeer tuur. ⁴¹ Hotu Petrus kaer liman, nodi foti nariik nia. Nia moos bolu nola fetu faluk no ema seluk sia, hotu latan nikar baa sia Tabita mak moris nikar ti'an nia.

⁴² Lia Tabita nia keke lema kota Yope to'o ema wa'in fiar baa Na'i Yesus. ⁴³ Petrus sei nein iha Yope loron hira iha ema ida uman. Ema nia naran Simon. Niakaan serwisu, namoos kulit.

* **9:36** Ina ne'e naran oik rua, mais lia isin manesak. Hodi lia Aram, Tabita na'ak 'bibi fuik'. Hodi lia Yunani, Dorkas moos na'ak 'bibi fuik'.

10

Sondadu ulun Roma ida naran Kornelius, bolu Petrus

¹ Baa oras nia, noo sondadu ulun ki'ik ida, naran Kornelius. Nia ulun bodik sondadu na'in atus ida. Sia mai nosi rai dook Italia, nein iha kota Kaisarea atu serwisu bodik ukunrai Roma. ² Kornelius nia, lisan seluk nosi ema Roma wa'in, tan nia beer Na'i Maromak. Niakaan ema uma laran isin tomak moos nunia. Dala wa'in nia tulun ema mukit sia. Sura loron nia moos namulak baa Na'i Maromak.

³ Baa loro malirin ida, takseer tuku tolu, nia noran nu'u me'i. Nia naree lo-loren Maromak Niakaan makbukar lale'an ida mai bolu nia na'ak, "Kornelius!"

⁴ Naree nunia, Kornelius nata'uk tebes. Nia nusu na'ak, "Saa, Ama Boot?"

Makbukar nia nataa na'ak, "Na'i Maromak rona okaan hamulak ti'an. Nia moos nanoin okaan laran di'ak baa ema. ⁵ Oras ne'e, maruka ema baa kota Yope, baa bolu nola ema ida naran Simon Petrus. ⁶ Nia nein iha uma ida iha tasi tehen. Uma na'in, naran Simon. Niakaan serwisu, namoos kulit."

⁷ Dale hotu nunia, makbukar lale'an nia la'o nela Kornelius. Hotu Kornelius bolu nola niakaan ema serwisu na'in rua no niakaan sondadu ida. Sondadu nia moos fiar baa Na'i Maromak. ⁸ Kornelius katak lia ohin nia baa sia, hotu naruka sia baa kota Yope.

Petrus mai Kornelius uman

⁹ Baa awan, oras Kornelius eman sia kre'is baa Yope, Petrus sa'e baa namulak iha Simon uma tetu leten.

¹⁰ Kre'is loro natetu, Petrus salaen ti'an. Nia sei nein ema nadi'a haan, Na'i Maromak natudu lia ida baa nia nu'u me'i. ¹¹ Petrus naree lale'an nakloke, hotu tais fafalun boot ida mosu tuun mai. Tais nia nawisa baa lidun haat. ¹² Iha tais nia laran Petrus naree osa no lotuk oi-oik. Balu ain haat, balu mane'ek no manu oi-oik.

¹³ Hotu Petrus rona lia maliak ida naruka na'ak, "Petrus! Madeer! Mo'o osa no lotuk ne'e sia, maa ona!"

¹⁴ Mais Petrus nataa na'ak, "La bele, Ama Boot! Ha'u la kaa kokon, tan ami ema Yahudi hakribi buat nia sia."

¹⁵ Mais lia maliak nia dale nikar na'ak, "Kalo Na'i Maromak katak na'ak la hakribi ona, o la bele katak ma'ak sei hakribi!" ¹⁶ Tais nia mosu nunia to'o isin tolu, foin ni'it aan sa'e nikar baa lale'an.

¹⁷ Me'i notu nunia, Petrus nanoin baa-mai buka me'i isin. Baa oras nia moos, Kornelius eman sia to'o Simon uman, hotu nariik iha odamatan oin. ¹⁸ Sia bolu uma na'in, hotu nusu na'ak, "Ama, ami mai buka bainaka ida mak nein iha uma ne'e. Nia naran Simon Petrus. Arumak ama natene nia ka?"

¹⁹ Baa oras nia Petrus sei iha tetu leten nodi nanoin baa-mai buka me'i isin. Maromak Kmalar Lulik katak baa nia na'ak, "Petrus! Noo ema* mai buka o. ²⁰ Tuun ona, baa tuir sia. Lalika makerat! Masik sia lahoos ema Yahudi moos, keta makribi sia. Tan Ha'u mak karuka sia mai saka o." ²¹ Rona nola nunia, Petrus moos

* **10:19** Hakerek Moon lia Yunani hira na'ak, 'ema na'in tolu' mak mai. Hakerek ida seluk na'ak, 'ema na'in rua' dei. Mais hakerek wa'in la na'ak ema na'in hira mak mai buka Petrus.

tuun baa nasoru sia nodi dale na'ak, "Ha'u mak emi buka. Emi hakara saa?"

²² Sia nataa na'ak, "Sondadu Roma ida mak naruka ami mai. Nia ulun bodik sondadu na'in atus ida. Nia neon loos. Nia moos beer Na'i Maromak. Ema Yahudi wa'in natene niakaan dadi'ak. Hori sehik Maromak Niakaan makbukar lale'an ida tuun mai, naruka nia nusu ita boot mai iha niakaan uma, nebee nia rona du'uk nosi ita boot."

²³ Rona nola nunia, Petrus moos simu. Mais nia tene sia toba baa kalan nia. Baa awan, sia nadeer, hotu sia baa no Petrus. Yesus eman na'in hira nosi Yope moos namalu sia.

²⁴ Sia la'o loron ida tomak, awan foin sia to'o kota Kaisarea. To'o nebaa, Kornelius no'i nein sia, bele-bele no niakaan ema uma laran no belun sia. ²⁵ Oras Petrus atu tama baa Kornelius uman, Kornelius nalai baa nakni'a iha Petrus ain, atu sudur baa nia. ²⁶ Mais Petrus foti nariik nia nodi katak na'ak, "Ama! Mariik! Keta sudur baa ha'u, tan ha'u moos hanesan ama."

²⁷ Rona nola nunia, Kornelius moos nariik. Hotu sia rua la'o nodi dale baa malu, atu tama baa Kornelius uman. Sia sei la tama dauk, Petrus naree ema wa'in libur malu, nein nia ti'an. ²⁸ Naree nunia, nia dale na'ak, "Maluk sia. Emi hatene ha'ak, ami ne'e ema Yahudi. Tuir amikaan adat, ami hakribi ema seluk. Saa tenik, tama baa siakaan uma. Mais foin da-dauk ne'e, Na'i Maromak katak baa ha'u na'ak, ha'u la kbele kakribi ema ona, mais ha'u kmusti kahur ko sia kodi kafoli sia, hanesan ha'ukaan ema uma laran du'uk. ²⁹ Tan baa nia, baa oras emi bolu ha'u kmai, ha'u moos mai kedan. Ha'u la kbele kase'i lia oi-oik, tan Na'i Maromak katak kedan nunia

baa ha'u! Oras ne'e, emi katak kokon! Emi hakara saa?"

³⁰ Hotu Kornelius katak lia hotu-hotu na'ak, "Loron haat foin liu ne'e, baa oras loro atu malirin, ha'u kamulak iha uma ne'e. Teki-tekis mane ida nariik iha ha'ukaan oin. Niakaan tais molen naksinak. ³¹ Nia moos bolu ha'u na'ak, 'Kornelius! Na'i Maromak rona ti'an okaan hamulak. Nia moos nanoin okaan laran di'ak baa ema hotu-hotu. ³² Oras ne'e o maruka ema baa kota Yope, baa bolu ema ida naran Simon Petrus. Nia nein iha uma ida iha tasi tehen. Uma na'in naran Simon. Niakaan serwisu, namoos kulit.' ³³ Tan lia nia, ha'u karuka kedan ema baa bolu ita boot. Ami sera dodan tebe-tebes, tan ita boot nakara mai ti'an. Oras ne'e ami libur malu iha ne'e, atu rona du'uk lia mak Na'i Maromak naruka ita boot katak baa ami."

Petrus katak Lia Di'ak nosi Yesus baa ema mak lahoos Yahudi

³⁴ Rona Kornelius dale nunia, Petrus nataa na'ak, "Oras ne'e, foin ha'u katene Na'i Maromak nafoli ema hotu-hotu manesak. Nia la fihir oin. ✧ ³⁵ Ema nosi hunun nabee dei, kalo nia neon loos, nia beer namulak baa Na'i Maromak, nodi tuir Niakaan hakaran, ema nia nanis nalo Na'i Maromak neon di'ak. ³⁶ Lia di'ak ne'e mak Na'i Maromak katak ti'an baa ami ema Isra'el. Yesus mate atu nalo ema raiklaran di'a-di'ak nika no Na'i Maromak. Yesus moos Na'in bodik ema hotu-hotu.

³⁷ Emi hatene ti'an lia mak dadi iha rai Yudea tomak, nahuu nosi Yohanis nala'o niakaan serwisu. Nia katak baa ema na'ak sia musti soe siakaan salan no simu sarani atu dadi tadak

✧ **10:34** Hanoin Hikar Dalan Moris 10:17

na'ak sia di'a-di'ak nikar no Na'i Maromak ti'an.
³⁸ Emi moos hatene ha'ak, Na'i Maromak natuun Niakaan Kmalar Lulik baa Yesus ema Nasaret nia. Hotu Yesus nodi Na'i Maromak beran la'o sura leo, nalo lia di'ak bodik ema. Nia moos tulun ema mak diabun ulun nasusar. Nia bele nalo nunia, tan Na'i Maromak namutuk no Nia.
³⁹ Ami haree du'uk saa mak Yesus nalo iha kota Yerusalem no iha rai Yahudi tomak.

Mais nosi ikus, ema nedi no'o Nia baa ai karuus to'o mate. ⁴⁰ Mais to'o wainrua,† Na'i Maromak nalo Nia moris nikar. Hotu Nia natadu aan baa ema. ⁴¹ Mais ami mesan mak haree Nia, lahoos ema hotu-hotu. Tan Na'i Maromak boi nola ami dadi ain-liman. Tan lia nia, oras Yesus moris nikar, ami mak haa-hemu hamutuk ho Nia.

⁴² Yesus moos naruka ami baa katak halore ha'ak, Nia ne'e, Kristus mak Na'i Maromak nameno kedan hori uluk. Na'i Maromak foti Nia dadi Makotu Lia. Nosi ikus Nia atu tetu lia bodik ema moris no ema mate, na'ak see mak bele moris nima-nimak no Na'i Maromak, no see mak lale. ⁴³ Hori uluk fohon Maromak mako'an sia nakerek nosi Yesus ne'e na'ak, see mak fiar baa Nia, Na'i Maromak nanis simu sia. Nia moos kasu siakaan salan."

† **10:40** Kalo ita sura leron hodi lia Yunani, oin seluk nosi sura leron hodi lia Tetun. Lia Yunani sura leron ohin ne'e na'ak "loron ida"; awan na'ak "loron rua"; wainrua na'ak "loron tolu"; waintolu na'ak "loron haat". Hakerek Moon tuir lia Yunani na'ak, τῆ τρίτῃ ἡμέρᾳ (*tei tritei heimera*). Ne'e na'ak "iha leron tolu". Mais ita sura leron nia hodi lia Tetun na'ak "wainrua". Ita hatene ha'ak Yesus mate baa leron lima. Awan, leron neen (mak ema Yahudi sura na'ak, leron rua). Hotu, Yesus moris nikar baa leron domiku (mak ema Yahudi sura na'ak, leron tolu).

*Ema mak lahoos Yahudi simu Maromak
Kmalar Lulik*

⁴⁴ Petrus sei dale nunia, teki-teki Maromak Kmalar Lulik tuun baa ema nia sia hotu-hotu. ⁴⁵ Petrus niakaan mamaluk ema Yahudi sia nosi kota Yope moos iha nia. Oras sia naree ema wa'in nia simu Maromak Kmalar Lulik, sia blaar karin, tan sia foin naree Na'i Maromak natuun Niakaan Kmalar Lulik bodik ema mak lahoos Yahudi. ⁴⁶ Sia moos rona ema nia sia dale nodi lia oi-oik no tonu-naboot Na'i Maromak.

Naree nunia, Petrus katak baa niakaan mamaluk sia na'ak, ⁴⁷ "Emi haree du'uk baa! Ema ne'e sia simu Maromak Kmalar Lulik ti'an, nu'u ita. Tan baa nia, kalo ita sarani sia, la noo ema ida mak bele saseni ita." ⁴⁸ Hotu Petrus naruka sia sarani Kornelius bele-bele no niakaan ema sia, nebee sia dadi Yesus Kristus eman. Sarani notu, Kornelius sia nusu Petrus nein loron hira tenik, foin fila baa Yerusalem.

11

*Petrus naloos aan, tan nia sarani ema mak
lahoos Yahudi*

¹ Petrus sei la fila dauk nosi Kaisarea, Kristus klosan sia no ema makfiar seluk sia iha Yerusalem rona ti'an na'ak, ema mak lahoos Yahudi simu Na'i Maromak Manfatin. ² Oras Petrus fila nikar baa Yerusalem ti'an, ema makfiar na'in hira nalo lia no nia, tan sia nakara Yesus eman sia musti tuir metin adat Yahudi.* Sia nasalak Petrus na'ak, ³ "Hoi! O malo oinsaa

* **11:2** Ema ne'e sia na'ak, kalo ema mak lahoos Yahudi nakara tuir Yesus, musti hamane aan tuir adat Yahudi. Sia moos musti tuir ukun-badu Yahudi seluk sia.

mak nia? O matene itakaan adat ka lale? Oin nunabee bele sakar adat to'o tama baa ema lahoos Yahudi uman? Saa tenik, maa-memu mo sia? La bele nunia, tan sia la tuir itakaan lahan hamane aan. Sia la fatan kahur malu no ita."

⁴ Rona nola nunia, Petrus moos katak lia hotu-hotu mak dadi ti'an na'ak, ⁵ "Baa loron ida, oras ha'u kein iha kota Yope, ha'u kbaa kamulak. Na'i Maromak moos natudu baa ha'u tuir me'i. Ha'u karee lale'an nakloke, tais fafalun boot ida mosu tuun mai. Tais nia nawisa baa lidun haat. ⁶ Iha tais fafalun laran, ha'u karee osa no lotuk oi-oik. Balu ain haat, balu mane'ek no manu oi-oik. Ita ema Yahudi hakribi buat nia sia. ⁷ Ha'u moos rona lia maliak ida naruka na'ak, 'Petrus! Madeer! Mo'o osa no lotuk ne'e sia, maa ona.'

⁸ Mais ha'u kataa ka'ak, 'La bele, Ama Boot! Ha'u la kaa kokon buat oin nunia sia, tan ami hakribi.'

⁹ Mais lia maliak nia nataa na'ak, "Kalo Na'i Maromak katak na'ak la hakribi ona, o la bele katak ma'ak sei hakribi."

¹⁰ Tais nia mosu nunia to'o isin tolu, foin ni'it aan sa'e nikar baa lale'an.

¹¹ Baa oras nia moos, ema na'in tolu to'o uma nia. Sia nosi Kaisarea mai buka ha'u. ¹² Na'i Maromak Kmalar Lulik katak baa ha'u na'ak, 'Tuun baa tuir sia. Lalika makerat. Masik sia lahoos ema Yahudi moos, keta makribi sia.' Hotu itakaan maluk na'in neen ne'e moos tuir no ha'u baa Kaisarea. Iha nia, ami hotu-hotu tama baa sondadu ulun Roma ida uman. ¹³ Ulun nia dale na'ak, foin loron hira liu ne'e, nia naree Maromak Niakaan makbukar lale'an ida nariik iha niakaan uma, hotu dale na'ak, 'Maruka ema baa Yope, baa bolu ema ida naran Simon Petrus.

¹⁴ Ema nia atu katak baa o mo okaan ema uma laran sia, lia nosi Yesus mak bele sori emi.'

¹⁵ Tan lia nia, ha'u kanorin lia nosi Yesus baa sia. Baa oras nia moos, Maromak Kmalar Lulik tuun baa sia, manesak nu'u tuun baa ita hori hirak nia. ¹⁶ Ha'u karee kola sia simu Maromak Kmalar Lulik nunia, ha'u kanoin kola Na'i Yesus dalen uluk mak na'ak, 'Yohanis sarani emi nodi wee, mais Na'i Maromak atu nalo lia boot liu nia, tan Nia atu natuun Niakaan Kmalar Lulik bodik emi.'✧ ¹⁷ Lia ne'e malorek ti'an. Na'i Maromak natuun Niakaan Kmalar Lulik baa ema mak lahoos Yahudi, nu'u Nia moos natuun baa ita, tan ita fiar baa Na'i Yesus Kristus. Ha'u atu kdale saa tenik? Emi hakara ha'u ksakar Na'i Maromak ka?"

¹⁸ Rona Petrus naloos aan nunia, sia la nasalak tenik nia ona. Sia moos tonu-naboot Na'i Maromak na'ak, "Maka'as basuk! Na'i Maromak loke dalan ti'an, nebee ema mak lahoos Yahudi moos bele soe lakon siakaan salan. Nia nakara nebee sia moos bele moris nima-nimak no Nia."

Yesus eman sia nalai keen karin malu, to'o balu libur malu iha kota Antiokia

¹⁹ Nahuu baa oras Stefanus mate ti'an, ema nasasar Yesus eman sia. Tan nunia, sia nalai keen karin malu baa fatin hotu-hotu. Balu baa rai Fenisia, balu moos baa rai Siprus, no balu tenik nalai dook to'o kota Antiokia iha rai Siria. To'o nebaa, sia katak lia nosi Yesus iha nia. Mais sia katak baa ema nosi siakaan klubun Yahudi du'uk. La katak baa ema seluk.✧

²⁰ Mais Yesus eman sia nosi rai Siprus no kota Kirene mak nalai to'o kota Antiokia iha rai Siria,

✧ **11:16** Kristus Klosan Lian 1:5 ✧ **11:19** Kristus Klosan Lian 8:1-4

sia balu katak Lia Di'ak nosi Na'i Yesus baa ema Yunani iha nia. ²¹ Na'i Maromak moos natuun beran baa sia, to'o ema wa'in fiar baa Na'i Yesus.

²²⁻²⁴ Oras Yesus eman sia mak iha Yerusalem rona na'ak, ema Yunani iha Antiokia moos fiar baa Yesus ti'an, sia solok ema ida naran Barnabas, baa naree sia iha nebaa. Barnabas ne'e, ema laran di'ak. Nia fiar tebe-tebes baa Na'i Maromak. Maromak Kmalar Lulik moos babilan niakaan moris.

To'o nebaa, Barnabas neon di'ak tan naree Na'i Maromak moos serwisu ti'an iha ema lahoos Yahudi siakaan moris. Hotu, nia nakbiit siakaan neon, nebee tuir tebe-tebes Na'i Yesus dalam moris. Hodi nunia, Na'i Yesus eman sia hetak kleur, hetak wa'in.

²⁵ Nunia hotu, Barnabas baa buka Saulus iha kota Tarsus. ²⁶ Nasoru nola ti'an, nia namaus nebee sia rua fila bele-bele baa Antiokia. Saulus moos nakara. Hotu sia rua nein namutuk no Yesus eman sia iha Antiokia tinan ida laran. Sura loron sia rua nanorin Yesus dalam moris baa ema lear. (Iha kota Antiokia nia, ema foin nahuu nanaran Yesus eman sia na'ak, 'ema Kristen').[†]

²⁷ Oras sia rua sei nein iha Antiokia, ema na'in hira mai nosi Yerusalem. Ema nia sia, Maromak nalo baa mako'an. ²⁸ Nosi sia, ema ida naran Agabus. Maromak Kmalar Lulik katak baa nia na'ak, "Rai salaen boot atu dadi iha raiklaran tomak." Hotu, Agabus baa katak lia nia baa ema. (Niakaan dale nia naksain tebes, baa oras ukunrai Roma ulun ida naran Klaudius kaer

[†] **11:26** Lia fuan 'Kristen' nahuu nosi lia fuan 'Kristus'. Niakaan isin na'ak, 'ema mak tuir Kristus'. Kristus lia isin na'ak, 'Ema Moon mak Na'i Maromak natudu atu solok mai'.

ukun.)[☆] ²⁹ Rona Agabus dale kedan nunia, Yesus eman sia iha Antiokia ko'a lia atu libur osan, nebee foo baa mamaluk makfiar sia mak moris susar iha rai Yudea. Ida-idak foo tuir niakaan babelen. ³⁰ Libur hotu ti'an, sia boi Barnabas no Saulus atu nodi osan nia foo baa ema susar sia iha Yudea nebaa.

12

Ema no'o Yakobus, hotu natama Petrus baa bui

¹ Baa oras nia, Na'i Herodes* moos nahuu nasusar Yesus eman balu. ² Nia naruka ema baa no'o Yakobus nodi surik. (Yakobus nia, mak Yohanis maun.) ³ Yakobus mate nia nalo ema boot Yahudi sia neon di'ak. Naree nunia, Herodes hetak nalo tu'an. Kona baa loron di'ak mak 'Dahur Tubi Bakae',[†] Herodes moos naruka ema baa kohi nola Petrus. ⁴ Kohi nola ti'an, sia natama baa bui. Hotu, sia naruka sondadu klibur haat nebee sia seluk malu daka Petrus loron-kalan. Klibur ida, ema na'in haat. Herodes nakara hein to'o loron di'ak siku lai, foin nia nakotu Petrus lian iha ema lear oin.[☆] ⁵ Baa oras Petrus iha bui nia, Yesus eman seluk sia namulak la nakotu. Sia nakro'an nebee Na'i Maromak naliku Petrus iha bui.

Na'i Maromak nasai Petrus nosi bui

⁶ Baa awan, loron di'ak siku ti'an, Herodes atu nakotu Petrus lian iha ema lear oin. Kalan nia

[☆] **11:28** Kristus Klosan Lian 21:10 * **12:1** Na'i Herodes ne'e, ema moos natene nia nodi naran *Herodes Agripa*. Niakaan bein, ema natene nodi naran *Herodes Boot*. Nia mak naruka ho'o lawarik oan sia baa oras Yesus moris iha Betlehem. † **12:3** Loron di'ak nia, kre'is no Dahur Paska. [☆] **12:4** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 12:1-27

moos, sia kesi Petrus nodi besi talik matan rua iha bui laran. Hotu, sia naruka Petrus toba iha sondadu na'in rua klaran. Sondadu seluk sia daka odamatan.

⁷ Teki-tekis Maromak Niakaan makbukar lale'an ida mai nariik iha nia. Ke'an nia moos nakroma no naksinak. Makbukar nia fu'a nadeer Petrus nodi dale na'ak, "Petrus! Madeer lai-lais!" Naruka nunia, besi talik nakbudi kedas nosi Petrus liman. ⁸ Hotu makbukar naruka tenik na'ak, "Tau faru no kaso ona." Petrus tau ti'an, makbukar naruka tenik na'ak, "Tau faru luan, hotu mai tuir ha'u."

⁹ Hotu Petrus tuir kedas makbukar nia, atu la'o sai nosi bui. Petrus naneo na'ak, nia me'i dei. Mais tuir loos, lia tebes nunia. ¹⁰ Sia la'o liu daka fatik nomer ida no nomer rua, hotu to'o odamatan besi. Odamatan nia na'in nakloke du'uk. Sia rua sai liu, hotu la'o tuir dalam mak baa kota. Teki-tekis, makbukar lale'an nia la'o nela Petrus, nabusik nia mesan iha dalam nia.

¹¹ Makbukar lakon ti'an, foin Petrus neon nakloke. Nia naneo na'ak, "Ne'e tebes! Oras ne'e foin ha'u katene, Na'i Maromak mak solok makbukar nia mai nabusik ha'u nosi Herodes liman. Nia nalo nunia, nebee ha'u la kona ema Yahudi siakaan kakutak dois."

¹² Hotu Petrus baa feto ida naran Maria uman. Feto ne'e, Yohanis inan. Yohanis ne'e, naran seluk Markus. Iha uma nia, ema wa'in naklibur malu ti'an. Sia no'i namulak no nakro'an nebee Na'i Maromak tulun Petrus. ¹³ To'o uma nia, Petrus deku odamatan nanokar nodi bolu. Ata feto ida naran Rode rona ema bolu, nia moos baa nateke see mak mai nia. ¹⁴ Rona Petrus lian, Rode natene kedan. Nia neon di'ak to'o. Mais tan benar, nia nalu'a loke odamatan baa Petrus.

Hotu nia nalai tama lai-lais, katak baa ema sia na'ak, "Rona! Petrus nariik iha luan!"

¹⁵ Rona Rode dale nunia, sia nataa na'ak, "Lale! O keta dale makdiuk nunia."

Mais feto nia kaer metin niakaan lia fuan na'ak, "Tebes! Ha'u krona tebes Petrus lian! Nia iha luan nebaa."

Mais sia la fiar. Sia dale na'ak, "Keta arumak ema nia, Maromak Niakaan makbukar lale'an ida mak daka Petrus."

¹⁶ Sia sei dale baa-mai, Petrus bolu bei-beik, to'o sia baa loke odamatan. Loke ti'an, sia blaar, tan ema nia Petrus tebes. ¹⁷ Hotu Petrus nodi liman nakahik sia hotu-hotu, nebee sia no-nook. Hotu nia katak baa sia, lia oin nunabee to'o Na'i Maromak nasai nia nosi bui. Nia moos naruka na'ak, "Emi baa katak lia ne'e hotu-hotu, baa Yakobus no Kristus klosan seluk sia." Naruka notu nunia, Petrus la'o baa fatin seluk.

¹⁸ Awan seisawan, sondadu mak daka bui sia naree Petrus la iha ti'an. Sia benar no nata'uk basuk, tan la natene saa mak atu dadi baa sia.

¹⁹ Oras Herodes natene nola lia nia, nia naruka ema baa buka Petrus, mais la nasoru. Rona nunia, Herodes naruka ema leno sondadu mak daka bui sia. Leno ti'an, nia naruka ho'o hotu-hotu.

Nunia hotu, Herodes la'o nela Yudea, baa nein iha kota Kaisarea.

Na'i Herodes mate

²⁰ Baa oras nia, ema nosi kota Tirus no kota Sidon nakara sosa haan nosi Na'i Herodes rain. Mais na'i nia funu malu kleur ti'an no sia. Nosi ikus, ema Tirus no ema Sidon kabuar lia buka dalan atu dame no Na'i Herodes. Sia boi nola ema na'in hira atu baa nasoru Na'i Herodes. To'o

Kaisarea, sia nalo belu no ema ida naran Blastus mak serwisu iha na'in tofatik. Sia kabuar lia no Blastus, nebee nia buka dalan bodik sia bele nasoru Na'i Herodes.

²¹ Nosi ikus, Na'i Herodes moos nakara. Hotu sia boi leet ida atu nasoru malu. Baa lora nia, Na'i Herodes nalo dahur boot. Nia tau niakaan isi belun, hotu natodan aan baa niakaan kadera ukun iha ema lear oin. Hotu nia nahuu dale. ²² Rona nola niakaan lian, ema lear nia tonu-naboot nia na'ak, "Rona! Niakaan lian nia kabaas! Ne'e lahoos ema raiklaran lian. Lian ne'e nosi lale'an." ²³ Teki-tekis Maromak Niakaan makbukar lale'an ida natuun moras baa Na'i Herodes, tan nia simu ema lear tonun nodi sesu sees Na'i Maromak. La kleur Na'i Herodes mate dodok, tan oras sei moris, ular aat naa niakaan isin ti'an.

²⁴ Baa oras nia, Na'i Maromak Manfatin hetak keke lema. Ema mak tuir Yesus moos, hetak wa'in tu'an.

²⁵ Baa oras nia moos, Barnabas no Saulus nodi ema Antiokia siakaan tatulun baa Yerusalem. Hotu sia fila nikar Antiokia. Sia nodi mane nurak ida naran Yohanis. Yohanis ne'e, mak sia temi na'ak; Markus.

13

Ema Antiokia sia solok Barnabas no Saulus

¹ Baa oras nia, ema wa'in fiar baa Yesus ti'an iha kota Antiokia. Maromak nalo sia na'in hira baa mako'an. Na'in hira tenik nanorin ema. Sia hotu-hotu mak ne'e:

Barnabas,

Simeon (mak ema bolu 'Manek Metan'),*
 Lukius (nosi kota Kirene),
 Menahem (mak ema nawa'i hori sei ki'ik
 namutuk no Na'i Herodes),†
 no Saulus.

² Loron ida, sia nalirin aan nodi libur malu atu lo'u-sudur baa Na'i Maromak. Oras nia, Kmalar Lulik katak baa sia na'ak, "Boi hola Barnabas no Saulus! Sia musti nala'ok serwisu mak Ha'u atu klatan baa sia."

³ Sia nalirin aan nodi namulak hotu ti'an, sia rai liman baa Barnabas no Saulus, foti sia rua baa nala'ok Na'i Maromak Niakaan serwisu.

Barnabas no Saulus baa rai Siprus

⁴⁻⁵ Hotu Maromak Kmalar Lulik solok Barnabas no Saulus baa la'o nasirin rai. Sia baa nahuluk kota ida iha tasi tehen naran Seleukia. Yohanis moos baa no sia (nia mak ema moos bolu na'ak Markus). To'o nebaa, sia sa'e roo tasi baa rai Siprus. Hotu sia tuun iha kota ida naran Salamis. Iha nia, sia tama baa uma hamulak Yahudi atu nanorin Na'i Maromak Manfatin.

⁶⁻⁸ Nunia hotu, sia la'o tuli nosi leo baa leo, to'o kota ida naran Pafos iha rai Siprus rohan balu. Gubernur ida naran Sergius Paulus nein iha kota nia. Nia ne'e kakutak di'ak. Oras nia rona nola Barnabas no Saulus mai, nia naruka

* **13:1** a: Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'Niger.' Ne'e na'ak 'metan', lale, 'nakukun'. † **13:1** b: Na'i Herodes ne'e, ema natene nodi naran *Herodes Antipas*. Nia mak no'o Yohanis, Mak Sarani Ema. Niakaan ama, naran *Herodes Boot*. Nia mak naruka ho'o lawarik oan sia, baa oras Yesus moris iha Betlehem. Na'i Herodes mak no'o Yakobus, no mate tan ular aat naa isin, ema natene nia nodi naran *Herodes Agripa*.

ema baa bolu sia, tan nia beer basuk atu rona Na'i Maromak Manfatin.

Mais iha kota nia moos noo ema Yahudi ida naran Baryesus (niakaan naran seluk tuir lia Yunani na'ak 'Elimas'). Nia, makaer aitahan kukun nodi tolek ema na'ak nia Maromak mako'an. Tan nia la nakara gubernur fiar baa Yesus, nia sasuku gubernur nebee keta rona baa Barnabas no Saulus.

⁹ Mais Maromak Kmalar Lulik babilan Saulus (ema moos bolu nia na'ak Paulus). Nia naklosu matan fuan nodi natutuk maka'as baa ema nia, hotu dale na'ak, ¹⁰ "Elimas! O ne'e, diabu ainliman. O be'ur teen! O sakar lia di'ak hotu-hotu. To'o wainhira o male'uk Na'i Maromak dalam loos?! Manawa ona! ¹¹ Rona! Na'i Maromak atu kastikar o! Okaan matan atu delek, hotu o la bele maree sa-saa to'o loron hira sia."

Paulus dale hotu nunia, Elimas moos matan delek kedas. Nia la'o le-lemas, buka ema nadaek nia.

¹² Naree Elimas kona kastikar nunia, gubernur blaar karin. Oras nia rona Barnabas no Paulus nanorin lia nosi Yesus, Nia neon monu kedas. Hotu nia moos fiar baa Yesus.

Paulus no Barnabas nodi Lia Di'ak baa kota Antiokia iha rai Pisidia

¹³ Nunia hotu, Paulus sia la'o nela kota Pafos iha rai Siprus. Sia sa'e roo tasi, hakur baa balu, to'o kota Perga iha rai Pamfilia. To'o nebaa, sia tuun. Hotu Yohanis Markus la'o nela sia, fila nikar Yerusalem. ¹⁴ Nosi Perga, Paulus no Barnabas la'o rai baa kota Antiokia iha rai Pisidia.

Sia to'o nebaa kona baa ema Yahudi siakaan loron boot. Hotu sia moos baa tuir namulak iha

uma hamulak Yahudi. ¹⁵ Baa oras nia, ema leno hakerek nosi Bei Musa no Maromak mako'an seluk sia. Leno hotu ti'an, uma hamulak ulun sia nusu baa Paulus no Barnabas na'ak, "Ama sia! Kalo emi hakara hanorin ami, ami husu hodi hakneter, nebee emi dale hakbiit amikaan neon."

Paulus dale baa ema Yahudi iha Antiokia

¹⁶ Rona nola uma hamulak ulun sia nusu nunia, Paulus soruk baa oin. Nia natadan nodi liman, nebee hotu-hotu no-nook. Hotu nia katak na'ak, "Mamaluk ema Isra'el sia, no emi hosi klubun seluk sia mak beer tuir Na'i Maromak. Ha'u kusu nebee emi ta'an tilun, rona baa ha'u lai.

¹⁷ Hori uluk fohon, Na'i Maromak boi nola ema Isra'el siakaan bei uluk. Sia nein iha rai Mesir mak lahoos siakaan rain. Mais Na'i Maromak natuun manek no dame baa sia iha nia, to'o siakaan husar-binan bea tu'an. Hotu Na'i Maromak nodi Niakaan beran boot, nasai sia nosi Mesir. ¹⁸ Hotu sia moris lori baa-mai iha fatin fuik sia to'o tinan haat nulu. Masik sia ulun fatuk nohuun moos, Na'i Maromak naterus aan nala'ok sia. ¹⁹ Nosi ikus, Nia nabe'o dodok ema klubun hitu iha rai Kana'an. Hotu Nia fa'e siakaan rain nia, dadi bein sasoin bodik bei uluk sia. ²⁰ Sia moris nunia to'o tinan atus haat lima nulu.

Nunia ti'an, Na'i Maromak foti ema makotu lia sia atu naliku sia. Nosi ikus, Nia foti mako'an ida naran Samuel bodik sia. ²¹ Mais baa oras

✧ **13:17** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 1:7, 12:51 ✧ **13:18** Sura Renu Isra'el 14:34; Hanoin Hikar Dalam Moris 1:31 ✧ **13:19** Hanoin Hikar Dalam Moris 7:1; Yosua 14:1 ✧ **13:20** Ema Makotu Lia 2:16; 1 Samuel 3:20

nia, bei uluk sia nakara tebes atu nana'i baa na'in ida. Tan lia nia, Na'i Maromak foti ema ida nosi hunun Benyamin, nalo baa na'in. Ema nia, Kis oan naran Saul. Saul kaer ukun to'o tinan haat nulu.✠ ²² Nosi ikus, Na'i Maromak natuun nikar nia, seluk nodi Isai oan naran Daud. Na'i Maromak dale nosi Daud nia na'ak, "Isai oan Daud ne'e, kona baa Ha'ukaan neon. Nia nanis atu nalo tuir Ha'ukaan hakaran hotu-hotu."✠ ²³ Baa oras nia, Na'i Maromak nameno solok Daud husar-binan ida atu sori ema Isra'el sia. Oras ne'e, ha'u kakara katak baa emi hotu-hotu ka'ak, Daud husar-binan mak Na'i Maromak nameno nia, Nia mak Yesus."

Paulus nanorin na'ak Yesus mak Kristus

²⁴ Hotu Paulus dale natutan na'ak, "Yesus sei la nahuu dauk Niakaan serwisu, ema ida naran Yohanis baa katak ema Isra'el sia, nebee sia soe lakon siakaan salan. Hotu sia musti simu sarani, dadi tadak na'ak sia di'a-di'ak ti'an no Na'i Maromak.✠ ²⁵ Oras Yohanis niakaan serwisu kre'is mohu oan, nia katak baa ema na'ak, 'Keta haneo ha'ak, ha'u ne'e, Ema nia mak Na'i Maromak nameno atu solok mai. Hanoin di'a-di'ak! Emi sei hein tenik ema ida atu mai. Nia boot liu ha'u, to'o dadi niakaan ata dei moos, ha'u la kfatán.'‡

²⁶ Mamaluk sia! Emi mak Abraham husar-binan no emi hosi klubun seluk mak beer Na'i

✠ **13:21** 1 Samuel 8:5, 10:21 ✠ **13:22** 1 Samuel 13:14, 16:12; Kananuk Sia 89:20 ✠ **13:24** Markus 1:4; Lukas 3:3 ‡ **13:25** Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'katu'u atu kore niakaan kaso talin moos, ha'u la kfatán'. Lia ne'e na'ak, hanesa baa Yesus, Yohanis noran isin lolon ema ki'ik dei. Leno iha hakerek Mateus 3:11; Markus 1:7; Lukas 3:16; Yohanis 1:20,27.

Maromak. Rona ha'u lai! Na'i Maromak katak lia ne'e, tan Nia nakara atu sori ita, nebee ita moris tuir Niakaan dalan. ²⁷ Hori uluk, Na'i Maromak naruka kedan Niakaan mako'an sia nakerek lia nosi Ema mak Nia atu solok mai. Ema Yerusalem no siakaan ulun sia, leno lia nia dala wa'in ti'an. Sura loron boot, sia tama baa uma hamulak, leno lia nia. Mais sia la natene na'ak, Ema mak Na'i Maromak nameno kedan nia, mak Yesus. Sia buka dalan atu taa ukun mate baa Nia. Mais lia ne'e nato'o saa mak Maromak mako'an sia nakerek nela ti'an. ²⁸ Masik sia la noo lia tatuur atu nodi nahonu Nia moos, sia baa nusu Gubernur Pilatus, nebee no'o Nia. ²⁹ Gubernur moos simu. Hotu sia nedi no'o Nia baa ai karuus, to'o mate. Mais lia ne'e moos nato'o saa mak Maromak mako'an sia nakerek nela ti'an. Hotu, sia natuun Niakaan maten nosi ai karuus, nodi baa nakoi. ³⁰ Mais Na'i Maromak nodi Niakaan beran nalo Nia moris nikar.

³¹ Moris nikar ti'an, Nia natadu aan dala wa'in baa Niakaan ema sia. Sia nia mak mai bele no Nia nosi rai Galilea baa Yerusalem. Oras ne'e, sia moos dadi saksiin bodik ita ema Isra'el." ³¹

Paulus nanorin na'ak Maromak mako'an nakerek kedan lia Yesus

³²⁻³³ Hotu Paulus dale natutan tenik na'ak, "Nune'e! Ha'u ko Barnabas mai hosi rai dook atu katak lia ida baa emi nune'e: lia mak Na'i Maromak nameno kedan baa bei uluk sia, oras ne'e lia nia dadi ti'an. Na'i Maromak nalo Yesus moris nikar ti'an. Iha Kananuk tonun nomer

✧ **13:28** Mateus 27:22-23; Markus 15:13-14; Lukas 23:21-23; Yohanis 19:15 ✧ **13:29** Mateus 27:57-61; Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56; Yohanis 19:38-42 ✧ **13:31** Kristus Klosan Lian 1:3

rua, Na'i Maromak naruka ema nakerek kedan
lia Yesus na'ak,

'O ne'e, Ha'ukaan Oan.

Ohin loron ne'e, Ha'u kfoti O atu kaer
ukun.'☆

³⁴ Hori uluk Na'i Maromak nameno atu nalo
Ema nia moris nikar. Hotu, Ema nia la mate
tenik ona. Tan lia nia, Maromak naruka mako'an
nakerek kedan lia Yesus na'ak,

'Uluk Ha'u kamate menon ko Daud atu katuun
matak-malirin baa nia.

Oras ne'e Ha'u moos kamate menon nia ko
O, tan O ne'e, Daud husar-binan.'☆

³⁵ Noo tenik Kananuk ida na'ak,

'Na'i Maromak la nabusik Niakaan Ema Moon
isin lolon dodok iha rate.'☆

³⁶⁻³⁷ Lia isin nune'e: Ema Moon nia lahoos
Na'i Daud, mais ema ida seluk. Na'i Daud nalo
lia di'ak wa'in bodik niakaan renu sia, hotu nia
mate. Ema nakoi nia ti'an. Niakaan maten
moos dodok ona. Hodi nunia ita bele hatene
ha'ak, Ema Moon nia lahoos Na'i Daud, mais ema
seluk mak Na'i Maromak nalo moris nikar, to'o
Niakaan isin lolon la dodok iha rate.

³⁸⁻³⁹ Mamaluk sia, rona di'a-di'ak! Ema Moon
nia, mak Yesus! Kalo ita fiar baa Nia, nanis
Nia kasu itakaan salan. Masik ita haru'i aan
tuir Ukun-Badu Bei Musa hotu-hotu moos, ita la
biit. Na'i Maromak nanis nafoli ita na'ak, ema
maksalan. Mais, kalo ita fiar baa Yesus, Na'i
Maromak nafoli ita na'ak, ema loos. ⁴⁰⁻⁴¹ Tan
nunia, emi musti hanoin di'a-di'ak. Keta to'o lia
saa mak Maromak mako'an sia katak ti'an nia,
kona baa emi. Tan sia nakerek nela na'ak,

☆ **13:32-33** Kananuk Sia 2:7 ☆ **13:34** Yesaya 55:3 ☆ **13:35**
Kananuk Sia 16:10

'Sintidu, ema mak naleuk Ha'u!

Tan Ha'u ne'e, Maromak. Ha'u kalo lia mak nalo ema blaar.

Masik ema nalore ti'an lia nia baa emi moos, emi la simu.

Sintidu! Nosi ikus emi hetan kastikar to'o mate.'☆

Tan lia nia, hanoin di'a-di'ak mamaluk sia. Lia mak ha'u katak ne'e, keta firuk lakon, hanesan ema maleuk teen sia. Ha'ukaan dalen, to'o ne'e dei."

⁴² Dale hotu nunia, Paulus no Barnabas nariik atu la'o nela uma hamulak nia. Mais ema nia sia nusu nebee domiku oin, sia mai nikar nalore tenik lia Yesus nia. ⁴³ Sia rua sai nosi uma hamulak, ema wa'in moos sai tuir sia. Paulus no Barnabas foo lia tate'an baa sia na'ak, "Na'i Maromak laran di'ak tebes baa ita. Tan nunia, emi musti fiar metis baa Nia."

Em a Yahudi sia la simu Paulus no Barnabas

⁴⁴ Domiku oin, kona baa ema Yahudi siakaan loron boot, ema hotu-hotu mak iha kota nia tomak, kre'is mai hotu atu rona Na'i Maromak Manfatin. ⁴⁵ Baa oras ema Yahudi sia naree ema wa'in mai rona Paulus nunia, sia hirus. Hotu, sia sakar Paulus dalen, hotu dale nahaat nia.

⁴⁶ Mais Paulus no Barnabas la nakiduk kois. Sia katak na'ak, "Rona! Na'i Maromak loke uluk dalan bodik ita ema Yahudi, nodi foo Niakaan Manfatin baa ita. Tebes! Mais emi la simu Niakaan Manfatin nia. Tan baa nia, emi la fatan moris nima-nimak ho Nia. Oras ne'e ami atu hodi Manfatin nia baa ema nosi klubun seluk sia. ⁴⁷ Na'i Maromak du'uk mak naruka nunia

hori uluk. Nia nodi Bei Yesaya nakerek nosi ita
 ema Yahudi na'ak,
 'Ha'u kfoti emi ema Yahudi, dadi hanesan badut
 bodik ema nosi klubun seluk sia,
 nebee emi haroma dalam mai baa Ha'u,
 nebee Ha'u ksori sia kosi siakaan salan.
 Emi musti hatudu dalam nia baa ema iha
 raiklaran tomak.'''[✧]

⁴⁸ Baa oras ema lahoos Yahudi sia rona Paulus
 dale nunia, sia neon di'ak tebe-tebes. Sia katak
 na'ak, "Tonu-haboot Na'i Maromak! Ami foti-
 hahaas Maromak Manfatin!" Baa oras nia moos,
 ema mak Na'i Maromak boi hori uluk atu moris
 nima-nimak no Nia, sia hotu-hotu fiar baa Na'i
 Yesus.

⁴⁹ Hodi nunia, Maromak Manfatin keke nosi
 ibun baa ibun iha rai nia tomak.

⁵⁰ Iha kota nia noo ema boot sia, feto no mane.
 Sia na'in hira beer Na'i Maromak. Mais ema
 Yahudi ulun sia mai sasuku sia, to'o sia te'ur
 nasai Paulus no Barnabas nosi siakaan rain.

⁵¹ Oras sai, Paulus no Barnabas nakbaas nela
 ahukresan nosi ain atu dadi tadak na'ak, ema iha
 kota nia la simu sia. Hotu, sia rua se'i kotuk, la'o
 nela kota nia baa kota ida seluk, naran Ikonium.[✧]

⁵² Mais ema mak tuir Yesus iha kota Antiokia,
 sia neon di'ak lo-loos, tan Kmalar Lulik nakbiit
 siakaan neon.

14

Paulus no Barnabas iha kota Ikonium

¹ Paulus no Barnabas to'o kota Ikonium, sia
 tama baa uma hamulak Yahudi. Sia hanorin ema
 iha nia, to'o ema wa'in moos fiar baa Yesus. Sia,

[✧] **13:47** Yesaya 42:6, 49:6 [✧] **13:51** Mateus 10:14; Markus 6:11;
 Lukas 9:5, 10:11

mak ema Yahudi no ema lahoos Yahudi. ² Mais noo ema Yahudi na'in hira mak neon monas tan sia la no'uk simu Paulus no Barnabas hanorin. Sia sasuku ema to'o hirus tebe-tebes ema makfiar baa Yesus. ³ Mais Paulus no Barnabas la nata'uk. Sia nein kleur iha kota nia, nodi katak bei-beik lia nosi Na'i Yesus baa se-see dei. Sia nalore na'ak, Na'i Yesus laran di'ak bodik ema hotu-hotu. Na'i Maromak moos latan beran baa sia atu nalo tadak blaar oi-oik, nebee ema bele natene na'ak, Na'i Maromak mak naruka sia.

⁴ Mais to'o ikus, ema mak iha kota nia fa'e malu dadi baa kabuun rua. Kabuun ida tuir ema Yahudi mak neon monas. Kabuun ida tenik nariik nafati no Kristus klosan sia.

⁵ Loron ida ema neon monas sia ko'a kabuar lia no Yahudi ulun sia no ema lahoos Yahudi, atu nasusar Kristus klosan sia. Sia nakara nitak no'o Paulus no Barnabas nodi fatuk. ⁶ Mais Paulus no Barnabas natene nola, hotu sia nalai baa tuur iha kota Listra no kota Derbe, no leo seluk sia iha rai Likonia. ⁷ To'o nebaa, sia moos katak Lia Di'ak nosi Yesus iha nia.

Em a nakara lo'u-sudur baa Paulus no Barnabas iha kota Listra

⁸ To'o kota Listra, Paulus no Barnabas nasoru mane ida mak ai kma'as hotu moris nodi. ⁹ Oras nia tuur nodi rona Paulus dale, Paulus natutuk matan baa nia. Paulus naneo na'ak, "Ema ne'e niakaan fiar bele nadi'ak nola nia!" ¹⁰ Hotu Paulus bolu ema nia na'ak, "Mau! Mariik ona!" Rona nola nunia, ema nia naksoit nadeer kedas, hotu la'o.

¹¹ Naree nunia, ema lear iha nia blaar. Sia dale baa malu nodi siakaan lia Likonia na'ak, "Hoi! Rona lai! Sia na'in rua ne'e, ema kukun mak tuun mai filak aan baa ema roman. Di'ak

liu ita lo'u baa sia.” ¹² Sia dale nunia, tan sia naneo na'ak Barnabas manesak no siakaan ema kukun ida naran Zeus. Sia fiar na'ak Zeus mak nase'i lale'an no raiklaran. Sia moos naneo na'ak Paulus hanesan ema kukun ida tenik naran Hermes, mak Zeus mako'an. ¹³ Iha kota nia nanokar, noo uma kakaluk ida bodik Zeus. Naree nola Paulus no Barnabas nadi'ak nola ema kma'as nia, kakaluk na'in loi nodi mai ai funan no karau baka aman boot ida, atu sera baa Kristus klosan sia. Ema lear moos la'o tuir kakaluk na'in nia.

¹⁴ Oras Paulus no Barnabas natene nola ema nakara lo'u-sudur baa sia, sia moos sakar. Sia soruk baa ema lear oin, hotu sira nahaat siakaan faru du'uk, nalo baa tadak na'ak sia la simu. Sia moos nahii na'ak, ¹⁵ “Adeei! Emi halo nune'e baa saa? Keta lo'u baa ami. Ami moos hanesan emi! Ami mai ne'e atu katak lia di'ak baa emi. Lia nia isin nune'e: keta lo'u-sudur baa ema kukun aat mak la noo folin. Musti lo'u-sudur baa Na'i Maromak mak moris. Nia mak nase'i lale'an no raiklaran no sasoin hotu-hotu.” ¹⁶ Hori uluk aan Nia foo leet baa ema klubun hotu-hotu iha raiklaran moris tuir siakaan hakara du'uk. ¹⁷ Mais Nia moos natuun tadak oi-oik, nebee ema bele natene Niakaan dadi'ak. Nia natuun udan nebee to'os no isin, tua no ween. Nia foo haan baa emi nodi nalo emi neon di'ak.”

¹⁸ Masik Paulus no Barnabas dale nunia moos, ema lear nia nodi luku siakaan sera.

¹⁹ Mais baa oras nia noo ema Yahudi na'in hira nosi kota Antiokia no kota Ikonium mak mai kota Listra. Sia sasuku ema lear nia atu sakar Kristus klosan sia. Hotu sia nitak Paulus nodi fatuk, to'o

✧ **14:15** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 20:11; Kananuk Sia 146:6

sia naneo na'ak nia mate ti'an. Hotu sia dada soe nia baa kota luan.

²⁰ Mais baa oras Yesus eman sia kabuun nola Paulus, nia moos nadeer. Hotu nia tama nikar baa kota laran. Baa awan, nia no Barnabas la'o baa kota ida seluk, naran Derbe.

Paulus no Barnabas fila nikar baa ema sarani sia iha kota Antiokia iha rai Siria

²¹ To'o kota Derbe, Paulus no Barnabas nanorin Lia Di'ak nosi Yesus iha nia. Ema wa'in moos fiar. Hotu sia rua baa tenik kota Listra. Nosi nia, sia fila nikar baa kota Ikonium. Hotu sia liu baa kota Antiokia iha rai Pisidia. ²² To'o kota Antiokia, sia dale nakbiit Yesus eman sia neon na'ak, "Mamaluk sia! Kalo ita hakara dadi Na'i Maromak hutun-renu, keta hanoin ita la hetan susar. Nu'unabee moos, ita musti hetan susar. Mais ita musti haterus aan tuir Yesus beibeik."

²³ Paulus no Barnabas baa kota nabee iha rai nia, sia buka ema atu foti baa fukun* bodik ema sarani iha fatin nia. Sia namulak nodi nalirin aan, nusu Na'i Maromak natudu ema. Hotu sia rai liman nodi namulak, foti ema nia sia nalo baa fukun sarani.

²⁴ Nunia hotu, Paulus no Barnabas la'o nela rai Pisidia, liu baa rai Pamfilia. ²⁵ Sia to'o kota ida naran Perga. Iha nia sia nanorin lia nosi Yesus. Hotu sia la'o la dook, to'o kota Atalia. ²⁶ Iha nia sia sa'e roo baa nikar kota Antiokia iha rai Siria. Hori hirak nia, Yesus eman sia iha kota Antiokia ne'e, solok Paulus no Barnabas atu nala'ok serwisu nodi nusu nebee Na'i Maromak natudu laran di'ak baa sia. Oras ne'e, Paulus

* **14:23** Iha lia Yunani, lia fuan 'fukun sarani' na'ak, *presbuteros*.

no Barnabas nakara fila baa katak ema sarani sia iha Antiokia na'ak, siakaan serwisu nia tetuk ti'an.

²⁷ To'o Antiokia, Paulus no Barnabas libur nola Yesus eman sia iha uma hamulak laran, nodi dale naru-naruk nosi lia hotu-hotu mak Na'i Maromak nalo ti'an bodik sia. Sia moos katak na'ak, Na'i Maromak loke dalam ti'an, to'o ema mak lahoos Yahudi moos fiar Yesus. ²⁸ Nunia hotu, Paulus no Barnabas nein kleur no Yesus eman sia iha kota nia.

15

Fukun sarani sia libur malu iha Yerusalem

¹ Baa oras nia, ema Yahudi na'in hira mak fiar baa Yesus ti'an, mai nosi rai Yudea baa kota Antiokia. To'o baa, sia nanorin Yesus eman mak lahoos Yahudi na'ak, "Emi fiar baa Yesus ti'an. Di'ak. Mais sei la to'o dauk. Kalo emi hakara hetan moris, emi musti hamane aan tuir adat mak ami ema Yahudi simu hosi amikaan Bei Musa."✧

² Mais Paulus no Barnabas la simu lia nia. Sia sakar maka'as na'ak, "Keta! Yesus eman mak lahoos Yahudi lalika tuir adat Yahudi." Rona Paulus dale nunia, ema sarani sia naree sia la kona malu. Hotu sia ko'a kabuar lia atu solok lia nia baa Yerusalem. Sia solok Paulus no Barnabas no mamaluk na'in hira seluk nodi lia nia baa Kristus klosan sia no fukun sarani seluk sia iha Yerusalem.

³ Hotu, sia la'o baa rai Fenisia no rai Samaria. Iha dalam sia tuli iha Yesus eman siakaan uma nodi katak na'ak, "Ema lahoos Yahudi moos fiar

✧ 15:1 Ukun-badu Na'ilulik 12:3

ti'an baa Yesus." Rona nola nunia, ema nia sia moos neon di'ak.

⁴ To'o Yerusalem baa, Kristus klosan sia, no fukun sarani seluk sia no ema sarani hotu-hotu simu sia di'a-di'ak. Hotu Paulus no Barnabas dale lia hotu-hotu mak Na'i Maromak nalo ti'an bodik sia, to'o ema wa'in mak lahoos Yahudi moos tuir Yesus. Sia moos katak na'ak ema iha kota Antiokia solok sia mai, tan lia hamane aan.

⁵ Baa oras Paulus no Barnabas dale nunia, ema sarani na'in hira nosi partee Farisi moos tuir rona. Oras rona lia hamane aan, sia nariik, dale maka'as na'ak, "Rona di'a-di'ak! Kalo ema lahoos Yahudi nakara tuir Yesus, sia musti tuir adat hamane aan no ukun seluk hotu-hotu mak ita ema Yahudi simu hosi itakaan Bei Musa."

⁶ Rona nola nunia, ema sarani sia hotu-hotu nusu nebee Kristus klosan sia no fukun sarani seluk sia, libur malu atu leno lia hamane aan nia. ⁷ Sia sei dale naru-naruk, Petrus nariik hotu katak na'ak, "Mamaluk sia! Emi hatene ti'an ha'ak Na'i Maromak boi ha'u nosi emi, nebee ha'u kbaa katak Lia Di'ak baa ema mak lahoos Yahudi, tan Nia nakara nebee sia moos fiar baa Yesus.✧ ⁸ Nia natene ema ida-idak neon. Nia moos foo Niakaan Kmalar Lulik baa ema lahoos Yahudi, manesak nu'u Nia foo baa ita. Tan nunia, ita hatene Nia moos simu sia.✧ ⁹ Nia la nafoli sia seluk nosi ita. Kalo ema lahoos Yahudi fiar baa Yesus, Yesus nanis namoos siakaan neon, hanesan Nia namoos itakaan neon. ¹⁰⁻¹¹ Tan lia nia, ita hatene ha'ak, Na'i Maromak simu sia ti'an. Lalika tula hatodan sia hodi adat hamane aan. Tan tuir loos, ita ho itakaan bei uluk sia la bele hatiu itakaan adat no ukun hotu-hotu.

✧ **15:7** Kristus Klosan Lian 10:1-43 ✧ **15:8** Kristus Klosan Lian 2:4, 10:44

Ita keta hatodan ema lahoos Yahudi sia! Ha'u atu kusu emi nune'e: Na'i Maromak sori ita ema Yahudi tan ita tuir itakaan ukun-badu ka? Lale! Nia sori ita tan Na'i Yesus natudu laran di'ak baa ita. Keta halu'a! Nia moos natudu laran di'ak baa ema lahoos Yahudi sia."

¹² Rona nola nunia, sia la bele dale sa-saa.

Hotu Paulus no Barnabas dale tenik lia oin nunabee Na'i Maromak babilan sia atu nala'ok Niakaan serwisu. Sia katak nosi tadak blaar mak Na'i Maromak natudu iha ema lahoos Yahudi oin. ¹³ Dale notu nunia, ema boot ida naran Yakobus nariik, katak na'ak, "Mamaluk sia! Hanono ha'u lai! ¹⁴ Mau Petrus* foin katak baa ita na'ak, Na'i Maromak nakara nebee ema lahoos Yahudi dadi baa Niakaan eman. ¹⁵ Lia nia tuir saa mak Maromak mako'an sia nakerek kedan hori uluk na'ak,

¹⁶ 'Kona baa niakaan oras, Ha'u kmai kikar.

Tan Ha'u atu kariik kikar Na'i Daud renun. Niakaan husar-binan dodok welon ti'an,

mais Ha'u atu kariik kikar kodi kakbiit tenik.

¹⁷⁻¹⁸ To'o ema nosi klubun seluk sia moos mai lo'u-sudur baa Ha'u.

Tan Ha'u kboi sia ti'an atu dadi baa Ha'ukaan ema.

Lia nia mak Na'i Maromak katak kedan hori uluk.'☆

¹⁹⁻²⁰ Lia nunee, mamaluk sia. Tuir ha'u Yakobus ne'e, kalo ema nosi klubun seluk sia nakara lo'u-sudur baa Na'i Maromak, ita ema Yahudi keta hasusar no hatodan sia hodi itakaan adat hamane aan. Di'ak liu, ita solok hakerek ida baa sia ha'ak, sia lalika tuir halo moos adat Yahudi. Mais sia musti tuir lia ne'e sia: Keta

* **15:14** Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'Simon'. Simon naran seluk, Petrus. ☆ **15:17-18** Amos 9:11-12

halo lia kfo'er. Keta haa na'an sera baa kukun. Keta haa na'an raan. Keta haa na'an mak ema nisak no'o.✧ ²¹ Ukun nia sia lahoos lia foun. Ema wa'in natene ti'an, tan sura loron boot ita leno Ukun-badu Musa ne'e iha uma hamulak hotu-hotu. Tan baa nia, ema nosi klubun seluk sia moos nanis natene ukun nia sia ti'an. Ha'ukaan dalen to'o ne'e dei."

Fukun sia solok hakerek bodik ema sarani mak lahoos Yahudi

²² Hotu Kristus klosan sia no fukun sarani seluk sia ko'a kabuar lia atu solok ema baa katak siakaan lia kakotun bodik ema sarani sia iha fatin hotu-hotu. Sia buka ema makonak no serwisu nia, no ema mak ema sarani sia nakneter. Sia nakotu nunia ti'an, sia boi nola ema na'in rua. Ida naran Silas, ida tenik naran Yudas (sia moos nanaran nia Barsabas). Hotu sia naruka Silas no Yudas baa bele-bele no Paulus no Barnabas. ²³ Sia nodi hakerek bodik ema nosi klubun seluk sia iha kota Antiokia iha rai Siria, liu to'o rai Kilikia. Hakerek nia isin nune'e:

"Tabe no hadomi nosi ami, mak Kristus klosan no fukun sarani seluk sia iha kota Yerusalem. Ami solok hakerek ne'e bodik emi mak ami hadomi hanesan maun-alin du'uk.

²⁴ Ami solok hakerek ne'e, tan ami rona ema na'in hira nosi ami iha Yerusalem baa nanorin emi ti'an nosi lia hamane aan. Mais hanorin nia la makonak, to'o nasusar no nabemar emi. Nebee emi hatene, lahoos ami mak haruka sia. ²⁵ Baa oras ami rona sia nasusar emi nunia, ami libur malu hodi leno lia nia. Oras ne'e, ami kabuar lia

✧ **15:19-20** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 34:15-17; Ukun-badu Na'ilulik 17:10-16, 18:6-23

ti'an. Tan nunia, ami solok ema na'in rua nodi amikaan lia kakotun ne'e baa emi. Ida naran Yudas, ida naran Silas. Sia baa bele-bele no Barnabas no Paulus mak ami hadomi. ²⁶ Ema na'in rua nia natiu susar to'o kre'is mate, tan sia tuir itakaan Na'in Yesus Kristus. ²⁷ Tan lia nia, ami solok Yudas no Silas atu katak du'uk amikaan lia kakotun nia isin baa emi.

²⁸ Na'i Maromak Kmalat Lulik katak baa ami ti'an, no ami hotu-hotu moos simu ha'ak, emi lalika tuir amikaan adat hamane aan no amikaan adat Yahudi seluk sia. Tan adat nia sia natodan butan emi dei. Mais emi musti hanoin lia ida-rua ne'e:

²⁹ Keta halo lia kfo'er.

Keta haa na'an sera baa kukun.

Keta haa na'an raan.

Keta haa na'an mak ema nisak no'o.

Kalo emi daka isin lolon hodi tuir lia nia sia, emikaan maun-alin Yahudi sia la nakribi emi. Hodi nunia, emi bele kahur malu di'a-di'ak ho sia. Amikaan hakerek, nunia dei. Dame!"

³⁰ Simu nola hakerek nia, Paulus sia tami atu baa kota Antiokia. To'o nebaa, sia libur nola ema sarani sia hotu-hotu, foin latan hakerek nia.

³¹ Rona nola hakerek nia isin, sia neon boot lo-loos.

³² Baa oras nia, Na'i Maromak moos nalo Yudas no Silas dadi baa mako'an. Sia rua dale lia wa'in baa mamaluk makfiar sia nodi nakbiit siakaan neon. ³³ Sia nein iha nia kleur oda ti'an, ema sarani sia iha nia nabusik sia fila nikar baa ema mak solok sia. Sia nabusik nodi neon di'ak.

34 [Mais Silas nakara nein nafati iha Antiokia del.]†

35 Paulus no Barnabas moos nein loron hira sia iha Antiokia. Sia nanorin Lia Di'ak bele-bele no ema seluk mak nanorin nosi Maromak Manfatin.

Paulus no Barnabas la'o fa'e malu

36 Paulus no Barnabas nein kleur oda ti'an iha Antiokia, Paulus katak baa Barnabas na'ak, "Mau! Ita baa hikar fatin hotu-hotu mak uluk ita la'o tuli. Ita baa haree mamaluk sia mak hori hirak nia ita foin hahuu hanorin sia. Sia nunabee ti'an?" 37 Rona Paulus nusu nunia, Barnabas moos simu. Mais nia nakara Yohanis baa no sia. (Yohanis ne'e, naran seluk Markus.)

38 Mais Paulus la no'uk, tan hori hirak iha rai Pamfilia; Markus ni'it aan la'o nela sia.✧

39 Paulus no Barnabas toe maka'as, to'o sia fa'e malu. Hotu Barnabas nodi Markus, sa'e roo baa rai Siprus.

40 Mais Paulus nodi Silas. Baa oras sia atu la'o, Yesus eman sia iha Antiokia namulak nodi nakro'an nebee Na'i Maromak daka Paulus no Silas, no natudu laran di'ak baa sia. Hamulak hotu, sia rua moos la'o. 41 Sia la'o nasirin rai Siria no rai Kilikia, nodi nakbiit Yesus eman sia neon.

16

Timotius namalu no Paulus no Silas

1 Nunia hotu, Paulus no Silas la'o baa kota Derbe. To'o ti'an, sia liu tenik baa kota Listra. Iha Listra sia nasoru mane nurak ida, naran Timotius. Timotius aman, ema Yunani. Mais

† 15:34 Hakerek Moon lia Yunani balu la noo lia tohar tolu nulu resin haat ne'e. ✧ 15:38 Kristus Klosan Lian 13:13

inan, feto Yahudi mak fiar baa Yesus ti'an. Timotius moos tuir Yesus ti'an. ² Ema sarani hotu-hotu iha kota Listra no kota Ikonium natene Timotius nia, ema di'ak. ³ Nasoru Timotius ti'an, Paulus nakara Timotius namalu nia no Silas. Mais ema Yahudi iha nia natene na'ak Timotius aman, ema Yunani. Ema Yunani la namane aan nu'u ema Yahudi. Tan baa nia, Paulus nahulin nebee Timotius moos namane aan.*

⁴ Nunia hotu, sia la'o nosi fatin ida baa fatin ida atu nalore lia kakotun mak Kristus klosan sia no fukun sarani seluk sia nakotu iha Yerusalem. ⁵ Hodi nunia, sia hetak nakbiit Yesus eman sia neon. Sura lora, ema makfiar sia hetak tu'an.

Na'i Maromak bolu Paulus baa Makedonia

⁶ Hotu Paulus sia la'o nasirin rai Frigia no rai Galatia, tan Kmalar Lulik nakahik sia nebee keta baa nalore Maromak Manfatin iha rai Asia. ⁷ To'o rai ida kladik no rai Misia, sia nakara tama baa rai Bitinia. Mais Yesus Kmalar Lulik nakahik sia.† ⁸ Tan baa nia, sia la'o liu rai Misia, to'o kota Troas.

⁹ Kalan nia, nu'u Paulus me'i. Nia titu-naree ema ida nariik iha tasi balu iha rai Makedonia tasi tehen. Ema nia nahii nusu tulun na'ak, "Ama! Mai tulun ami iha Makedonia ne'e lai!" ¹⁰ Titu-naree nunia, ami‡ hakotu atu baa Makedonia. Ami hanoin Na'i Maromak naruka

* **16:3** Ema mak la namane aan, la bele tama baa uma hamulak Yahudi. Kalo Timotius nakara tulun Paulus katak Lia Di'ak baa ema Yahudi iha siakaan uma hamulak, nia musti namane aan lai. Nodi nunia, nia bele kahur no ema Yahudi sia. † **16:7** Oras ne'e, rai Frigia, rai Galatia, rai Asia, rai Misia no rai Bitinia, hotu-hotu iha rai Turki. ‡ **16:10** Lia fuan 'ami' mosu iha ne'e, tan Lukas namutuk ti'an no Paulus sia. Lukas mak nakerek hakerek ne'e.

nunia, nebee ami baa katak Lia Di'ak baa ema iha tasi balu baa. Tan lia nia, Nia nakahik ami nebee keta baa fatin seluk.

Feto ida naran Lidia fiar baa Yesus iha kota Filipi

¹¹ Nunia hotu, ami sa'e roo tasi iha kota Troas, baa rai ki'ik ida naran Samotrake. Baa awan, ami liu to'o kota ida naran Neapolis. Ami moos tuun iha nia. ¹² Hotu ami la'o rai baa kota ida naran Filipi. (Kota Filipi ne'e, kota boot basuk iha rai Makedonia. Ukunrai Roma kaer ukun iha nia.) To'o Filipi ti'an, ami hein loron hira sia iha nia.

¹³ Natoon baa ema Yahudi siakaan loron boot, ami baa buka siakaan hamulak fatin iha kota nia. Ami sura, hamulak fatin nia iha mota di'in. Ami la'o soruk oda hosi kota, to'o mota ida. Iha nia ami hasoru fetu na'in hira. § Ami moos tuur dale ho sia. ¹⁴ Nosi fetu nia sia, ida naran Lidia. Nia nosi kota Tiatira mak dook iha rai Asia. Nia makfa'an tais baa ema boot sia. Tais nia sia, ilas mean asuaten mak folin todan. Nia moos madinas namulak baa Na'i Maromak. Tan nunia, oras fetu nia rona Paulus dale, nia simu kedas.

¹⁵ Hotu ami sarani fetu nia no niakaan ema uma laran hotu. Sarani ti'an, nia tene ami na'ak, "Ama sia. Kalo ama sia hanoin ha'u ne'e fiar tebe-tebes Na'i Yesus, mai hein iha ha'ukaan uma." Nia namaus bei-beik, to'o ami moos tuir.

§ **16:13** Tuir ukun, musti noo ema mane Yahudi na'in sanulu iha fatin ida, foin bele halo uma hamulak. La sura fetu. Tan fetu na'in hira namulak iha mota Gangites di'in, ami bele hatene, ema mane Yahudi iha kota Filipi oan ida dei.

Ema natama Paulus no Silas baa bui iha kota Filipi

¹⁶ Loron ida, oras ami la'o baa hamulak fatin, ami hasoru hola feto nurak ida iha dalan. Nia ne'e, ema atan. Diabu kaer nia, to'o nia bele natene ema niakaan sotir. Nia moos natene lia huun-dikin. Tan nunia, ema wa'in selu osan, nebee nia leno siakaan sotir. Niakaan ulun sia soi ti'an, tan sia mak netan osan nia. ¹⁷ Loron nia, oras ami la'o, feto nia tuir ami bei-beik. Nia nahii na'ak, "Ema ne'e sia, klosan nosi Maromak Mak Beran Kaliuk. Sia mai natudu dalan nebee ema bele netan moris no sai nosi sala!"

¹⁸ Sura oras ami la'o, feto nia nahii bei-beik nunia. Kleu-leur Paulus moos lekan rona feto nia nahii. Nia se'i oin mana baa feto nia, nodi naruka na'ak, "Hoi, diabu aat! Kodi Yesus Kristus beran, ha'u karuka o sai mosi feto ne'e, oras ne'e ona!" Dale hotu nunia, diabu sai kedas.

¹⁹ Oras niakaan ulun sia natene ata nia beran lakon ti'an, sia krakat tan la netan osan ona. Hotu sia kohi Paulus no Silas, dada nodi baa fatin hakotu lia iha ema lear oin. ²⁰ Hotu sia nahii maka'as na'ak, "Hoi! Ema ne'e sia mai nahaat itakaan kota! Sia ema Yahudi maktabar mak mai tokar lauk ita. ²¹ Siakaan hanorin la kona malu no ukunrai Roma hanorin. Ami ema Roma la bele simu sia."

²² Rona nola nunia, ema wa'in moos krakat. Sia ta'e Paulus no Silas. Ulun ida naruka ema baa loke siakaan tais, hotu no'at nalik sia. ²³ No'at notu, sia natama Paulus no Silas baa bui. Hotu sia naruka bui ulun, nebee daka di'a-di'ak ema rua nia, keta to'o sia nalai sai. ²⁴ Rona nola nunia, bui ulun natama sia baa ke'an ida iha bui laran. Nia moos nabit siakaan ain nodi ai dadur.

²⁵ Kalan boot, Paulus no Silas namulak no nananu tonu-naboot Na'i Maromak. Ema bui seluk sia moos rona sia nananu nunia. ²⁶ Teki-tekis rai kakekuk, to'o uma bui kakoen. Bui odamatan moos nakloke maluak. Ema bui siakaan besi talik moos nakbudi sai.

²⁷ Baa oras nia, bui ulun sarebak nadeer. Naree bui odamatan sia nakloke maluak, nia naneo na'ak, arumak ema bui sia hotu-hotu nalai lakon ti'an. Hotu nia losu surik atu no'o aan. ²⁸ Mais Paulus nahii maka'as na'ak, "Hei, Ama! Keta mo'o aan! Ami hotu-hotu sei iha ne'e."

²⁹ Rona lia maliak nia, bui ulun naruka ema nodi klonus. Nia nalai tama baa bui nodi isin nata'uk. Hotu nia nakni'a iha Paulus no Silas ain.

³⁰ Hotu nia nala'o sai sia nosi bui nodi nusu na'ak, "Ama sia! Ha'u ne'e, susar tebes! Ha'u kmusti kalo saa, atu sai kosi susar ne'e?"

³¹ Paulus nataa na'ak, "Lia nune'e: O musti fiar Na'i Yesus, nebee Nia sori o mo okaan ema uma laran sia." ³² Hotu Paulus no Silas nalore lia nosi Na'i Yesus baa nia no niakaan ema uma laran hotu. ³³ Baa oras nia moos, bui ulun no sia baa namoos siakaan kanek nosi ema no'at hori sehik nia. Hotu sia sarani bui ulun nia no niakaan ema uma laran hotu. ³⁴ Nunia ti'an, bui ulun nodi sia baa niakaan uma atu foo haan baa sia. Nia no niakaan ema uma laran tomak neon boot lo-loos, tan sia fiar baa Na'i Maromak ti'an.

³⁵ Seisawan oan, ema boot makotu lia sia solok ema baa katak bui ulun nia, nebee nabusik sai Paulus no Silas.

³⁶ Rona nola nunia, bui ulun katak baa Paulus no Silas na'ak, "Ama sia! Ema boot sia nakotu ti'an atu nabusik emi. Ama sia bele baa hodi neon di'ak ona."

³⁷ Mais Paulus la simu. Nia katak fila baa ema mahodi lia na'ak, "La bele nunia! Ami ne'e, ema Roma! Ema boot sia musti tetu amikaan lia ne'e, tuir rai Roma ukun. Hori sehik sia naruka no'at ami iha ema lear oin. La noo lia krarain moos, sia natama ami baa bui. Oras ne'e sia nakara nasai no-nook ami nunia dei. La bele nunia! Haruka ema boot nia sia mai nasai ami du'uk, foin ami simu."

³⁸ Hotu, ema mahodi lia nia baa nasara Paulus dalen. Rona nunia, ema boot sia foin natene Paulus no Silas moos ema Roma. Sia nata'uk tebes. ³⁹ Hotu sia mai nasoru Paulus no Silas iha bui. Sia nusu pardua, hotu nasai sia nosi bui nodi nusu nebee sia rua la'o nela kota nia. ⁴⁰ Sai nosi bui ti'an, Paulus no Silas baa Lidia uman. Iha nia sia libur malu no mamaluk makfiar sia. Sia nakbiit tenik mamaluk sia neon, hotu sia la'o nela kota nia.

17

Paulus sia baa kota Tesalonika

¹ Paulus no Silas sai nosi kota Filipi, sia baa kota ida naran Amfipolis. Hotu sia baa kota ida seluk, naran Apolonia. Nosi nia, sia liu baa kota Tesalonika. Iha kota nia, noo uma hamulak Yahudi ida.

² To'o fatik mak noo uma hamulak, sura loron boot Paulus tama namulak iha nia. Nunia moos iha Tesalonika. Paulus tama uma hamulak, hotu taruka lia fuan no ema nosi lia Hakerek Moon. Nia tuir namulak no sia nunia, sura loron boot to'o domiku tolu tuir malu. ³ Nia nalore na'ak, "Kalo ita leno di'a-di'ak Hakerek Moon nosi lia Ema mak Na'i Maromak nameno atu solok mai, ita bele hatene ha'ak nia atu netan susar wa'in

to'o mate. Mais Na'i Maromak nodi Niakaan beran, nalo Nia moris nikar. Rona! Oras ne'e ita hatene ti'an ha'ak, Ema mak Na'i Maromak nameno nia, mak Yesus!"

⁴ Rona nola nunia, ema wa'in moos fiar, hotu tuir Paulus sia. Sia, balu ema Yahudi, balu ema Yunani mak beer Na'i Maromak, no balu ferik boot na'in hira nosi kota nia.

⁵ Mais ema boot Yahudi balu iha kota nia hirus no laran moras. Oras ema lear naklibur ti'an, sia sasuku ema labuk teen sia atu tokar lauk. Sia buka Paulus no Silas, nebee dada nodi baa ema lear mak nakrakat aan. Hotu sia nababu ema ida naran Yason uman, tan Paulus no Silas nein iha nia. ⁶⁻⁷ Mais sia la netan Paulus no Silas. Tan baa nia, sia dada nodi Yason no ema makfiar seluk na'in hira, baa hakotu lia fatin. Sia duu baa sia na'ak, "Oras ne'e, ema mai iha itakaan kota. Sia baa nabee dei, sia tokar lauk. Yason ne'e, mak simu sia iha niakaan uma. Sia mai sobu itakaan ukun, seluk nodi siakaan ukun. Sia sakar itakaan rai Roma ukun hotu-hotu, tan sia la simu itakaan Na'i rai Roma. Sia simu loos siakaan Na'in ida, naran Yesus!"

⁸ Rona nola nunia, ema boot sia no ema lear nia nahuu benar. ⁹ Hotu ema boot sia naruka Yason sia selu osan kakaer, nebee dadi tadak na'ak sia la tokar lauk ona. Selu hotu ti'an, sia moos nabusik Yason sia.

Paulus no Silas iha kota Berea

¹⁰ Baa kalan nia, mamaluk sarani mak iha kota Tesalonika naneo na'ak, di'ak liu solok Paulus no Silas baa fatin seluk. Hotu sia solok sia rua baa kota ida naran Berea. To'o nebaa, Paulus no Silas tama baa uma hamulak Yahudi. ¹¹ Sia naree ema Yahudi iha kota Berea seluk nosi ema Yahudi

iha kota Tesalonika. Ema Yahudi iha kota Berea beer rona lia nosi Yesus. Sura loron sia leno Hakerek Moon to'o lotu-lotuk atu nodi natene Paulus dalen nia tebes ka lale. ¹² Tan baa nia, ema Yahudi wa'in fiar baa Yesus iha kota nia. Ferik boot Yunani na'in hira, no mane Yunani wa'in moos fiar.

¹³ Mais baa oras ema Yahudi sia iha kota Tesalonika rona na'ak, Paulus no Silas nanorin Maromak Manfatin iha Berea, sia tuir mai. To'o ti'an, sia sasuku ema atu tokar lauk tenik iha nia. ¹⁴ Haree nunia, mamaluk sia iha Berea solok kedan Paulus baa tasi tehen. Mais Timotius no Silas sei iha Berea. ¹⁵ Mamaluk sia no nela Paulus to'o kota boot ida naran Atena, hotu sia fila. Mais sia nodi lia mamenon nosi Paulus, nebee Silas no Timotius mai lai-lais namutuk no nia iha kota Atena.

Paulus iha kota Atena

¹⁶ Oras Paulus sei nein Silas no Timotius mai kota Atena, nia neon susar tan nia naree noo taroman wa'in iha kota nia.

¹⁷ Iha kota nia moos, noo ema Yahudi no ema lahoos Yahudi na'in hira mak namulak baa Na'i Maromak. Paulus tama baa siakaan uma hamulak, hotu taruka lia fuan no sia. Sura loron nia moos taruka lia fuan no ema iha dalan-dalan.

¹⁸ Nia moos taruka lia fuan no ema matenek iha kota nia mak tuir hanorin nosi Epikuros no hanorin nosi Stoa.* Mais baa oras Paulus dale nosi lia Yesus na'ak, Yesus moris nikar nosi mate

* **17:18** Baa oras nia, ema Atena balu tuir manorik ida naran Epikuros. Nia nanorin na'ak, lia mak boot kaliuk, ne'e mak moris furak aan dei. Ema Atena balu seluk tuir klibur Stoa. Siakaan manorik naran Seno. Nia nanorin na'ak, ema musti nahulin aan nebee masik netan moras, mais la noran moras.

ti'an, ema sia nakmulis ibun nodi katak na'ak, "Keta nia bula arumak!" Balu moos naleuk na'ak, "Keta arumak ema ne'e atu nalo ita lo'u-sudur baa kukun seluk sia!"

¹⁹⁻²¹ Kalo ema Atena no ema seluk mak nein iha kota nia netan hanorin foun, siakaan ema matenek nanis tuur namutuk taruka lia fuan naru-naruk iha foho ki'ik ida naran Areopagus. Loron ida, ema nodi Paulus baa nebaa, hotu sia nusu na'ak, "Ama Boot halore kokon hanorin foun nia baa ami, tan hanorin foun nia nabonar ami oda. Ami husu ama halore tu'an tenik, nebee ami bele hatene."

²²⁻²³ Rona nola nunia, Paulus nariik hotu katak na'ak, "Ema Atena sia! Ha'u kasiri emikaan kota ne'e ti'an, kodi karee emi madinas lo'u-sudur. Ha'u karee emikaan taroman noo iha fatin hotu-hotu! Ha'u moos karee taroman ida mak noo hakerek na'ak, taroman ne'e 'bodik kukun mak ami la hatene.' Ne'e na'ak, masik emi sei la hatene dauk moos, emi lo'u-sudur ti'an baa Na'i Maromak. Nia ne'e, mak ha'u ko'i kalore baa emi.

²⁴ Nia mak nase'i lale'an no raiklaran no sasoin hotu-hotu. Hotu-hotu iha lale'an no raiklaran nana'i baa Nia. Nia la nein iha uma sera mak ema raiklaran nalo. ²⁵ Nia la naloon baa ema raiklaran, tan Nia mak moris huun. Nia mak foo hotu-hotu. ²⁶ Nia mak nase'i ema klubun hotu-hotu iha raiklaran tomak. Nia mak fa'e rai foo baa ida-idak. Nia moos mak nahulin hutun ida-idak moris sa'e-tuun, tuir niakaan oras.

²⁷ Nia nalo nunia, tan Nia nakara nebee ita ema raiklaran buka Nia to'o ita hasoru Nia. Mais tuir

☆ **17:25** 1 Na'i Isra'el Sia 8:27; Yesaya 42:5; Kristus Klosan Lian 7:49

loos, Nia la dook nosi ita. ²⁸ Dala ida, ema dale na'ak,

'Nia, itakaan nawan huun.
Nia, itakaan moris abut.'

Emikaan ema matenek kananuk moos dale ti'an na'ak,

'Ita moris, tan nia.
Tan nunia, ita dadi niakaan husar-binan.'

²⁹ Tebes! Ita hotu-hotu ne'e, Na'i Maromak husar-binan. Keta haneo Nia manesak no ai'oi lulik mak ema nalo nosi mean, lale, mutin, lale, fatuk, tuir siakaan beer. ³⁰ Uluk, ema sei la natene lia nia. Kalo ema lo'u-sudur baa ai'oi lulik nunia, Na'i Maromak nabusik sia moris nunia dei. Mais oras ne'e, Nia la no'uk ona. Nia naruka ita la'o hela ai'oi lulik sia, hotu tuir Nia. ³¹ Nia nahulin kedan leet ida atu kastikar ema raiklaran tomak, tan siakaan salan. Nia moos natudu kedan Ema ida dadi Niakaan Ema Makotu Lia. Ema nia atu nakotu lia nodi moon. Oras ne'e, malorek ti'an Ema Makotu Lia nia, see ida. Nia, Ema mak mate ti'an, mais Na'i Maromak nalo Nia moris nikar."

³² Baa oras ema nia sia rona Paulus dale nosi lia ema moris nikar nosi mate, sia moos nanasa. Mais ema na'in hira rona di'a-di'ak. Sia katak baa Paulus na'ak, "Ami hakara rona ama dale tenik. Mais loron seluk dei ona." ³³ Nunia hotu, Paulus la'o nela fatin nia. ³⁴ Mais ema balu namutuk no nia, tan fiar baa Yesus ti'an. Nosi sia, noo makotu lia ida nosi Areopagus, naran Dionisius. Noo fetu ida, naran Damaris. No ema na'in hira tenik mak tuir namutuk no sia.

18

Paulus natene malu no Priskila no Akila iha kota Korintus

¹⁻³ Baa oras nia, na'i fohorai Roma naran Klaudius. Nia krakat no ema Yahudi mak nein iha kota Roma iha rai Italia, to'o nia nalatu sai sia. Hotu sia nalai keen karin malu baa fatin hotu-hotu. Nosi ema Yahudi nia sia, noo ema ida naran Akila no feen naran Priskila. Sia rua tuir nalai sai nosi rai Italia, baa kota ida naran Korintus. Akila huun nosi rai Pontus. Nia serwisu nalo batane nosi kulit.

Baa oras nia, Paulus moos la'o nela kota Atena, baa kota Korintus. Iha nia, nia nasoru Akila no Priskila, tan nia moos serwisu nalo batane nosi kulit. Sia nein namutuk, serwisu namutuk.

⁴ To'o ema Yahudi loron boot, Paulus tama baa siakaan uma hamulak. Nia namaus ema Yahudi no ema seluk sia, nebee fiar baa Yesus.

⁵ Oras Silas no Timotius mai ti'an nosi rai Makedonia, Paulus nanawa serwisu kulit. Sura loron nia serwisu maka'as nodi nanorin ema Yahudi na'ak, "Kristus mak Na'i Maromak nameno atu solok mai, mak ita hotu-hotu hein hori uluk, Nia mai ti'an. Nia mak Yesus!"

⁶ Rona Paulus dale nunia, ema Yahudi hira sakar bei-beik nia no dale naraik nia. Paulus moos nakbaas ahukresan nosi niakaan tais, nalo baa tadak na'ak nia la no'uk ulun kalanuk tenik no sia ona, tan sia la no'uk simu nia. Nia katak na'ak, "Emi ne'e liu resik! Emi hodi neon no laran hadiuk aan. Mais so'in! Emi mak hati emikaan salan du'uk. Ha'u la kataa bodik emi ona. Nahuu oras ne'e, ha'u la koo lia ko emi ema Yahudi ona. Ha'u atu kbaa klubun seluk, kanorin ema mak lahoos Yahudi."

⁷ Dale hotu nunia, Paulus sai nela ema Yahudi nia sia. Iha uma hamulak nia sorin, noo uma ida. Uma na'in, naran Titius Yustus. Nia lahoos ema Yahudi, mais nia beer Na'i Maromak. Oras Paulus sai, nia tama baa Titius uman.

⁸ Uma hamulak ulun iha kota nia naran Krispus. La kleur, Krispus moos fiar baa Na'i Yesus. Niakaan ema uma laran tomak moos fiar, namutuk no ema Korintus seluk sia mak rona Paulus ti'an. Paulus moos sarani sia hotu-hotu.

⁹ Baa kalan ida, Paulus nu'u me'i. Nia rona Na'i Maromak dale baa nia na'ak, "Paulus! Lalika mata'uk no neon todan baa serwisu ne'e, tan okaan serwisu la mohu dauk. O musti manorin bei-beik Ha'ukaan Manfatin baa ema ne'e sia.

¹⁰ Manoin! O la serwisu mesan, tan Ha'u kamalu o. Masik ema nasusar o moos, Ha'u kariik metin ko o. Ha'u moos ta'an matan baa o kalan no laron. Keta malu'a iha kota ne'e, noo Ha'ukaan ema wa'in."

¹¹ Rona nola nunia, Paulus nein to'o kleur iha kota Korintus. Nia nanorin Maromak Manfatin iha nia, to'o tinan ida no balun.

¹² Oras nia, ukunrai Roma foti gubernur foun iha rai Akaya, naran Galio.* Haree nunia, ema Yahudi sia ko'a kabuar lia fuan atu dada nodi Paulus baa gubernur iha moon-metan. ¹³ Sia duu baa Paulus iha gubernur oin na'ak, "Ema ne'e namaus nola ema wa'in ti'an, nebee tuir hanorin foun. Mais hanorin nia, hanorin kale'uk."

¹⁴ Rona nola nunia, Paulus atu naloos aan, mais gubernur tesi kedan niakaan dale nodi de'an ema nia sia na'ak, "Hei! Emi ema Yahudi!

* **18:12** Tuir hakerek iha fatuk ida, ema foti Galio dadi gubernur iha Akaya nia, fulan hitu, tinan 51.

Rona! Kalo emi hakara hodi lia halo aat, lale, lia ho'o ema, ha'u kbele krona. ¹⁵ Mais lia mak emi hodi ne'e, emikaan lia uma laran! Emi toe malu tan emikaan ukun-badu, emikaan lia fuan no emikaan naran du'uk! Ukunrai iha ne'e, la leno lia oin nunia!"

¹⁶ Hotu gubernur te'ur sai sia nosi moon-metan nia. ¹⁷ Mais ema lear iha nia kohi nola ema ida naran Sostenes. Nia uma hamulak Yahudi ulun. Sia dada nodi nia baa, tuku lisuk nia iha gubernur oin. Mais gubernur la titu kois.

Nosi Korintus, Paulus baa nikar kota Antiokia iha rai Siria

¹⁸⁻¹⁹ Nunia hotu, Paulus nein tenik iha kota Korintus. Mais la kleur, nia moos tami baa mamaluk sia iha nia atu la'o. Hotu nia no Priskila no Akila baa kota ida naran Kengkrea atu nein roo tasi. Oras nia, Paulus koi molik ulun dadi tadak na'ak, saa mak uluk nia nameno baa Na'i Maromak atu nala'ok, oras ne'e nala'ok mohu ti'an.† Hotu sia sa'e roo baa kota Efesus. To'o baa, sia tuun. Paulus moos la'o nela Priskila no Akila iha nia. Hotu Paulus tama baa ema Yahudi siakaan uma hamulak. Iha nia, nia taruka lia fuan no sia. ²⁰ Dale no malu nunia, sia moos nusu Paulus nein kleur oda tenik no sia. Mais nia la simu. ²¹ Nia tami luku na'ak, "Mamaluk sia, keta neon ki'ik! Kalo Na'i

† **18:18-19** Kalo ema Yahudi nakara namate menon no Na'i Maromak, nia musti nalirin aan. Oras nala'ok mamenon nia hotu ti'an, nia koi molik ulun. Leno *Sura Renu Isra'el* 6:18.

Maromak nakara, ha'u kmai karee kikar emi." Hotu nia sa'e roo, la'o nela Efesus.‡

²² To'o kota Kaisarea, nia moos tuun. Hotu nia liu baa Yerusalem, foo tabe baa Yesus eman sia iha nia. Hotu nia fila nikar baa kota Antiokia.

²³ Nia nein iha nia kleur oda, hotu nia baa la'o nasirin rai Galatia no rai Frigia. Iha nebaa, nia nakbiit Yesus eman sia neon.

Apolos baa kota Efesus no kota Korintus

²⁴ Baa oras Priskila no Akila iha Efesus, ema Yahudi ida mai iha nia. Ema nia naran Apolos. Nia nosi kota Aleksandria iha rai Mesir. Nia, ema matenek dale. Nia moos natene Hakerek Moon isin. ²⁵ Nia rona lia nosi Yesus ti'an, hotu nia dale natutan tenik bodik ema seluk. Nia dale knakas basuk. Mais nia sei dauk natene mohu lia hotu-hotu nosi Yesus. Nia natene loos na'ak, Yohanis sarani ema mak la'o nela siakaan salan. ²⁶ Baa dala ida, Apolos nanorin iha uma hamulak Yahudi iha kota Efesus. Priskila no Akila moos tuir rona. Hamulak hotu, sia tene nia baa siakaan uma. To'o uma, sia nalore lotu-lotuk baa nia oin nunabee Na'i Maromak loke dalan atu sori ema.

²⁷ Nunia hotu, Apolos nakotu atu baa rai Akaya. Mamaluk sarani iha kota Efesus moos nakara nunia. Sia nalo hakerek bodik mamaluk sia iha Akaya, nodi nusu nebee sia simu Apolos di'a-di'ak. Kaer nola hakerek nia, Apolos moos la'o. To'o Akaya, nia tulun tebe-tebes mamaluk mak tuir Yesus iha nia. ²⁸ Nia moos taruka lia

‡ **18:21** Ema matenek Hakerek Moon na'ak, Paulus la'o nela sia, tan nakara tuir dahur Paska iha Yerusalem. Kalo nia sei saseni to'o oras laloran boot tama, nia la bele baa ona.

fuan no ema Yahudi sia iha ema lear oin. Nia dale knakas to'o ema la bele dale sa-saa. Nia nanorin nodi Hakerek Moon na'ak, "Kristus mak Na'i Maromak nameno kedan hori uluk atu solok mai, mak ita hein kleur ti'an nia, Ema nia mak Yesus!"

19

Kmalar Lulik tuun baa ema iha kota Efesus

¹ Baa oras Apolos sei iha kota Korintus, Paulus la'o nasirin leo iha foho leten sia, hotu baa kota Efesus. Iha nia, nia nasoru nola ema na'in hira mak tuir Yesus ti'an.

² Nia nusu baa sia na'ak, "Mamaluk sia! Hori hirak nia, oras emi hahuu fiar baa Yesus, emi moos simu ti'an Maromak Kmalar Lulik ka lale?"

Sia nataa na'ak, "Lale! Ami la hatene noo Maromak Kmalar nunia."

³ Paulus moos nusu tenik na'ak, "Kalo nunia, sia sarani emi nodi sarani nabee?"

Sia nataa na'ak, "Sia sarani ami tuir Yohanis dei."

⁴ Paulus nataa na'ak, "Yohanis sarani ema atu nalo tadak na'ak, sia soe lakon sala ti'an. Mais hanoin! Sura loron nia du'uk nanorin ema Isra'el na'ak musti fiar baa Yesus, tan Nia mak Na'i Maromak nameno hori uluk atu solok mai."✧

⁵ Rona nola nunia, sia nusu Paulus sarani sia, nebee sia tama dadi baa Na'i Yesus eman. ⁶ Oras Paulus namulak nodi rai liman baa siakaan ulun, Maromak Kmalar Lulik moos tuun baa sia. Sia nahuu dale lia oi-oik mak sia du'uk la natene. Na'i Maromak moos babilan sia katak kedan lia

✧ **19:4** Mateus 3:11; Markus 1:4,7-8; Lukas 3:4, 16; Yohanis 1:26-27

saa mak atu dadi. ⁷ Sia hotu-hotu, ema na'in sanulu resin rua.

Paulus nein iha Efesus, to'o ema rai Asia tomak rona Na'i Yesus Manfatin

⁸ Oras Paulus iha kota Efesus, nia tama baa ema Yahudi siakaan uma hamulak, nodi nanorin malorek Na'i Maromak dalan moris. Nia nanorin nunia, fulan tolu laran. ⁹ Mais ema na'in hira neon monas sakar nia no la simu hanorin nia. Sia sasuku ema, nebee keta tuir Yesus dalan moris. Tan baa nia, Paulus no Yesus eman sia nakiduk nela uma hamulak nia, baa namutuk iha uma sakola ida. Uma sakola na'in nia, naran Tiranus. ¹⁰ Paulus nanorin iha nia tinan rua laran, to'o ema hotu-hotu iha rai Asia tomak, rona Na'i Yesus Manfatin. Ema nia sia, balu ema Yahudi, balu ema seluk.

Sakewa oan sia la bele te'ur sai diabu nosi ema

¹¹ Baa oras nia, Na'i Maromak natuun beran baa Paulus, nebee nia nalo lia kasalak basuk mak maka'as tebe-tebes. ¹² Hahalok nia sia nudaar, ema nola heik Paulus ulu hetin, lale, Paulus niakaan bolas, tau baa ema moras. Hotu, moras lakon kedas. To'o diabu aat sia moos nalai sai.

¹³⁻¹⁴ Iha nia, noo na'ilulik Yahudi ulun ida, no oan mane na'in hitu. Na'ilulik ulun nia, naran Sakewa. Oan sia baa fatin hotu-hotu atu te'ur sai diabu nosi ema. Sia te'ur kokon diabu nodi Yesus naran na'ak, "O matene Yesus mak Paulus katak nia? Oras ne'e karuka kodi Yesus nia naran, o sai mosi ema ne'e!"

¹⁵ Loron ida, oras sia nalo nunia, diabu aat ida nataa fila na'ak, "Ha'u krona Yesus. Ha'u moos krona Paulus. Mais emi ne'e, see?" ¹⁶ Hotu ema mak diabu kaer nia, kanarak. Nia tuku nakane

sia, no sira nahaat siakaan faru, to'o sia nalai kwalan, sai nosi uma nia.

¹⁷ Lia nia nosiibun baaibun, keke lema rai iha kota Efesus to'o ema Yahudi no ema lahoos Yahudi hotu-hotu natene mohu. Dale badak dei, se-see mak rona, noran nata'uk. Mais sia moos tonu-naboot Na'i Yesus. ¹⁸ Hotu ema mak foin fiar sia mai katak nasai siakaan salan iha ema lear oin. ¹⁹ Nosi sia ne'e, noo ema matenek kukun. Sia libur nola siakaan hakerek kukun, hotu sunu mohu. Sura hakerek nia sia folin, osan murak tomak rihun lima nulu.*

²⁰ Tan Na'i Maromak beran boot nunia, Na'i Yesus Manfatin keke lema fatin hotu-hotu. Niakaan ema moos hetak wa'in.

Emamak lo'u-sudur baa Artemis, tokar lauk iha kota Efesus

²¹ Nunia hotu, Paulus nakotu atu fila baa Yerusalem. Mais nia nakara sei tuli uluk iha rai Makedonia no rai Akaya, foin liu baa Yerusalem. Nia naneo na'ak, "Di'ak liu ha'u kamohu ha'ukaan serwisu iha ne'e lai. Tan, masik nunabee moos, ha'u kmusti to'o kota Roma." ²² Oras nia, Paulus niakaan mamaluk serwisu na'in rua, mak Timotius no Erastus. Nia naruka sia uluk baa Makedonia. Mais nia du'uk sei nein kleur iha rai Asia.

²³ Baa oras nia, ema iha kota Efesus nahuu toe malu nosi lia Yesus dalan moris, to'o lia boot mosu. ²⁴ Lia nia huun nune'e: Iha Efesus

* **19:19** Sia sunu mohu siakaan hakerek kukun nia sia, dadi baa tadak na'ak, sia la tuir tenik ona hakerek nia sia isin. Hakerek mak sia sunu nia sia, folin todan tebes (osan murak tomak rihun lima nulu). Osan murak tomak ida, manesak no ema serwisu kanseran loran ida.

nia, noo ema badaen murak na'in ida, naran Demetrius. Niakaan serwisu nalo uma lulik murak oan, bodik ema Efesus lo'u baa siakaan kukun feto naran Artemis. Nodi serwisu nia, osan suli tama baa nia no niakaan ain-liman sia. ²⁵ Loron ida, Demetrius libur nola niakaan ain-liman sia, no badaen seluk sia. Nia sasu'at sia na'ak, "Mamaluk sia! Emi hatene, ita moris di'ak tan osan tama wa'in nosi itakaan serwisu ne'e. ²⁶ Mais oras ne'e, ita du'uk haree hodi matan, rona hodi tilun, oin nunabee Paulus sasu'at ema wa'in na'ak, buat mak ita halo ne'e la noo folin. Nia na'ak, ai'oi lulik mak ita halo ne'e, tolek dei. Lahoos ema kota Efesus mesan mak rona baa nia, mais ema rai Asia tomak rona baa nia. ²⁷ Kalo ema wa'in tuir Paulus bei-beik, ita atu dadi saa tenik? Keta to'o ema la sosa itakaan liman rasan ona, tan sia la titu tenik Artemis ona. Keta to'o ema nosi raiklaran sikun sia la mai tonu-naboot tenik Artemis iha niakaan uma lulik iha ne'e ona."

²⁸ Rona nola nunia, sia hotu-hotu laran manas. Sia nahii na'ak, "Moris Artemis! Artemis kabaas! Ita ema Efesus tonu-haboot Artemis!" ²⁹ Rona hahii nunia, ema nosi kota nia tomak nalai baa kabuun nola fatin nia. Mais sia benar tan la natene saa mak dadi. Hotu ema nahuu tokar lauk bele-bele tuir dalan, to'o rai luan boot ida. Sia moos kohi nola ema na'in rua, dada nodi baa. Ema rua nia, naran Gayus no Aristarkus. Sia rua mak mai no Paulus nosi Makedonia. ³⁰ Rona nola nunia, Paulus nakara tama baa ema krakat klaran. Mais Yesus eman sia la nabusik nia. ³¹ Noo ema boot na'in hira nosi rai Asia mak natene di'a-di'ak Paulus. Sia moos naruka ema baa katak Paulus nebee keta tama baa ema krakat klaran.

³² Baa oras nia, ema lear balu nahii na'ak, "Nune'e!" Seluk nahii na'ak, "Nunia!" Mais tuir loos, ema la natene lia nia huun-dikin nunabee.

³³ Naree nunia, ema Yahudi sia nata'uk, tan naneo na'ak, keta arumak ema tula baa sia na'ak, sia mak kakehe lia ne'e. Tan baa nia, sia dudu ema ida baa oin, dadi ibun-nanaan bodik sia. Ema nia, naran Aleksander. To'o oin baa, Aleksander foti liman, nakahik ema wa'in nia. Hotu nia dale naloos ema Yahudi sia na'ak, lia nia lahoos ema Yahudi mak nase'i. ³⁴ Mais, baa oras ema lear nia natene nola na'ak Aleksander moos ema Yahudi, sia nahii hetak maka'as na'ak, "Moris Artemis! Artemis kabaas! Ita ema Efesus tonu-haboot Artemis!" Sia nahii bei-beik nunia tuku rua laran.

³⁵⁻³⁶ Nosi ikus, ema boot ida nosi ukunrai kota Efesus nariik, naruka ema sia no-nook. Hotu nia dale na'ak, "Ema Efesus sia! Ema hotu-hotu natene ti'an, itakaan kukun feto Artemis ilas tuun nosi lale'an baa ita. Tan nunia, ita ema Efesus ne'e, mak haliku nia no niakaan uma lulik. Ema la bele toe ita, tan lia nia dadi baa rai lian ti'an. Ema hotu-hotu natene ti'an. Tan saa emi sei hahii nunia? Masik ema dale tolek tuir siakaan hakara moos, emi lalika krakat nune'e.

³⁷ Emi dada hodi ema rua ne'e mai atu tula sala baa sia. Mais sia la sala! Sia la nana'o sa-saa nosi Artemis uman lulik. Sia moos la dale nadois Artemis naran. Dadi, emi atu tula sala saa baa sia? ³⁸ Hanoin di'a-di'ak! Ita hoo leno lia fatin. Ema maktetu lia moos noo. Kalo Demetrius sia nakara nalo lia, musti tuir ukun nodi lia nia baa leno lia fatin. ³⁹ Kalo sia nakara foti lia seluk, habusik sia baa tetu lia iha fukun adat sia. ⁴⁰ Keta to'o ukunrai Roma tula sala baa ita, tan lia tokar

lauk ne'e. Kalo sia buka lia ne'e huun-dikin, ita atu hataa saa? La noo." ⁴¹ Dale hotu nunia, ema boot nia naruka ema hotu-hotu nakbo'as. Hotu, sia moos nakbo'as.

20

Paulus fila nikar baa rai Makedonia

¹ Ema nanawa tokar lauk iha kota Efesus ti'an, Paulus libur nola Yesus eman sia, hotu nakbiit siakaan neon. Hotu nia tami, baa nikar rai Makedonia. ² To'o baa, nia moos la'o nasirin leo nodi nakbiit Yesus eman sia neon iha rai nia. Hotu nia tama rai Yunani. ³ Nia nein iha rai nia fulan tolu laran. Hotu nia nadi'a aan atu sa'e roo tasi fila baa rai Siria. Mais tan nia rona nola na'ak ema Yahudi ko'a kabuar lia atu no'o nia, nia la sa'e roo ona. Nia la'o rai tuir Makedonia.

⁴ Ema na'in hira moos tuir Paulus. Sia mak ama Pirus oan Sopater nosi kota Berea, no ema na'in rua naran Aristarkus no Sekundus nosi kota Tesalonika, no ema na'in ida naran Gayus nosi kota Derbe, no na'in tolu tenik naran Timotius, Tikikus no Trofimus nosi rai Asia.

⁵⁻⁶ Ema nia sia la'o uluk Paulus baa nein ami iha kota Troas iha tasi balu. Baa oras nia moos, ha'u Lukas (ema mak nalo hakerek ne'e) kasoru kikar Paulus iha rai Makedonia. Oras ema Yahudi leron boot Paska liu ti'an,* ami rua sa'e roo tasi baa kota Troas. Ami la'o leron lima laran, foin to'o kota Troas. Hotu ami tuun, hasoru hikar amikaan mamaluk sia iha kota nia. Ami moos hein ho sia domiku ida.

* **20:5-6** Hakerek Moon lia Yunani na'ak, 'loron boot sia bodik Dahur Tubi Bakae'. Baa leron boot nia sia, ema Yahudi nadi'a Dahur Paska.

Yutikus monu nosi kuak anin iha uma ida iha kota Troas

⁷ Baa loron domiku nia, Paulus katak na'ak, "Mamaluk sia! Awan ha'u atu kla'o liu." Tan Paulus atu la'o nunia, ami Yesus eman sia libur malu atu haa hamutuk. Paulus moos nanorin ami to'o kalan boot. ⁸ Baa kalan nia, ami libur malu iha uma ida tetu leten. Ema sunu badut wa'in iha nia. ⁹ Noo mane nurak ida iha nia, naran Yutikus. Nia tuur nosi kuak anin iha ke'an tetu nia, nodi rona Paulus. La kleur, matan nakati to'o dukur. Teki-tekis, nia monu baa rai, mate kedas. ¹⁰ Paulus tuun, baa nako'ak nola mane nia, nodi dale na'ak, "Lalika hata'uk! Nia la mate!" ¹¹⁻¹² Rona nola nunia, ami hotu-hotu neon di'ak, tan mane nia no'i moris. Hotu ema nodi nia fila nikar baa uman. Ami hotu-hotu moos sa'e hikar baa tetu leten, hotu Paulus fa'e tubi, ami haa hamutuk. Paulus natutan dalen to'o rai nakroma foin ami la'o.

Paulus nosi kota Troas baa kota Miletus

¹³ Nunia hotu, ami ko'a kabuar lia atu fa'e malu to'o hasoru hikar iha kota ida naran Asos. Ami sa'e roo tasi baa Asos, mais Paulus la'o rai dei.

¹⁴ Hasoru malu ti'an iha Asos, Paulus moos sa'e baa roo. Hotu ami liu baa kota Metilene. ¹⁵ Hosi Metilene, ami liu tenik. Baa awan, ami kre'is rai ida naran Kios. Baa wainrua, ami se'i oin baa rai Samos. Baa waintolu, ami to'o kota Miletus. ¹⁶ Baa oras nia Paulus la no'uk tuli kota Efesus, tan nia beer to'o lai-lais Yerusalem atu tuir loron boot Pentakosta iha nebaa.

Fukun sarani sia nosi kota Efesus mai nasoru Paulus

¹⁷ Tan Paulus la noo leet atu baa Efesus, nia solok lia baa fukun sarani Efesus sia, nebee mai natoru nia iha Miletus. ¹⁸ Sia to'o Miletus ti'an, Paulus katak baa sia na'ak, "Mamaluk sia! Emi hatene ha'ukaan moris nahuu nosi ha'u kfoin sama ain iha rai Asia ne'e to'o baa oras ne'e. ¹⁹ Emi moos hatene ha'u kserwisu bodik Na'i Maromak iha emikaan klaran. Ha'u la dala ida kfoti aan. Ha'ukaan luun turu wa'in. Ha'u moos ketan susar wa'in, kosi ema Yahudi siakaan a'aat. ²⁰ Masik nunia moos, ha'u kanorin emi lia hotu-hotu mak ha'u katene. Ha'u kanorin emi iha ema lear oin no iha emi ida-idak uman. ²¹ Ha'u kanorin emi mak ema Yahudi no emi lahoos Yahudi ka'ak, emi musti soe lakon emikaan salan, nebee tuir Na'i Maromak. Emi moos musti fiar baa itakaan Na'in, mak Yesus.

²² Oras ne'e, ha'u atu katak baa emi nune'e: Ha'u atu kbaa Yerusalem, tan Maromak Kmalar Lulik mak dada ha'u. Masik la katene saa mak atu dadi baa ha'u iha nebaa moos, ha'u ktuir dei. ²³ Oras ha'u kla'o kosi kota ida baa kota ida, Kmalar Lulik katak kedan baa ha'u iha fatin hotu-hotu na'ak, ha'u atu ktama bui kodi katiu susar wa'in iha Yerusalem. ²⁴ Mais so'in, tan Na'i Yesus mak latan serwisu ne'e baa ha'u. Ha'u kmusti baa katak Lia Di'ak baa ema, nebee sia moos natene Na'i Maromak laran di'ak. Kalo la ktuir Niakaan hakara kodi kala'ok Niakaan serwisu ne'e to'o mohu, ha'ukaan moris la noo folin.☆

²⁵ Kleur ti'an ha'u kanorin emi nosi lia Yesus to'o emi dadi baa Na'i Maromak eman. Oras ne'e ha'u katene, emi atu la haree ha'u ona. ²⁶⁻²⁸ Tan lia nia, rona di'a-di'ak! Ha'u kamohu ti'an ha'ukaan serwisu iha emikaan klaran. Oras

☆ **20:24** 2 Timotius 4:7

ne'e, emi musti serwisu du'uk ona. Kalo ema la tama dadi Na'i Maromak eman, emi na'in mak hataa hola. Lahoos ha'u! Hanoin di'a-di'ak! Ha'u kalore ti'an Na'i Maromak hakaran hotu-hotu baa emi. La noo lia ida mak ha'u ksubar baa emi. Emi musti daka aan di'a-di'ak, nebee emi bele haliku di'a-di'ak ema hotu-hotu mak Na'i Maromak Kmalar Lulik latan baa emi. Nia boi emi, nebee emi haliku Niakaan ema sia hanesan makbalin naliku bibi malae sia. Keta halu'a katak baa sia ha'ak, Yesus mate atu selu kotu sia nodi Niakaan raan du'uk.

²⁹ Mais sintidu! Kalo ha'u kla'o kela emi ti'an, ema seluk atu mai nanorin tolek emi nodi koko emikaan fiar, hanesan asu fuik mak tama baa lalutuk tata no'o bibi malae. ³⁰ Ema mak nanorin tolek nunia, balu nosi ema seluk, balu nosi emi du'uk. Sia atu dada kokon ema nebee keta tuir Yesus ona. ³¹ Tan lia nia, emi musti daka aan di'a-di'ak. Keta halu'a, ha'u kein kamutuk ko emi tinan tolu laran. Ha'u la koran kole tate'an emi loron-kalan. Ha'ukaan luun moos turu wa'in ti'an, tan emi.

³² Oras ne'e, ita atu fa'e malu ona. Ha'u klatan emi baa Na'i Maromak liman, kodi kakro'an nebee Nia natudu laran di'ak baa emi. Nebee emi hatene Niakaan Manfatin, tan Manfatin nia noo beran atu nakbiit emi. Manfatin nia moos loke dalan nebee emi bele simu fafa'ek mak Na'i Maromak nadi'a kedan bodik Niakaan ema moon sia.

³³ Baa oras ha'u kserwisu iha emikaan klanan, ha'u la kakara kola emikaan naha sa-saa. Ha'u la kusu kedan emikaan naha mean, lale mutin, lale tais, lale saa dei. ³⁴ Oras nia ha'u kserwisu du'uk buka moris bodik ha'u ko ha'ukaan mamaluk serwisu sia. ³⁵ Kodi lia ne'e, ha'u katudu dalan

baa emi, nebee emi moos haninu baa ha'u hodi tulun ema susar sia. Hanoin di'a-di'ak, tan Na'i Yesus dale na'ak, 'Lia di'ak kaliuk mak ita foo nosi ita simu.'"

³⁶ Dale notu nunia, Paulus no fukun sarani Efesus sia nakni'a bele-bele, hotu Paulus namulak nodi nakro'an nebee Na'i Maromak naliku sia. ³⁷⁻³⁸ Sia hotu-hotu neon susar, tan Paulus dale na'ak sia atu la nasoru nia ona. Oras sia fa'e malu, sia nako'ak Paulus, de'i nodi tanis. Hotu sia nala'o ami[†] baa roo.

21

Paulus nakara fila baa Yerusalem

¹ Ami tami malu ho fukun sarani kota Efesus sia ti'an, ami sa'e roo tasi hodi neon todan. Hotu ami la'o liu baa rai Kos. Baa awan, ami to'o rai Rodos. Hosi nia, ami la'o liu tenik baa namon ida naran Patara. ² To'o Patara, ami tuun, hotu sa'e roo seluk baa rai Fenisia, kre'is rai Siria. Sa'e ti'an, ema foti sa'e sao kedan. ³ La kleur, ami haree rai Siprus iha sorin karuk, mais ami liu to'o soe sao iha kota Tirus iha rai Siria, tan ema roo sia atu natuun naha iha nia.

⁴ Tan sia natuun naha sei kleu-leur, ami moos tuun baa buka Yesus eman sia iha nia. Hasoru ti'an, ami hein ho sia domiku ida laran. Sia netan tadak nosi Maromak Kmalar Lulik ti'an, nebee nakahik Paulus baa Yerusalem. Mais nia la no'uk rona. ⁵ Domiku ida hotu ti'an, ami fila hikar baa roo. Yesus eman sia hotu-hotu no nela ami

[†] **20:37-38** 'Ami' iha ne'e; Lukas mak nakerek hakerek ne'e. Lukas la'o namutuk no Paulus no siakaan mamaluk seluk sia.

to'o tasi tehen. Sia fetomané, ki'ik-boot, matas-lawarik baa hotu. To'o tasi tehen ti'an, ami hotu-hotu hakni'a hodi hamulak bele-bele. ⁶ Hamulak hotu, ami moos tami, sa'e baa roo. Sia moos fila.

⁷ Hosi Tirus, ami tuli kota Ptolemis. Iha nia ami tuun, baa buka Yesus eman sia. Hasoru ti'an, ami hein ho sia loron ida. ⁸ Baa awan, ami la'o hosi nia, baa kota Kaisarea. Iha nia, ami hein iha Filipus uman. Filipus nia, ema mak dala uluk nodi Lia Di'ak nosi Yesus baa fatin nia. Nia moos ema ida nosi ema na'in hitu, mak klosan sia boi nola atu fa'e haan bodik fetomané faluk sia iha Yerusalem.✧ ⁹ Filipus oan fetomané, na'in haat. Maromak nalo sia baa mako'an, nebee katak Niakaan hakara.

¹⁰ Ami hein iha nia loron hira ti'an, Maromak mako'an ida naran Agabus mai nosi rai Yudea.✧

¹¹ Oras nia nasoru ami, nia nola Paulus bolas, hotu kesi ain-liman du'uk nodi katak na'ak, "Na'i Maromak Kmalar Lulik na'ak, 'Bolas ne'e na'in, atu netan susar. Ema Yahudi sia atu kesi bobar nia nune'e iha Yerusalem. Hotu sia atu latan nia baa ema lahoos Yahudi liman.'" "

¹² Rona Agabus dale nunia, ami hotu-hotu hakahik bei-beik Paulus nebee keta baa tenik Yerusalem ona. Ami mak Paulus niakaan mamaluk serwisu, ho Yesus eman sia nosi fatin nia, bele-bele hakahik nia nunia. ¹³ Mais Paulus nataa na'ak, "Lale! Ha'u kmusti baa. Tan saa emi tanis? Emi hatodan ha'u dei. Masik ema kesi ha'u no no'o ha'u moos, ha'u ksimu. Surak ha'u ktuir ha'ukaan Na'in mak Yesus."

¹⁴ Rona Paulus dale nunia, ami hatene nia la no'uk rona ami. Tan baa nia, ami hamamar nia

✧ **21:8** Kristus Klosan Lian 6:5, 8:5 ✧ **21:10** Kristus Klosan Lian 11:28

hodi ha'ak, "So'in baa! Nebee tuir Na'i Maromak hakaran dei."

Paulus to'o Yerusalem

¹⁵ Ami hein loron hira tenik, ami moos hadi'a naha baa Yerusalem. ¹⁶ Yesus eman na'in hira nosi Kaisarea moos tuir ami baa Yerusalem. Sia nodi ami baa uma ida iha Yerusalem, nebee ami hein iha nia. Uma nia na'in, naran Manason. Nia nosi rai Siprus. Nia fiar Yesus kleur ti'an. ¹⁷ To'o nebaa, mamaluk makfiar sia hotu-hotu simu ami nodi neon di'ak.

Paulus baa naree Yakobus

¹⁸ Baa awan, ami baa hasoru Yakobus. Fukun sarani seluk hotu-hotu moos namutuk iha nia. ¹⁹ Tabe malu hotu, Paulus katak na'ak, "Na'i Maromak babilan ha'ukaan serwisu ti'an, to'o ema lahoos Yahudi moos fiar baa Yesus." ²⁰ Rona Paulus dale nunia, sia hotu-hotu tonu-naboot Na'i Maromak.

Sia moos katak baa Paulus na'ak, "Mau! Surak ita hatene, ema Yahudi rihun-rihun moos fiar ti'an baa Yesus. Sia sei kaer metin Ukun-badu mak Bei Musa natuun baa ita ema Yahudi. ²¹ Mais noo ema mai nasa'e uluk lia baa sia na'ak, mau nanorin la loos. Sia tula sala na'ak, mau nanorin ema Yahudi nebee lalika tuir Ukun-badu Bei Musa ona. Sia moos nasalak na'ak, mau hakahik sia nebee keta nalo adat hamane aan baa siakaan oan mane. No lalika tuir itakaan adat Yahudi seluk sia. ²² Ema Yahudi iha Yerusalem ne'e rona lia anin nia ti'an. Sia krakat basuk baa mau. Oras ne'e, sia moos rona na'ak mau mai ti'an. Ita buka dalan nunabee?"

²³ Tuir ami nune'e: Noo amikaan mamaluk na'in haat. Uluk sia namate menon no Na'i Maromak atu nalo buat ida. Oras ne'e, sia atu

koi molik ulun, nalo baa tadak na'ak sia nala'ok hotu siakaan mamenon ti'an. ²⁴ Kalo bele, mau namutuk no sia baa Uma Hamulak Huun. Mau musti tuir sia modi malo adat hamoos aan. Mau moos musti selu bodik ema mak nala'ok adat nia. Kalo mau nalo nunia, ema natene mau sei kaer metin itakaan Ukun-badu nosi Bei Musa. Hodi nunia sia filak lia anin hotu-hotu nia, lia tolek!✧

²⁵ Mais bodik ema lahoos Yahudi mak fiar ti'an baa Yesus, ami solok ti'an hakerek ida bodik sia. Ami katak amikaan kakotun hori hirak nia ha'ak, sia lalika tuir mohu itakaan adat Yahudi. Mais sia musti nala'ok lia ida-rua ne'e: Keta halo lia kfo'er, keta haa na'an sera baa kukun, keta haa na'an raan, no keta haa na'an mak ema nisak no'o. Lia nia dei mak ami katak baa itakaan mamaluk lahoos Yahudi sia. Oras ne'e, kalo mau nala'ok amikaan dale ne'e, ita ema sarani mak Yahudi no lahoos Yahudi, bele moris di'a-di'ak ho malu."✧

²⁶ Rona nola nunia, Paulus moos simu. Baa awan, nia namutuk no ema na'in haat nia nalo lahan namoos isin lolon tuir ukun-badu Yahudi. Hotu nia baa Uma Hamulak Huun nodi katak na'ak, sei loron hira tenik, foin sia ida-idak mai natama sera baa Na'i Maromak, tan sia nala'ok mohu mamenon ti'an.

Em a k o h i P a u l u s i h a U m a H a m u l a k H u u n

²⁷⁻²⁹ Oras loron hitu atu siku ona, ema Yahudi na'in hira nosi rai Asia naree Paulus la'o iha kota Yerusalem namutuk no ema ida naran Trofimus. Trofimus nia, lahoos ema Yahudi. Nia nosi kota Efesus. Loron nia moos, ema Yahudi nia sia naree Paulus tama baa Uma Hamulak Huun.

✧ **21:24** Sura Renu Isra'el 6:13-21 ✧ **21:25** Kristus Klosan Lian 15:29

Sia na'ak falik Trofimus moos tama bele-bele no Paulus. Tan lia nia, sia krakat basuk, tan ema lahoos Yahudi la bele tama Uma Hamulak Huun. Hotu sia foti lia nia dadi baa kakaer atu nalo lia. Sia sasu'at ema atu kohi Paulus nodi nahii na'ak, "Hei! Ema Isra'el sia! Mai lai! Ema ne'e nanorin iha fatin hotu-hotu nebee ita habusik itakaan ukun. Oras ne'e nia nodi ema seluk tama baa nadois Uma Hamulak Huun!"[☆]

³⁰ Rona nola nunia, ema kota Yerusalem tomak laran manas. Sia nalai baa lituk nola Uma Hamulak Huun. Sia kohi nola Paulus, dada sarat nia sai nosi Uma Hamulak Huun. Hotu sia taka kedan odamatan nanokar.*

³¹ Sia atu no'o Paulus, mais noo ema solok lia baa sondadu ulun boot Roma na'ak ema kota Yerusalem tomak tokar lauk ti'an. ³² Rona nola nunia, sondadu ulun boot nia baa kedas ema lear nia, bele-bele no niakaan sondadu no ainliman sia. Naree nunia, ema lear nia nanawa ta'e Paulus. ³³ Hotu sondadu ulun boot naruka kohi Paulus, hotu kesi nia nodi besi talik matan rua. Hotu nia nusu baa ema lear nia na'ak, "Ema ne'e see? Nia nalo saa?"

³⁴ Mais sia nataa la kona baa malu. Balu na'ak, "Nalo nune'e". Balu tenik na'ak, "Nalo nunia." Ema lear nia nahii bele-bele, to'o sondadu ulun boot benar, tan la natene lia nia huun-dikin. Hotu nia naruka sondadu sia nodi Paulus baa sondadu fatin. ³⁵⁻³⁶ Sondadu sia dada nodi Paulus baa, ema lear moos tuir. Sia hetak krakat.

[☆] **21:27-29** Kristus Klosan Lian 20:4 * **21:30** Tuir ukun-badu Yahudi, ema la bele ho'o ema iha Uma Hamulak Huun. Kalo ema ida tama ti'an baa Uma Hamulak Huun, hotu kaer dikur iha sera fatin, ema la bele nalo sa-saa baa nia. Tan lia nia, ema Yahudi sia taka odamatan nanokar nebee Paulus la tama nikar baa Uma Hamulak Huun.

Baa oras sondadu sia sa'e asodan atu tama baa sondadu fatin, ema lear nalai soruk baa oin, to'o sondadu sia musti fi'it sa'e Paulus, nebee ema lear nia keta raun nadodok nia. Sia moos nahii maka'as na'ak, "Ho'o nia! Ho'o nia ona!"

Paulus nusu atu naloos aan iha ema lear oin

³⁷ Baa oras sondadu sia atu natama Paulus baa siakaan fatin, Paulus nusu leet baa sondadu ulun boot. Nia dale nodi lia Yunani na'ak, "Ama, ha'u kbele dale ka?"

Rona Paulus dale nodi lia Yunani, sondadu ulun boot nia sarebak. Nia nataa na'ak, "O matene lia Yunani ka? Oin nunabee o bele dale lia Yunani?" ³⁸ Keta arumak ha'u kanoin sala ti'an. Ha'u ka'ak falik, o ne'e ema Mesir nia mak sasuat ema atu sakar ukunrai. Hori hirak nia, nia libur nola ema makaer kilat na'in rihun haat iha fatin fuik. O mak ema nia ka lahoos?"

³⁹ Paulus nataa na'ak, "Lale, ama! Ha'u ne'e, ema Yahudi. Ha'u kmoris iha kota Tarsus iha rai Kilikia. Ha'u kusu ama foo leet, nebee ha'u kbele dale ko ema lear ne'e."

⁴⁰ Rona nunia, sondadu ulun boot nia moos no'uk. Hotu Paulus nariik baa asodan leten, foti liman nodi nakahik ema lear nia nebee no-nook. Hotu nia nahuu dale nodi siakaan lia Aram du'uk. (Iha Yerusalem nia, ema Yahudi sia dale nodi lia Aram.)[†]

22

Paulus katak lia nosi niakaan moris uluk

[†] **21:40** Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'lia Ibrani'. Ema Yahudi siakaan lia nia, ema moos temi na'ak lia Aram.

¹ Paulus moos dale na'ak, "Ama sia no mamaluk sia hotu-hotu! Ha'u kusu emi rona baa ha'u, tan ha'u kakara kaloos aan."

² Baa oras ema lear nia rona Paulus dale nodi siakaan lian du'uk, sia no-nook kedan. Hotu Paulus dale natutan na'ak, ³ "Surak emi hatene ha'u ne'e, ema Yahudi. Ha'ukaan ina nahoris ha'u iha kota Tarsus iha rai Kilikia. Mais ha'u kboot iha kota Yerusalem ne'e. Ema manorik mak nanorin ha'u, itakaan manorik boot iha ne'e, naran Gamaliel. Nia nanorin ha'u Ukunbadu Bei Musa hotu-hotu. Ha'u moos madinas tuir Na'i Maromak, hanesan emi.✧ ⁴ Uluk ha'u kasusar ema mak tuir Yesus dalan moris. Ha'u kdada kola feto no mane, katama sia baa bui. Ha'u kasusar sia nunia, to'o balu moos mate. ⁵ Itakaan na'ilulik ulun boot no ulun rumak sia hotu-hotu natene ha'u kdale ne'e, tebes. Tan sia du'uk mak foo hakerek latan beran baa ha'u, kodi baa kohi ema mak tuir Yesus kosi kota baa kota, to'o kota Damsik. Oras nia, ha'u kakara kohi ema iha kota Damsik, dada kodi mai Yerusalem, nebee sia moos kona kastikar."✧

*Paulus katak lia nosi nia nasoru Na'i Yesus
(Kristus Klosan Lian 9:1-19, 26:12-18)*

⁶ Hotu Paulus dale natutan na'ak, "Baa loron ida ha'u kla'o baa kota Damsik atu buka ema mak tuir Yesus iha nebaa. Takseer loron natetu, ami kre'is baa kota ona. Teki-tekis kroman maksinak ida tuun nosi lale'an, kona besik baa ha'u. ⁷ Ha'u moos kakloti baa rai. Hotu ha'u krona kola lia maliak ida bolu ha'u na'ak, 'Saulus! Saulus! Tan saa o masusar Ha'u nune'e?' ⁸ Ha'u krona tebes lia maliak nia, mais

✧ **22:3** Kristus Klosan Lian 5:34-39 ✧ **22:5** Kristus Klosan Lian 8:3, 26:9-11

la karee ema. Hotu ha'u kusu ka'ak, 'Ita Boot mak dale nia, see ida?'

Hotu lia maliak nia nataa na'ak, 'Ha'u ne'e Yesus, ema Nasaret mak o masusar nia!' ⁹ Ha'u mesan rona lia maliak nia, mais ha'ukaan mamaluk sia la rona. Sia naree loos kroman maksinak nia dei.

¹⁰ Hotu ha'u kataa ka'ak, 'Kalo nunia, oras ne'e ha'u kmusti kalo saa?'

Lia maliak nia katak tenik na'ak, 'Madeer, tama baa kota ona. Iha nia, foin Ha'u katak saa mak o musti malo.'

¹¹ Krona nunia, ha'u moos kadeer kariik. Mais ha'u la kbele karee sa-saa tenik, tan kroman nia meik liu resik. Ha'ukaan mamaluk sia kaer ha'u, nadaek tama ha'u baa kota Damsik.

¹² Iha kota nia noo ema ida naran Ananias. Nia kaer metin Ukun-badu Bei Musa. Ema Yahudi hotu-hotu iha kota nia, beer no nakneter nia.

¹³ Nia mai buka ha'u, hotu nia dale baa ha'u na'ak, 'Mau Saul! Loke matan, titu-maree ona! Tan mau matan di'ak ti'an.' Nia dale hotu nunia, ha'u kfoti oin, karee kedas. ¹⁴ Hotu nia nalore na'ak, 'Hori uluk itakaan bei uluk sia namulak baa Na'i Maromak. Oras ne'e, Na'i Maromak boi mau ti'an atu serwisu bodik Nia. Mau musti natene di'a-di'ak Niakaan hakaran. Mau moos musti natene Yesus, mak Niakaan "Ema Moon". Oras ne'e Nia loke dalan ti'an, nebee mau rona du'uk nosi Yesus. ¹⁵ Nia boi mau ti'an atu baa katak Niakaan Manfatin baa ema hotu-hotu. Mau musti katak sain hotu-hotu mak mau naree no rona nosi Nia. ¹⁶ Sei mein saa tenik? Baa ona, musu simu sarani ona. Sarani nia dadi tadak na'ak, mau naloon ti'an baa Yesus, nebee Nia kasu mohu mau salan.'"

Paulus katak lia nosi Na'i Maromak solok nia baa ema lahoos Yahudi

¹⁷ Hotu Paulus dale natutan tenik na'ak, "Nunia hotu, ha'u kfila baa Yerusalem. Baa lora ida, ha'u kbaa kamulak iha Uma Hamulak Huun. Oras kamulak, Na'i Maromak nalore baa ha'u, hanesan me'i. ¹⁸ Ha'u karee Yesus, hotu Nia naruka ha'u na'ak, 'Oras ne'e, o musti la'o mela kota Yerusalem ne'e! Tan ema iha ne'e la simu o manorin lia nosi Ha'u.'

¹⁹ Mais ha'u la ksimu. Hotu ha'u kdale ka'ak, 'Lale, Ama Boot! Ha'u mak fatan kanorin sia iha ne'e, tan ema hotu-hotu natene hori hirak nia, ha'u mak tama-sai uma hamulak sia atu kohi no ta'e ema mak fiar baa Ama Boot. ²⁰ Na'ilulik ulun sia moos natene baa oras sia no'o Ama Boot klosan Stefanus, ha'u moos iha nia. Ha'u moos kakara. Baa oras sia libur fatuk hotu nitak no'o nia, ha'u mak daka siakaan faru.'✧

²¹ Masik ha'u ksakar nunia moos, Yesus naruka tenik na'ak, 'Keta seni oi-oik! La'o mela Yerusalem oras ne'e ona! Tan Ha'u kakara karuka o baa fatin dook atu manorin ema lahoos Yahudi sia.'"

²² Oras ema lear nia rona Paulus dale na'ak, nia nanorin ema lahoos Yahudi, sia la no'uk rona tenik baa nia ona. Sia hotu-hotu krakat nodi nahii bele-bele na'ak, "Keta rona ema ne'e! Nia la fatan moris! Ho'o nia dei!

Sondadu sia natama Paulus baa siakaan fatin

²³ Ema lear nia krakat liu resik, to'o ra'ut nola ahukresan soe sa'e baa leten. Sia moos kolu lu'as siakaan faru. ²⁴ Naree nunia, sondadu ulun boot naruka ain-liman sia natama Paulus baa sondadu fatin. Hotu, nia naruka sia fota no'at

Paulus, nebee nia katak nia nalo sala saa, to'o ema Yahudi atu no'o nia. ²⁵ Mais baa oras sia kesi atu fota no'at nia, Paulus nusu fila baa sondadu ida na'ak, "Tuir rai Roma ukun, lia nabee mak loos? Kalo ema Roma du'uk kona lia, emi halo oin nunabee baa nia? Emi ta'e uluk nia ka, leno uluk nia?"

²⁶ Rona nola nunia, sondadu nia lai-lais baa buka sondadu ulun boot. Nia nasara na'ak, "Ama! Ema ne'e, ema Roma! Dadi, ita boot atu halo saa baa nia?"

²⁷ Rona nola nunia, sondadu ulun boot nia baa nusu du'uk Paulus na'ak, "Ha'u krona o ne'e, ema Roma! Tebes ka?"

Paulus nataa na'ak, "Tebes! Ha'u ne'e moos ema Roma."

²⁸ Hotu sondadu ulun boot nia nataa na'ak, "Ha'u moos ema Roma. Ha'u kselu todan tebe-tebes, foin bele dadi ema Roma."

Mais Paulus nataa na'ak, "Kalo ha'u, lale. Tan nahuu nosi ha'u kfoin moris, ha'u ema Roma ti'an."

²⁹ Oras rona na'ak Paulus nia moos ema Roma, sondadu sia nakiduk nela nia. Sondadu ulun boot moos noran nata'uk, tan baa oras nia naruka kesi Paulus, ne'e na'ak, nia nakur ukun Roma ti'an.

Paulus naloos aan iha moon-metan Yahudi

³⁰ Baa awan, sondadu ulun boot nia sei buka atu natene malorek lia nia huun-dikin. Nia naruka ain-liman sia baa bolu nola na'ilulik ulun sia no ema boot Yahudi seluk sia, nebee tuur moon-metan. Nia moos naruka baa nabusik Paulus, nebee nia mai nataa iha moon-metan.

23

¹ To'o moon-metan, sia naruka Paulus naloos aan. Nia titu di'a-di'ak ema nia sia, hotu katak na'ak, "Mamaluk sia! Ha'u kariik iha ne'e kodi neon loos. Hori sei ki'ik to'o oras ne'e, ha'u ne'e la koo sala iha Na'i Maromak oin."

² Rona Paulus dale nunia, na'ilulik ulun boot naran Ananias* krakat tebe-tebes. Nia naruka ema mak nariik kre'is baa Paulus, basa Paulus ibun."

³ Mais Paulus nataa fila na'ak, "Nebee Na'i Maromak moos basa fila o. O ne'e hanesan rii mak ema kaser luan, mais isin dodok ti'an. O makara ukun ha'u iha moon-metan ne'e, tuir itakaan ukun. Mais o na'in du'uk makur ukun nia ti'an, tan o maruka basa ha'u."☆

⁴ Rona Paulus dale nunia, ema iha nia sia de'an nia na'ak, "Hoi! Notar lalek! Keta dale nunia baa itakaan na'ilulik ulun boot!"

⁵ Natene nola nunia, Paulus nataa na'ak, "Tebes ka? Kalo nunia, ha'u kusu pardua, tan ha'u la katene ema ne'e itakaan ulun boot. Tebes! Maromak mako'an nakerek nela ti'an na'ak, 'Keta dale aat baa emikaan ulun sia.'"☆

⁶⁻⁸ Paulus natene ti'an na'ak ema mak tuur iha moon-metan nia nakfa'ek ti'an baa partee rua. Balu tuir partee Saduki. Sia la fiar ema mak mate bele moris nikar. Sia la fiar noo makbukar lale'an. Sia moos la fiar noo ema kukun. Balu tenik tuir partee Farisi. Sia fiar na'ak ema mak mate bele moris nikar. Sia moos fiar na'ak noo

* **23:2** Ananias ne'e, na'ilulik ulun boot Yahudi. Mais lahoos Ananias mak uluk taa ukun mate baa Yesus. Sia naran manesak, mais ema se-seluk. ☆ **23:3** Mateus 23:27-28 ☆ **23:5** Ema Isra'el Sai Nosi Mesir 22:28

makbukar noo iha lale'an, no ema kukun moos iha.

Paulus natene sia hotu-hotu nakfa'ek ti'an tan lia nia sia, nia dale nodi lian maka'as na'ak, "Mamaluk sia! Surak emi hatene, ha'u ne'e, ema Farisi. Ha'ukaan ama no ha'ukaan bei sia moos ema Farisi. Oras ne'e, emi hakara ukun ha'u, tan ha'u kfiar Na'i Maromak bele nalo ema mak mate moris nikar."✧

Rona Paulus dale nunia, ema Farisi no ema Saduki sia toe malu, ⁹ to'o sia la kona malu. Manorik ukun na'in hira nosi partee Farisi, nariik nodi naloos Paulus na'ak, "Ema ne'e, la sala! See mak natene! Arumak makbukar lale'an, lale, ema kukun, mak tuun dale no nia!"

¹⁰ Ema nia sia toe nima-nimak, to'o sondadu ulun boot nia nata'uk. Nia naneo na'ak, keta to'o sia ta'e lisuk no'o Paulus. Tan baa nia, nia naruka ain-liman sia dada natama Paulus baa sondadu fatin.

¹¹ Baa kalan nia, Na'i Yesus moos mai natadu aan baa Paulus. Nia nakbiit Paulus neon nodi na'ak, "Paulus! Keta mata'uk! Oras ne'e, o dale lia nosi Ha'u ti'an iha kota Yerusalem ne'e. Nosi ikus, o moos musti dale lia nosi Ha'u nunia iha kota Roma nebaa."

Ema ko'a kabuar lia atu no'o Paulus

¹²⁻¹³ Baa awan seisawan, ema Yahudi na'in haat nulu resin, ko'a kabuar lia atu no'o Paulus. Sia nalo mamenon na'ak, "Kalo ami la ho'o Paulus dauk, ami la haa-hemu." ¹⁴ Nunia hotu, sia baa nasara lia nia baa na'ilulik ulun sia no fukun Yahudi sia na'ak, "Ama sia! Ami halo mamenon ti'an. Kalo ami la ho'o Paulus dauk,

✧ **23:6-8** Kristus Klosan Lian 26:5; Filipi 3:5; Mateus 22:23; Markus 12:18; Lukas 20:27

ami la haa-hemu. ¹⁵ Tan lia nia, ami hakara nune'e. Ama sia musti baa hasoru sondadu ulun boot, husu nia nodi Paulus baa moon-metan. Halo aan hanesan ama sia hakara leno hikar niakaan lia. Oras sia nodi Paulus baa, ami atu saka hein iha dalan, nebee ami ho'o Paulus."

¹⁶ Mais Paulus feton oan mane ida rona nola siakaan lia kabuar nia. Hotu, nia nalai baa katak Paulus iha sondadu fatin. ¹⁷ Rona oan dale ti'an, Paulus bolu sondadu makdaka ida na'ak, "Ne'e, ha'ukaan oan. Modi nia lai-lais baa ulun boot, tan nia nakara katak lia ida."

¹⁸ Sondadu nia no oan nia baa niakaan ulun boot nodi nasara na'ak, "Ama! Paulus, mak ita heti nia, nusu ha'u ko oan ne'e mai nasoru ama. Oa ne'e nakara katak lia ida baa ama."

¹⁹ Hotu sondadu ulun boot nia nodi oa nia baa fatin ida nebee sia rua dale mesan. Hotu nia nusu baa oa nia na'ak, "Oa, o makara katak saa baa ha'u?"

²⁰ Oa nia nasara na'ak, "Ema Yahudi na'in hira ko'a kabuar lia atu no'o tua Paulus. Sia atu mai nusu ama, nebee awan ama nodi tua Paulus baa moon-metan, tan sia atu leno asufanu niakaan lia. ²¹ Mais ama keta tuir. Tan ema haat nulu resin atu saka hein ama niakaan sondadu sia iha dalan, nebee sia no'o tua Paulus. Sia hotu-hotu nalo mamenon ti'an na'ak, kalo sia la no'o tua Paulus dauk, sia la naa-nemu. Oras ne'e, sia hotu-hotu nadi'a aan ti'an. Sia nein loos ama nataa na'ak saa."

²² Rona oa nia dalen, sondadu ulun boot nia moos dale baa nia na'ak, "Oa! Keta katak baa se-see ma'ak o mai ne'e katak lia ne'e baa ha'u." Dale notu nunia, naruka oa nia fila.

Sondadu Roma nodi Paulus baa Gubernur Feliks iha kota Kaisarea

²³ Nunia hotu, sondadu ulun boot nia bolu nola niakaan sondadu na'in rua. Nia naruka sia na'ak, "Hadi'a sondadu makla'o rai na'in atus rua, no sondadu maksa'e kuda na'in hitu nulu, no sondadu makaer diman na'in atus rua. Emi hotu-hotu musti la'o kedan baa kota Kaisarea tuku siwi kalan ne'e. ²⁴ Hadi'a kuda ida bodik Paulus. Emi musti la'o ho nia di'a-di'ak to'o baa gubernur Feliks."

²⁵ Naruka ti'an nunia, nia moos nalo hakerek bodik gubernur Feliks, na'ak nune'e:

²⁶ "Ama Gubernur Feliks, mak ha'u kakneter. Tabe nosi ha'u, Klaudius Lisias.

²⁷ Ha'u ksolok baa ama, ema ida naran Paulus. Ema Yahudi sia kaer nola nia ti'an, kre'is atu no'o. Baa oras nia, ha'ukaan sondadu sia dada nasai nia nosi ema Yahudi liman laran. Hotu, katene kola ema ne'e, ema Roma. ²⁸ Ha'u kakara katene malorek tan saa ema Yahudi atu no'o nia. Dadi ha'u kodi nia baa siakaan moon-metan. ²⁹ Mais sia la netan niakaan salan sa-saa. Tebes ama, nia la sala. Tan lia nia, ha'u la kbele katama nia baa bui, no la kbele taa ukun mate baa nia. Oras leno niakaan lia, ema iha moon-metan nia nakaat malu, tan siakaan hanorin la kona malu. Tan baa nia, ha'u kodi kikar ema ne'e baa sondadu fatin. ³⁰ Mais baa awan ha'u krona ka'ak, ema Yahudi sia ko'a kabuar lia atu no'o nia. Tan nunia, karuka kedan ema ne'e mai baa ama. Ha'u moos katak baa ema Yahudi mak nalo lia sakar nia, nebee sia moos mai nasoru ama. Hodi

nunia, ama bele rona du'uk sia tula sala
saa baa nia.

Ha'ukaan hakerek, nunia dei. Dame!"

³¹ Hotu sondadu sia nadi'a aan nala'ok siakaan
ulun harukan. Baa kalan nia moos, sia la'o kedan
no Paulus to'o kota ida naran Antipatris. ³² Baa
awan, sondadu maksa'e kuda sia no Paulus to'o
kota Kaisarea. Sondadu seluk sia fila nikar baa
Yerusalem. ³³ To'o Kaisarea, sia foo hakerek nia
baa gubernur nodi latan Paulus. ³⁴ Leno hotu
hakerek nia, gubernur nusu Paulus na'ak, "O
ema nabee?"

Paulus nataa na'ak, "Ha'u kosi rai Kilikia,
ama."

³⁵ Rona nola Paulus dale nunia, gubernur
natene kedan Paulus ema renu Roma tebes. Hotu
gubernur nalore na'ak, "Ha'u mak kaer ukun
iha ne'e. Tan nunia, ha'u na'in du'uk mak atu
leno okaan lia. Mais ita musti hein ema mak
nakara nalo lia sakar o, foin ha'u kleno." Hotu
gubernur naruka sondadu sia daka Paulus iha
siakaan fatin iha gubernur tofatik. Fatin nia, Na'i
Herodes mak nariik.

24

*Em a Yahudi sia mai nalo lia no Paulus iha
Kaisarea*

¹ Loron lima liu ti'an, foin ema Yahudi sia mai
to'o kota Kaisarea atu nalo lia no Paulus. Nosi
sia, noo na'ilulik ulun boot naran Ananias no
ulun seluk sia. Sia moos nodi ema ida naran
Tertulus. Nia ema matenek dale, mak sia nalo
baaibun-nanaan sakar Paulus. ²⁻³ Ema hotu-
hotu naklibur iha moon-metan ti'an, gubernur
naruka sondadu natama Paulus. Hotu Tertulus

nariik, nahuu dale nahonu Paulus. Nia foo tabe baa gubernur na'ak,

“Ama gubernur, mak ha'u kakneter! Kleur ti'an, ita boot kaer ukun di'a-di'ak iha ne'e. Ita boot hatene saa mak di'ak bodik renu. Ita boot moos babilan lia wa'in, to'o ami ema Yahudi bele moris manek no dame. Tan nunia, ami hodi leet ne'e sera dodan baa ama gubernur. La noo ema ida nu'u ita boot mak bele halo lia di'ak wa'in nune'e. ⁴ Mais ha'u lalika dale wa'in ona. Ha'u kdale malorek baa lia isin dei. Ha'u kusu ita boot bele rona di'a-di'ak saa mak ha'u atu katak nosi lia Paulus ne'e.

⁵ Nune'e, ama boot. Tuir ami ema Yahudi, Paulus ne'e hanesan moras malaik mak lori nosi fatin ida baa fatin ida. Nia sakar amikaan ukunbadu, no tokar lauk amikaan ema Yahudi iha fatin hotu-hotu. Nia ne'e, ulun nosi partee ema Nasaret, mak ami temi 'partee Nasarani'. Ami la simu siakaan hanorin. ⁶ Ami moos kohi nia ti'an, tan nia atu nadoor amikaan Uma Hamulak Huun. [Ami hakara taa ukun baa nia hodi amikaan ukun du'uk. ⁷ Mais sondadu ulun boot Lisias mai nadau nola nia. ⁸ Hotu nia naruka na'ak, kalo ema nakara nalo lia no Paulus, sia musti mai nasoru ama gubernur iha Kaisarea ne'e. Nia nakara nebee ita boot du'uk mak leno lia ne'e.]* Tan nunia, ami mai iha ne'e nebee ita boot bele hakotu saa mak ami dale ne'e, loos ka lale.

Nunia dei, ama boot.”

⁹ Tertulus dale hotu nunia, ema Yahudi seluk sia moos tane tu'an niakaan lia fuan na'ak, “Nunia tebes, ama!”

* **24:8** Lia fuan iha lalutuk laran ne'e, la noo iha Hakerek Moon lia Yunani uluk basuk.

Paulus naloos aan iha Gubernur Feliks oin

¹⁰ Tertulus dale hotu ti'an, gubernur naruka Paulus na'ak, "Oras ne'e, ha'u kfoo leet baa o maloos aan."

Hotu Paulus nariik, dale na'ak, "Ama gubernur! Kleur ti'an ita boot kaer ukun iha rai ne'e. Tan nunia, ita boot du'uk hatene tebes ami ema Yahudi tuur-hariik. Dadi, ha'u la kata'uk kaloos aan iha ita boot oin. ¹¹ Loron sanulu resin rua mak foin liu ne'e, ha'u kbaa kamulak iha Uma Hamulak Huun iha Yerusalem. Ita boot bele husu du'uk baa ema mak tuir hamulak baa oras nia. ¹² Ha'u la isin ida dauk toe ko ema iha Uma Hamulak Huun. Iha uma hamulak seluk no fatin seluk sia iha Yerusalem moos, ha'u la tokar lauk ema.

¹³ Oras ne'e, ema ne'e sia beer nahonu ha'u. Mais siakaan dalen ohin nia, la noo lia kakaer.

¹⁴ Nune'e, ama gubernur. Ha'u atu kalore lia ida. Ha'u ne'e, tuir partee foun ida naran, 'Yesus Dalan Moris.' Uluk ha'ukaan bei sia namulak baa Maromak. Oras ne'e, ha'u moos sei kamulak baa Maromak nia. Ha'u moos fiar Bei Musa Ukun-badu no lia hotu-hotu mak Maromak mako'an uluk sia nakerek nela ti'an bodik ami.

¹⁵ Ha'u kaloon baa Na'i Maromak manesak nu'u ema ne'e sia mak mai sakar ha'u. Ha'u ko sia fiar bele-bele ha'ak baa oras rai falu fila, Na'i Maromak atu nalo ema mak mate moris nikar. Masik ema di'ak ka ema aat, Nia nalo moris nikar. ¹⁶ Tan nunia, ha'u karui aan bei-beik atu moris loos iha Na'i Maromak oin no iha ema raiklaran oin. Hodi nunia, ha'u kbele katene malorek ha'u la koo sala.

¹⁷ Ha'u kserwisu tinan hira iha rai seluk, foin da-dauk ne'e, ha'u kfila kikar baa Yerusalem. Ha'u kmai kodi osan mak ema libur nola bodik

amikaan ema susar. Ha'u moos mai atu kamulak iha Uma Hamulak Huun kodi katetu sera baa Na'i Maromak. ¹⁸ Oras ha'u kala'o adat hamoos aan iha Uma Hamulak Huun, noo ema mak naree ha'u. Mais ha'u la kodi ema wa'in. Ha'u moos la tokar lauk. ✧ ¹⁹ Baa oras nia, ema Yahudi na'in hira nosi rai Asia dei mak namulak iha nia. Tuir loos, kalo ema nakara nalo lia no ha'u, ema Asia nia sia mak nalo, tan sia mak naree ha'u. Lahoos ema ne'e sia! ²⁰ Mais sia la mai. Dadi, ita boot husu kokon baa ema mak sakar ha'u ne'e sia, ha'u sala saa? Hori hirak nia sia leno ha'ukaan lia iha moon-metan, sia la netan sala. Ita boot husu baa dei! ²¹ Mais arumak no lia ida mak nalo sia krakat ha'u. Ne'e mak, oras ha'u kdale maka'as iha siakaan oin ka'ak, 'Emi hakara taa ukun baa ha'u, tan ha'u kfiar Na'i Maromak bele nalo ema mak mate moris nikar!' " ✧

²² Paulus dale nunia, mais gubernur Feliks natene wa'in ti'an lia nosi 'Yesus Dalam Moris.' Hotu nia taka moon-metan nia na'ak, "Nune'e! Ha'u kmusti bolu sondadu ulun boot Lisias nebee krona nosi nia lai, foin ha'u kbele kakotu lia ne'e." ²³ Hotu gubernur naruka sondadu ulun ida nodi nikar Paulus. Mais gubernur naruka sondadu sia foo leet nebee Paulus niakaan mamaluk sia bele mai naliku nia.

Paulus dale baa Gubernur Feliks no feen Drusila

²⁴ Gubernur Feliks feen ema Yahudi, naran Drusila. Sia rua nakara dale mesan no Paulus. Loron hira liu ti'an, gubernur naruka ema nodi Paulus mai baa sia. Hotu Paulus nalore baa sia oin nunabee ema bele fiar baa Yesus Kristus.

✧ **24:18** Kristus Klosan Lian 21:17-28 ✧ **24:21** Kristus Klosan Lian 23:6

²⁵ Nia moos nalore dalam nebee ema bele moris loos no dalam nebee ema bele daka aan keta monu baa sala. Nia moos nalore nosi lia Na'i Maromak tetu ema hotu-hotu moris dalam oras rai falu fila.

Rona nola nunia, gubernur Feliks moos nata'uk tebes. Hotu nia dale baa Paulus na'ak, "Paulus! To'o ona. Leet seluk, foin ha'u kbolu kikar o." ²⁶ Tuir loos, gubernur Feliks nakara Paulus selu osan baa nia, nebee nabusik Paulus. Tan baa nia, nia bolu Paulus mai bei-beik atu dale no nia.

²⁷ Gubernur Feliks moos nakara nola na'ilulik ulun sia neon. Tan nunia, nia la nakotu lai-lais lia ne'e. Tinan rua liu ti'an, ema foti gubernur foun naran Porkius Festus atu seluk nia iha rai nia. Baa oras foti gubernur foun, sia sei neti natoos Paulus.

25

Gubernur Porkius Festus leno Paulus

¹ Oras gubernur foun Festus lori baa Kaisarea atu nahuu nala'ok ukun, nia nein iha nia loron tolu dei, hotu nia baa Yerusalem. ² To'o Yerusalem, na'ilulik ulun sia no fukun Yahudi sia mai nasoru gubernur. Oras sia dale malu no nia, sia moos foti lia nosi Paulus. ³ Sia nusu nebee nia naruka ema nodi nikar Paulus mai Yerusalem. Mais sia du'uk ko'a kabuar lia ti'an atu no'o Paulus iha dalam klaran.

⁴ Mais gubernur nataa na'ak, "Ama sia. Nune'e. Habusik sia natoos nia iha Kaisarea lai. Tan ha'u moos atu fila kikar lai-lais baa nebaa. ⁵ Kalo emi hoo ema mak natene lia ne'e, sia bele tuir ha'u. Kalo ema nia nalo sala tebes, emi bele tula sala baa nia iha Kaisarea dei."

6-7 Dale notu nunia, Gubernur Festus nein kre'is loron sanulu iha Yerusalem, foin fila nikar baa Kaisarea. Ema Yahudi na'in hira moos tuir nia. Baa awan, gubernur loke moon-metan. Nia naruka sondadu nodi Paulus mai moon-metan.

Paulus to'o ti'an, ema Yahudi nia sia kabuun nola nia nodi tula lia oi-oik baa nia. Mais sia la bele natudu lia kakaer.

⁸ Hotu Paulus naloos aan na'ak, "Ama Gubernur. Ha'u la isin ida dauk kalo aat. Ha'u la ksakar amikaan ukun-badu Yahudi. Ha'u moos la kadoor Uma Hamulak Huun iha Yerusalem. Ha'u moos la sakar ukunrai Roma."

⁹ Mais gubernur nakara nola ema Yahudi neon, nia nusu baa Paulus na'ak, "O manoin nunabee? Kalo ha'u ktetu okaan lia ne'e iha Yerusalem, o makara ka lale?"

¹⁰ Rona gubernur nusu nunia, Paulus nataa na'ak, "Ama gubernur, ha'u ne'e, renu Roma. Oras ne'e, kariik iha ita boot oin. Ita boot noo beran atu tetu ha'ukaan lia ne'e tuir ukun Roma. Ita boot moos hatene ti'an, ha'u la kalo sala saa ida sakar ema Yahudi ne'e sia. ¹¹ Kalo tebe-tebes ha'u kalo sala mak fatan no ukun mate, ha'u ksimu. Mais kalo siakaan dalen nia la loos, ha'u la ksimu. Ema moos la bele latan ha'u baa sia. Oras ne'e, ha'u kusu nebee ha'ukaan lia ne'e hasa'e tenik baa ukunrai ulun boot iha kota Roma. Nebee nia du'uk mak nakotu lia ne'e!"

¹² Rona Paulus nusu nunia, gubernur dale no niakaan maluk matenek ukun sia. Sia tetu bele-bele, hotu gubernur katak baa Paulus na'ak, "Tan o musu nunia, o musti baa Roma." Dale notu, gubernur taka moon-metan.

Gubernur Festus nasara lia Paulus baa Na'i Agripa

13 Baa oras nia, na'i Yahudi naran Agripa. Alin feto, naran Bernike. Sia rua mai Kaisarea atu foo kneter baa gubernur foun.* 14 Sia nein lora hira no gubernur. Hotu lora ida, gubernur nasara lia nosi Paulus baa sia rua na'ak, "Iha Kaisarea ne'e, ami heti ema ida naran Paulus. Uluk gubernur tuan la noo leet nakotu niakaan lia. 15 Foin da-dauk ne'e ha'u iha Yerusalem, na'ilulik ulun sia no fukun Yahudi sia mai katak Paulus salan baa ha'u. Sia nusu nebee ha'u ktaa ukun baa nia. 16 Mais kataa ka'ak, 'Tuir ukun Roma, ha'u kmusti leno uluk lia nia lai, foin taa ukun. Ema mahalo lia sia musti nasoru malu. Ha'u kmusti rona nosi sia hotu. Kmusti krona sia tula sala saa baa nia. Ha'u moos musti foo leet baa nia atu naloos aan.' 17 Baa oras ha'u kmai kika Kaisarea ne'e, ema Yahudi na'in hira moos tuir. Baa awan, ha'u kloke kedan lia nia. Ha'u karuka ema nodi Paulus tama mai, nebee kbele katene lia nia huun-dikin. 18 Hotu ema Yahudi sia nariik, nalore Paulus salan sia. Mais la todan manesak no saa mak ha'u kaneo. 19 Sia sakar malu, tan siakaan hanorin du'uk. Sia sakar Paulus tan lia nosi ema ida naran Yesus. Tuir ema Yahudi nia sia, Yesus mate ti'an. Mais tuir Paulus, Yesus moris nikar ti'an. 20 Sia toe malu nunia, mais ha'u la katene kakotu lia nia nunabee, tan ha'u ema foun. Hotu kusu Paulus ka'ak, 'Nu'unabee kalo sia leno okaan lia ne'e iha Yerusalem dei?' 21 Mais nia la no'uk. Nia nusu hasa'e tenik baa ukunrai ulun boot iha Roma. Tan nunia, ha'u katoos nia to'o noo leet, foin

* 25:13 Na'i Agripa nia, Na'i Herodes Agripa nomer rua. Niakaan ama, Na'i Herodes Agripa dala uluk mak no'o Yakobus. Nia mate tan latik naa, tan nia simu tonun mak foti nia hanesan ema kukun.

solok nia baa Roma.”

²² Rona Gubernur Festus dale nunia, Na'i Agripa nusu na'ak, “Kalo bele, ha'u kakara rona du'uk nosi ema nia.”

Gubernur nataa na'ak, “Bele! Ha'u atu kahulin nebee awan ama bele rona du'uk nosi nia.”

Na'i Agripa mai rona Paulus dale

²³ Baa awan, Gubernur Festus nahulin nebee Na'i Agripa bele rona du'uk Paulus dale. Nia moos nahulin nebee ema seluk tuir rona. Sia nia, sondadu ulun boot no ema boot seluk sia nosi kota Kaisarea. Baa oras nia, Na'i Agripa no Bernike tau na'in isi belun, hotu tama mai. Ema hotu-hotu foo kneter baa sia. Hotu gubernur naruka ema natama Paulus.

²⁴ Paulus tama ti'an, gubernur nahuu dale na'ak, “Na'i Agripa, no ama sia, no bainaka sia hotu-hotu mak ha'u kakneter. Ema ne'e, naran Paulus. Ema nalo lia no nia. Sia mai nasara baa ha'u iha Yerusalem no iha kota ne'e na'ak, ema ne'e la fatan moris. ²⁵ Hotu ha'u kleno nia, mais la ketan sala mak fatan kona ukun mate. Mais, tan nia du'uk nusu hasa'e tenik baa huun, ha'u kmusti solok nia baa Roma. ²⁶⁻²⁷ Kalo ha'u ksolok nia, musti solok no hakerek bodik ulun boot ukunrai Roma. Mais la katene atu kakerek saa. Tan baa nia, ha'u klibur ama sia hotu-hotu atu rona nia. Rona hotu, ha'u kaloon Ama Na'i Agripa foo tate'an baa ha'u, nebee ha'u kbele kakerek lia malorek baa ulun boot ukunrai Roma. Koran la di'ak, kalo ha'u ksolok lia ne'e baa huun, mais la kalore ema ne'e salan.

Ha'ukaan dalen nunia dei.”

26

Paulus naloos aan iha Na'i Agripa oin

¹ Hotu Na'i Agripa naruka Paulus na'ak, “Oras ne'e, o bele dale maloos aan. Ami hotu-hotu hadi'a aan ti'an atu rona o.”

Paulus moos foti liman, hotu dale na'ak,

² “Ama Na'i Agripa mak ha'u kakneter. Ha'u ksotir di'ak tan ita boot foo leet baa ha'u atu dale baa ama sia nosi lia hotu-hotu mak ema Yahudi sia tula baa ha'u. ³ Ha'u moos sotir di'ak tan ama natene tebe-tebes itakaan adat Yahudi no itakaan lia mate-moris. Ha'u kusu nebee ita boot rona di'a-di'ak.

⁴ Ha'u ksei lawarik, ema nanorin ha'u atu tuir itakaan adat Yahudi. Uluk fohon, sia nanorin ha'u iha ha'ukaan leo. Hotu ha'u kmai sakola tenik iha Yerusalem. Ema Yahudi iha Yerusalem natene tebe-tebes ha'u no ha'ukaan moris dalan.

⁵ Kalo na'iluluk ulun sia ema moon, sia bele dale na'ak, sia natene ha'u ti'an hori uluk. Ha'u ne'e moos tama partee Farisi. Ema hotu-hotu natene ami ema Farisi ne'e, mak maka'as kaliuk tuir ukun-badu Yahudi hotu-hotu. ⁶⁻⁸ Ha'u ko ema Isra'el klubun sanulu resin rua hotu-hotu, hein bei-beik nebee Na'i Maromak nala'ok Niakaan mamenon mak Nia nameno baa itakaan bei uluk sia. Mamenon nia isin na'ak, Nia atu nalo ema mak mate moris nikar.

Ama Na'i Agripa mak ha'u kakneter. Tan ha'u kfiar Na'i Maromak bele nalo ema mak mate moris nikar, ema nalo lia no ha'u. Mais ha'u kakara kusu, tan saa ema la no'uk fiar na'ak Na'i Maromak bele nalo ema mak mate moris nikar? Nia bele nanis!

✧ **26:5** Kristus Klosan Lian 23:6; Filipi 3:5

⁹ Uluk, ha'u kase'i lia oi-oik kodi sakar ema mak tuir Yesus ema Nasaret nia. ¹⁰⁻¹¹ Baa oras nia, na'ilulik ulun sia latan beran baa ha'u, nebee tonan kasusar Yesus eman sia iha uma hamulak no iha fatin hotu-hotu, nebee sia keta fiar Yesus ona. Kalo ha'u krona noo ema mak fiar Yesus iha nabee, kodi laran manas kabu'a tuir, masuk to'o tasi balu. Ha'u kohi sia, dada tama baa bui iha Yerusalem. Sia balu moos kona ukun mate."☆

*Paulus nalore tenik niakaan moris dalan
(Kristus Klosan Lian 9:1-19, 22:6-16)*

¹² Hotu Paulus dale natutan na'ak, "Ama Na'i Agripa! Loron ida na'ilulik ulun sia foo hakerek latan beran baa ha'u, nebee ha'u kbaa kabu'a Yesus eman sia iha kota Damsik. Ha'u moos baa. ¹³ Takseer loron natetu, ami sei iha dalan. Teki-tekis kroman maksinak ida tuun nosi lale'an, kona besik baa ha'u ko mamaluk sia. ¹⁴ Ami hotu-hotu hakloti baa rai tan kroman maksinak nia. Hotu ha'u krona lia maliak ida dale baa ha'u nodi lia Aram* na'ak, 'Saulus! Saulus! Tan saa, o masusar Ha'u nune'e? Tan saa o te-tei sama Ha'u bei-beik?' ¹⁵ Ha'u krona lia maliak nia, mais la karee ema. Hotu ha'u kusu ka'ak, 'Ita boot mak dale ne'e, see ida?'

Lia maliak nia nataa na'ak, 'Ha'u ne'e Yesus mak o masusar bei-beik nia. ¹⁶ Madeer! Ha'u katadu aan baa o ne'e, niakaan lia isin nune'e: Ha'u kboi kola o dadi baa Ha'ukaan ema. O musti baa katak baa ema hotu-hotu saa mak o foin maree ti'an mosi Ha'u, no lia saa mak atu katudu baa o. ¹⁷ Ha'u atu ksolok o baa ema

☆ **26:10-11** Kristus Klosan Lian 8:3, 22:4-5 * **26:14** Hakerek Moon lia Yunani na'ak 'ema Ibrani siakaan lian'. Siakaan lia loron-loron nia, mak lia Aram.

lahoos Yahudi, mais keta mata'uk. Tan Ha'u atu klituk o kosi ema Yahudi siakaan a'aat no ema seluk siakaan a'aat. ¹⁸ Ha'u ksolok o baa loke ema lahoos Yahudi matan, nebee sia la'o nela kukun, mai moris iha kroman laran. O musti masai sia nosi diabu ulun beran, nebee sia moris no Na'i Maromak beran. Hodi nunia, Nia kasu mohu siakaan salan. Sia moos bele dadi baa Niakaan ema, manesak no ema seluk sia mak Nia boi ti'an, tan fiar Ha'u. Lia nia dei mak kakara kalore baa o, Saulus.'"

Paulus nalore niakaan serwisu

¹⁹ Hotu Paulus dale natutan na'ak, "Ama Na'i mak ha'u kakneter. Serwisu mak ha'u ksimu kosi lale'an nia, ha'u kala'ok to'o oras ne'e, la kakiduk kois. ²⁰ Ha'u kahuu serwisu nia kodi kalore Yesus dalan moris baa ema Yahudi sia iha Damsik. Hotu ha'u kmai kalore tenik baa ema Yahudi sia iha Yerusalem no rai Yudea tomak. Hotu ti'an, ha'u kla'o kasiri ema lahoos Yahudi rain, kodi kanorin ema nebee sia soe lakon siakaan salan, hotu sera aan baa Na'i Maromak. Ha'u kalore ka'ak sia musti nalo lia di'ak bodik ema seluk, nebee dadi tadak na'ak sia dadi Na'i Maromak eman ti'an.✧ ²¹ Tan serwisu nunia, ema Yahudi sia kohi ha'u iha Uma Hamulak Huun iha Yerusalem, atu no'o ha'u. ²² Mais Na'i Maromak tulun ha'u, to'o oras ne'e ha'u ksei moris. Tan lia nia, ha'u kbele kariik iha ne'e, kodi kdale lia Yesus dalan moris baa ema ki'ik-boot hotu-hotu. Lia mak ha'u kdale ne'e, tuir saa mak Bei Musa no Maromak mako'an uluk sia nanorin ti'an. ²³ Sia nanorin nosi lia Kristus, ema mak Na'i Maromak nameno ti'an atu solok mai. Nanorin na'ak, Ema nia musti natiu susar

✧ **26:20** Kristus Klosan Lian 9:20,28-29

to'o mate. Mais Nia dadi baa ema dala uluk, mak Na'i Maromak nalo ema moris nikar. Nia mak atu foo kroman baa ema Yahudi no ema klubun seluk sia iha raiklaran.”✧

²⁴ Paulus sei nalore niakaan serwisu nunia, Gubernur Festus dale tesi kedan nodi lia maka'as na'ak, “Hoi! Paulus! Arumak o bula ti'an. O matene wa'in basuk, to'o okaan kakutak nalai sala.”

²⁵ Mais Paulus nataa na'ak, “Ama Gubernur mak ha'u kakneter. Ha'u la bula. Hotu-hotu mak ha'u kalore ne'e, tebes. Ha'u la kalo-kalo aan.

²⁶ Na'i Agripa moos natene saa mak ha'u kalore ne'e tebes, tan lia ne'e lahoos lia subar. Tan baa nia, ha'u kaberan aan dale malorek ka'ak Yesus mak mate nia, moris nikar ti'an. Ema hotu-hotu moos natene. ²⁷ Hori uluk, Maromak mako'an sia nalore kedan lia ne'e ti'an. Ha'u katene Ama Na'i moos fiar mako'an siakaan dalen nia!”

²⁸ Hotu Na'i Agripa dale tesi kedan na'ak, “Hoi! Paulus! O maneo o bele dada lai-lais ha'u dadi maktuir Kristus ka?”

²⁹ Paulus nataa na'ak, “Nune'e, ama. Ha'u kamulak baa Na'i Maromak, nebee kleur ka, lais ka, lahoos ita boot mesan dei, mais ema hotu-hotu mak rona ha'u iha ne'e, bele dadi maktuir Yesus hanesan ha'u. Surak ema la neti sia nu'u ha'u.”

³⁰ Paulus dale hotu nunia ti'an, Na'i Agripa no alin Bernike no Gubernur Festus, no ema boot sia nariik, hotu la'o.

³¹ Baa oras sia la'o sai, sia dale baa malu na'ak, “Ema ne'e la noo sala mak kona ukun mate no tama bui.” ³² Na'i Agripa moos katak baa Gubernur Festus na'ak, “Kadomi basuk! Kalo

✧ **26:23** Yesaya 42:6, 49:6; 1 Korintus 15:20

ema ne'e la nusu sa'e tenik baa huun iha Roma, ita bele habusik nia oras ne'e ona."

27

Gubernur Festus solok Paulus baa Roma

¹ Nunia hotu, Gubernur Festus nakotu atu solok Paulus baa kota Roma iha rai Italia, nebeeulun boot ukunrai Roma nakotu niakaan lia iha nebaa. Nia latan Paulus no ema bui na'in hira seluk, baa sondadu ida naran Yulius. Nia ne'e sondadu ulun ki'ik ida nosi sondadu makdaka ukunrai ulun tofatik. ² Baa oras nia, ha'u (Lukas) moos baa kamalu Paulus. Ema Makedonia ida nosi kota Tesalonika naran Aristarkus, tuir namalu no. Ami sa'e roo tasi ida mak mai nosi kota Adramitium. Tuir lia kakotun roo na'in, roo nia atu la'o tuli fatin wa'in iha rai Asia.

³ La'o hela Kaisarea ti'an, baa awan ami to'o kota Sidon. Sondadu ulun Yulius laran di'ak baa Paulus nodi foo baa nia baa naree niakaan mamaluk sia iha rai maran, nebee sia naliku nia no bele foo sa-saa baa nia.

⁴ Hotu ami sa'e hika baa roo nia atu la'o liu. Mais anin sakar maka'as resik, to'o roo la nakfofer aan. Hotu ema roo sia bedok roo nia tuir rai Siprus no rai maran Siria leet, atu neli aan nosi anin. ⁵ Hotu ami la'o teri tasi iha rai Kilikia no rai Pamfilia oin, baa liu to'o kota Mira iha rai Likia. To'o baa, ami hotu-hotu tuun hosi roo. ⁶ Iha kota Mira nia, sondadu ulun Yulius buka roo seluk mak ami atu sa'e baa Italia. Netan ti'an roo ida nosi kota Aleksandria, nia naruka ami hotu-hotu sa'e.

⁷ Ami la'o loron hira ti'an, mais roo la fofer aan baa oin tan anin sakar maka'as. Ami la'o susar basuk tebes, to'o hare'is aan baa rai Knidus.

Mais anin sei boot bei-beik, dadi ami la'o tasi baa rai Kreta, nebee hali aan baa anin. Hodi nunia, ami la'o liu rai inur ida, naran Salmone. ⁸ Ami la'o susar basuk liu rai hasan nia, halolon rai Kreta tasi tehen, foin to'o namon ida mak kre'is baa kota Lasea, naran Namon Kabaas.

⁹ Iha nia ema roo sia nanawa kole, tan ami la'o kleur basuk ti'an, mais sei la to'o Italia dauk. Baa oras nia, ema Yahudi leron boot halirin aan siku ti'an.* Ne'e na'ak, oras anin maka'as no laloran boot nahuu moris. Tan lia nia, ema roo sia dale baa malu atu la'o liu ka lale. Rona nola nunia, Paulus dale na'ak, ¹⁰ "Mamaluk sia. Ha'u kusu dale oan ida. Ha'u kaneo kalo ita la'o liu, ita hetan maufinu. Bele-bele roo ne'e mout, hotu naha sia lakon, to'o ita moos mate mohu." ¹¹ Mais sondadu ulun Yulius la no'uk rona Paulus. Nia fiar baa roo ulun no roo na'in, tan sia nakotu ti'an atu la'o luku. ¹² Sia natene Namon Kabaas nia la nakmatek, kalo noo roo naknamon iha nia oras laloran. Tan nunia, sia nakara la'o liu baa kota Feniks. Sia nakara ami hein iha nia baa oras laloran mosu. Kota Feniks nia, namon mak kabaas kaliuk iha rai Kreta, tan nalik aan nosi anin lorotoba balu-baluk, no la kona laloran boot.

Anin dadurus iha tasi

¹³ Hotu, anin tasi lorokbelan nahuu nakiis. Ema roo sia naneo na'ak sia bele tuir anin nia baa kota Feniks. Sia dale na'ak, "Anin ne'e di'ak. Ita baa ona!" Hotu sia foti sao, dada sa'e tais roo, hotu la'o nalolon tasi tehen. ¹⁴⁻¹⁵ Ami la'o la

* **27:9** Baa tinan 59, ema Yahudi siakaan leron boot halirin aan kona baa leron lima, fulan sanulu. Oras nia, anin tasi loromonu nahuu moris ona.

kleur, anin boot moos mai. (Anin nia mak 'anin tasi lorosa'e'.) Anin nia nuu naklele roo baa tasi klaran. Ema roo sia la bele feur nola, dadi sia nabusik roo naklele dei tuir anin.

¹⁶ Ami haklele tuir anin nunia, to'o kre'is rai ki'ik ida naran Kauda. Oras nia, bero ida sei kesi iha roo kotuk. Ami kole tebes dada hasa'e bero nia baa roo laran. ¹⁷ Hasa'e ti'an, ema roo sia kesi nalik roo nia, tan sia natauk keta-keta niakaan ai kabelak nakloke, hotu mout. Sia moos nata'uk keta-keta anin nuu nala'o roo to'o naktuka baa raihenek tasi tehen ida naran Sirtis iha Afrika nebaa. Tan baa nia, sia natuun tais roo, nebee roo bele nakraik.

¹⁸ Anin dadurus nia fake amikaan roo nia karuk-kwana to'o awan. Baa oras nia, ema roo sia nahuu foti naha, soe baa tasi atu namaan roo. ¹⁹ Baa awan tenik, anin dadurus sei maka'as. Sia hetak nata'uk, to'o soe tenik naha. Sia moos soe baho'ak roo sia. ²⁰ Loron-kalan anin dadurus nia la nanawa to'o loron hira sia. Ababun ma'ar to'o ami la bele haree loro no fitun. Ami hotu-hotu horan ami la moris tenik ona.

²¹ Loron hira nia, ami la haa-hemu. Hotu Paulus katak baa ema hotu-hotu iha roo nia na'ak, "Mamaluk sia! Kalo emi tuir ha'u hodi la la'o hela Namon Kabaas, ita la hetan susar boot ne'e, no ita la halakon sa-saa. ²² Mais oras ne'e, ha'u kusu emi hotu-hotu neon boot baa dei. Itakaan roo ne'e atu dodok welon, mais lalika hata'uk, tan la noo ida mak mate. ²³ Nebee emi hotu-hotu hatene, ha'u ne'e Na'i Maromak ain-liman. Hori fonin Nia naruka makbukar lale'an ida mai nariik iha ha'u sorin nodi katak na'ak, ²⁴ 'Paulus! Lalika mata'uk! Na'i Maromak nakotu kedan na'ak o musti masoru ulun boot ukunrai iha Roma, nebee nia tetu okaan lia. Na'i

Maromak laran di'ak baa o. Nia atu sori o mo ema hotu-hotu iha roo ne'e.' ²⁵ Tan lia nia, mamaluk sia lalika neon lakon. Ha'u kfiar tebe-tebes Na'i Maromak atu nala'ok saa mak Nia katak baa ha'u hori fonin aan. ²⁶ Mais roo ne'e atu naktaman iha rai ida."

Roo nare'is aan baa rai maran

²⁷ Laloran no anin fake nakdiuk to'o ami haklele loron sanulu resin haat iha Tasi Adria. Nare'is kalan boot, ema roo sia noran hanesan ami hare'is aan baa rai maran ti'an. ²⁸ Sia natuun fatuk sasukat atu nodi natene wee ni-akaan le'an. Sia sukat nola ro'a tomak rua nulu. Roo soruk tenik baa, sia sukat tenik netan ro'a tomak sanulu resin lima.† ²⁹ Sia hotu-hotu nata'uk, keta to'o roo naktaman baa fatuk moris. Tan lia nia, sia natuun sao fuan haat iha roo kotuk. Ami hotu-hotu haloon nebee loro sa'e lai-lais. ³⁰ Mais baa oras nia, ema roo sia kabuar lia atu sai no-nook la'o nela roo nia. Sia natuun bero, nodi asufanu natuun sao baa roo oin.

³¹ Mais Paulus natene siakaan kakutak aat. Nia katak baa sondadu ulun no sondadu seluk sia na'ak, "Kalo ema roo sia la nein iha roo ne'e, emi atu mate mohu."

³² Rona Paulus dale nunia, sondadu sia baa taa kotu bero talin, nabusik bero nia naklele. Hodi nunia, ema roo sia la bele la'o nela roo nia.

³³ Oras rai atu nakroma, Paulus namaus ema atu naa. Nia dale na'ak, "Domiku rua ne'e laran, ita hanoin susar dei, la haa-hemu saa ida.

³⁴ Di'ak liu ita haa-hemu lai, nebee ita biit hikar, tan la noo ida mak atu mate. Ita hotu-hotu nanis moris."

† **27:28** Ro'a tomak rua nulu, kona meter tolu nulu resin hitu. Ro'a tomak sanulu resin lima, kona meter rua nulu resin hitu.

³⁵ Dale notu nunia, Paulus foti tubi nodi namulak sera dodan baa Na'i Maromak iha siakaan oin. Hotu nia nola tubi rohan ida, nodi naa. ³⁶⁻³⁷ Naree nunia, ema hotu-hotu moos neon biit nikar. Ami haa bele-bele. Ami hotu-hotu mak iha roo laran nia, ema na'in atus rua hitu nulu resin neen. ³⁸ Haa bosu ti'an, ema roo sia nahuu foti soe kakaluk hare gandum sia baa tasi laran nebee namaan tenik roo.

Roo naktaman

³⁹ Rai naroma ti'an, ema roo sia titu-naree rai maran. Mais sia la natene rai maran saa. Sia moos naree rai hasan mahoo raihenek iha tasi tehen. Sia naloon, kalo bele sia nodi roo liu fatuk moris sia, baa tasi tehen nia. ⁴⁰ Tan nunia, sia taa kotu sao sia iha tasi laran. Sia moos natuun roo fafofer nodi nala'o roo nia. Hotu sia nasa'e tais roo ki'ik baa oin, nebee anin nuu nodi roo baa tasi tehen. ⁴¹ Mais roo nia nalai tula aan baa foho raihenek iha tasi laran. Roo naktaman iha nia, la naklele tenik. Hotu laloran boot fake nadodok roo kotuk.

⁴² Naree nunia, sondadu sia naneo atu no'o ema bui sia hotu-hotu. Sia nata'uk keta to'o ema bui sia nani baa rai maran, hotu nalai lakon. ⁴³ Mais sondadu ulun Yulius saseni sia, tan nakara sori Paulus. Nia naruka ema hotu-hotu mak bele nani, naksoit baa tasi laran, nani baa rai maran. ⁴⁴ Nia moos naruka ema mak la bele nani, kaer ai rohan, lale saa dei, hotu naklele tuir laloran baa rai maran. Hodi nunia, ami hotu-hotu to'o di'a-di'ak baa rai maran.

¹ Ami hotu-hotu to'o rai maran ti'an, foin hatene rai maran nia naran Malta. ² Ema rai nia simu ami di'a-di'ak. Tan udan no anin malirin resik, sia nahoris ha'i boot iha tasi tehen, hotu bolu ami mai haniruk. ³ Oras nia, Paulus nili ai hotu tau baa ha'i. Teki-tekis samea mahoo raso ida sai nosi ai mak Paulus nodi mai nia. Tan la terus ha'i manas, samea nia tata nodi nakri'it baa Paulus liman.

⁴ Naree nunia, ema Malta sia dale baa malu na'ak, "Nanis ema ne'e, ema haat. Keta arumak nia maho'o ema. Masik nia nakbudi sai nosi maufinu tasi moos, niakaan sotir atu mate. Tan see nalo aat, natiu sotir aat." ⁵⁻⁶ Ema nia sia naneo na'ak, la kleur ona Paulus liman bubu, hotu nakloti, mate teki-tekis.

Mais Paulus la noran moras. Nia firuk tama samea nia baa ha'i laran. Ema nia sia nein atu naree saa mak atu dadi baa Paulus, mais la noo saa ida. Naree nunia, sia naneo tenik na'ak, "Arumak nia ne'e, ema kukun!"

⁷ Ema boot ida iha rai nia, naran Publius. Rain no uman la dook nosi nia. Nia mai nasoru ami iha tasi tehen, hotu tene ami mai niakaan uma. Nia naliku ami loron tolu.

⁸ Baa oras nia, Publius aman moras kiki no sai luan boot la nanawa. Paulus baa naree nia iha ke'an laran. Hotu nia rai liman baa, nodi namulak. Ema nia moos di'ak kedas. ⁹ Naree Publius aman di'ak ti'an, ema moras seluk sia moos mai nusu tulun baa Paulus. Hotu, nia nadi'ak nola sia. ¹⁰ Ema nia sia natudu laran dadomin, to'o loi nodi naha wa'in foo baa ami.

Paulus la'o nela Malta baa Italia

¹¹ Ami hein iha Malta fulan tolu laran, to'o laloran no anin nanawa. Roo ida nosi Aleksandria moos naknamon iha nia to'o laloran no anin nanawa. Roo nia naran, Oa Karuak, tan iha roo oin noo ai'oi lulik karuak.* Hotu ami sa'e roo nia atu baa Roma. Oras ami sa'e, ema Malta sia nodi bakae no naha seluk sia, bodik ami.

¹² Hotu ami la'o to'o kota Sirakusa iha rai Sisilia. Ami hanawa iha nia loron tolu laran. ¹³ Hosi nia, ami la'o halolon tasi tehen Sisilia to'o kota Regium. Baa awan, ami lai-lais la'o, tan anin lorokbelan maka'as basuk. Baa wainrua, ami to'o kota namon ida, naran Putioli. ¹⁴ Iha nia ami tuun, hotu baa buka mamaluk mak fiar sia. Hasoru ti'an, sia tene ami atu hein ho sia. Ami moos hein ho sia domiku ida. Hotu ami la'o rai baa kota Roma. ¹⁵ Oras mamaluk sia iha Roma rona ami atu baa nebaa, sia mai saka ami iha dalan klaran. Balu toma ami iha leo Apius; balu seluk toma ami iha fatin uma seba tolu.† Naree nola sia, Paulus moos neon biit nodi sera dodan baa Na'i Maromak.

Paulus iha Roma

¹⁶ To'o Roma ti'an, [sondadu sia natama ema bui sia baa bui laran].‡ Mais sia la natama Paulus. Sia namamar nia atu seba uma. Nia nein iha uma nia no sondadu ida, mak daka nia bei-beik. Ema kesi namutuk sondadu nia liman no Paulus liman nodi besi talik.✧

* **28:11** Tuir ema roo siakaan adat, oa karuak nia naran Kastor no Poluks. Ema roo sia namulak baa. † **28:15** Leo Apius dook nosi kota Roma, takseer kilo hitu nulu. Fatin uma seba tolu nia, dook nosi kota Roma, kilo lima nulu resin tolu. ‡ **28:16** a: Lia fuan mak iha lalutuk laran ne'e la noo iha Hakerek Moon lia Yunani tuan kaliuk. ✧ **28:16** Kristus Klosan Lian 28:20

17 Loron tolu liu ti'an, Paulus naruka ema namata nola fukun Yahudi sia iha Roma nia, nebee mai nasoru nia. Sia namutuk ti'an, nia nahuu nalore na'ak, "Mamaluk sia hotu-hotu! Ha'u kmai iha ne'e, tan ema Yahudi sia kohi ha'u iha Yerusalem. Hotu sia latan ha'u baa ukunrai Roma, mais ha'u la koo sala! Ha'u la ksakar itakaan ema du'uk. Ha'u moos la sakar itakaan adat hosi itakaan bei uluk sia. ¹⁸ Ukunrai leno ha'ukaan lia iha nebaa ti'an, mais la netan ha'ukaan salan mak kona baa ukun mate. Tan nunia, sia nakotu nabusik ha'u. ¹⁹ Mais ulun Yahudi sia sakar ukunrai kakotun nia. Tan baa nia, ha'u kasa'e luku ha'ukaan lia ne'e mai huun. Tuir loos, ha'u la kakara kalo lia ko ha'ukaan ema du'uk. ²⁰ Tan lia nia, ha'u klibur kola emi iha ne'e. Nebee ita bele dale ho malu hosi lia mak ita ema Yahudi ho'i hein. Tan ita hotu-hotu hein Na'in ida mak Na'i Maromak nameno atu solok mai, sori ita. Lia nia mak nalo ema to'o kesi ha'u nodi besi talik ne'e."

²¹ Rona nola nunia, ema Yahudi sia nataa na'ak, "Mau! To'o oras ne'e, ami sedauk hetan hakerek ida nosi Yudea mak katak mau lian ne'e. Mamaluk sia mak mai nosi nebaa, moos la dale nosi lia ne'e. ²² Mais ami hakara rona du'uk saa mak mau fiar. Ami rona ti'an ema sakar hanorin foun iha fatin hotu-hotu. Mais hanorin nia isin nunabee, ami la hatene dauk. Tan nunia, ami husu nebee mau katak hanorin nia isin baa ami lai."

²³ Hotu sia nola leet atu nasoru malu tenik. Loron nia to'o ti'an, ema wa'in libur malu iha Paulus uman. Hotu Paulus nahuu katak oin nunabee ema bele dadi baa Na'i Maromak eman. Nia nanorin nosi Bei Musa no Maromak mako'an

✧ **28:19** Kristus Klosan Lian 25:11

seluk siakaan hakerek, nebee sia fiar na'ak Yesus nia, ema mak Na'i Maromak nameno hori uluk atu solok mai. Nia nanorin hori seisawan to'o loraik.

²⁴ Rona Paulus dale nunia, balu fiar, balu lale.

²⁵ Sia toe malu, to'o balu atu la'o nela fatin nia. Mais Paulus dale na'ak, "Emi toe malu nune'e, tuir saa mak Kmalar Lulik katak kedan hori uluk baa Bei Yesaya ²⁶ na'ak,

'O baa katak baa klubun Yahudi nia ma'ak,

"Emi rona bei-beik Ha'ukaan dalen,

mais emi la kohi kokon.

Emi titu-haree bei-beik lia saa mak Ha'u kalo,

mais emi la mana kokon."

²⁷ O musti dale baa sia nunia, tan siakaan neon nakfatuk.

Sia nadiuk tilun.

Sia nadelek matan.

Mais so'in! Habusik siakaan tilun lalika rona tenik ona.

Habusik siakaan matan lalika naree tenik ona.

Habusik siakaan neon lalika nakloke tenik ona.

To'o sia la natene dalan mai nikar baa Ha'u ona.

Hodi nunia, Ha'u la kadi'ak tenik sia ona.'''[☆]

²⁸ Hotu Paulus taka dalen na'ak, "Mamaluk sia! Kalo emi la hakara simu Na'i Maromak laran di'ak, loos emi dei. Mais emi musti hatene, Na'i Maromak moos nakara sori ema lahoos klubun Yahudi sia. Sia mak atu rona baa Nia." ²⁹ [Paulus dale nunia ti'an, ema nia sia moos fila. Mais sia la kona malu.]§

[☆] **28:27** Yesaya 6:9-10 § **28:29** Hakerek Moon lia Yunani tuan kaliuk, la noo lia fuan iha lia tohar rua nulu resin siwi ne'e.

³⁰ Nunia hotu, Paulus nein iha uma seba nia to'o tinan rua. Nia simu di'a-di'ak ema hotu-hotu mak mai nasoru nia.

³¹ Hodi nunia, Paulus netan leet atu nanorin oin nunabee ema bele dadi Na'i Maromak eman. Nia moos la natauk nanorin nosi lia Na'i Yesus dalam moris, na'ak Yesus nia, mak Kristus. La noo ema ida mak saseni nia.

Ama Teofilus mak di'ak. Ha'ukaan hakerek narohan baa ne'e.

Lukas

Tetun Alkitab
Genesis and the New Testament in the Tetun Belu
language of Indonesia and East Timor
Kejadian dan Perjanjian Baru dalam bahasa Tetun
Belu. Genesis eo Novo Testamento em língua Tétum
Belu.

copyright © 2013 Unit Bahasa dan Budaya

Language: Tutun Belu (Tetun)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

66336204-8208-5358-97ab-2b85b8c3392e